

PARTIDUL NAȚIONAL ȚĂRĂNESC - XI -

7 aug. - 17 dec. 1934

Guvern Tătărescu.

- vacanța parlamentară -

1.) Victor Iamandi , Declarațiile de la Oradea , 7 aug.'34

▣ Apel către tineretul ardelean

" Stăvilirea și distrugerea anarhiei , apărarea regimului democratic pe teren , cu acțiuni practice , de la o zi la alta. [-----]

**Viabilitatea unui partid politic vechi și cu proporții , preocupat de viitor ,
depinde de reînprospătarea și reînnoirea cadrelor.**

" Prăbușirii fuziunii național-țărăniste , Ardealul * de azi trebuie să-i opună
o generație nouă și un liberalism regenerat ,care să meargă pe drumul lui IG Duca,
a cărui moarte imprimă un strigăt de lașitate [-----]
Iamandi / 7 aug.'34

▣ Extremismul de dreapta

" Eu personal am atras mereu atenția asupra **extremismului de dreapta** .

Am fost aprobat , am fost ascultat , dar măsuri de contraapărare nu s-au luat .

**Nu formulez acuzațiuni și în deosebi nici împotriva PNT pe care îl consider partid democrat și de ordine - cu toate declarațiile d-lui Vaida în fața unui Consiliu de război ,
că d-sa este nașul Gărzii de Fier -**

dar profit de ocazie , subliniind că **împotriva acestor mișcări** ce nu au adâncime și nici suprafață , fiind **reduse la cuiburi izolate , se cer nu numai măsuri de guvern** ci și **acțiuni de ordine directă a partidului nostru.**[-----]

Notă * -

[LD nu iese socoteala dar preiau informația. Poate de aceea , consfăturile PNL în Ardeal]

Ruptură parlamentară liberală ? : ardelenii .

Majoritatea liberală s-ar fi rupt , prin constituirea unui **grup parlametar de peste Carpați.**

Cauzele ce au determinat un atare gest , nu sunt încă cunoscute.

Ele par a confirma **butada " Vrem Ardealul , fără ardeleni ! "**

Ar fi bine ca Dinu Brătianu și Tătărescu să ia aminte !

Din declarația unui distins deputat din acest grup rezultă că :

din **122 deputați aleși în județele ardeleni** , doar jumătate sunt ardeleni.

Configurația ar fi fost :

PNTdoar 12 locuri.

PNL.....25 locuri (din Vechiul Regat , puși de la centru)
PMaghiar9 locuri
PNA -Goga3 locuri
Un.Agrară -Arget.....3 locuri
P.German.....6 (3 sași , 3 șvabi)
Evreu1 (guvernamental)
În Ardeal, naționali-liberali , au fost " lichidați"! Un singur ministru - Lapedatu - pe un post inferior. Grupul vrea o reparație a acestei nedreptăți.
(Cf. rev." Parlamentul românesc" , an V, nr. 150, aug.'34)

2.) Apel pentru banchetul lui **Iuliu Maniu**, București, 7 aug.'34

("Adevărul " , 7 aug.'34)

Comitetul de inițiativă pentru organizarea banchetului în onoarea d-lui Iuliu Maniu, a lansat un **Apel** :

" **Convinși** că deosebirile de concepții politice sunt **perfect compatibile cu o atitudine cavaleriească** și cu **respectul personalității morale a adversarului** ;

" **Socotind** că, în fața **primejdiilor de tot felul** care amenință țara , **exagerarea dușmăniilor politice până la defăimare și la fals** ar duce la **o periculoasă destrămarea a sufletului național** ;

" **Dornici de a sărbători pe stegarul neânfricat al luptelor naționale** din trecut și totodată **caracterul dintr-o bucată** în frământările de astăzi , **am hotărât , fără deosebire de culoare politică,** **organizarea unui banchet în cinstea d-lui Iuliu Maniu .**

Banchetul va avea loc în seara de **14 august c, ora 8 seara** , în grădina **Coloseum Bragadiru (Gib)** , str.Izvor .

Toți cei doritori de a participa vor găsi **bilete** la administrația ziarelor : **Argus, Dreptatea, Epoca, Lupta.** Prețul biletului : **100 lei.**

3.) **Banchetul- protest** în cinstea lui **Iuliu Maniu** , București, Grădina Gib, 14 aug.'34

("Adevărul " an 48, nr. 15.521, 16 aug.'34)

Notă.*

Ancheta parlamentară : **audierea lui Seletzki** , 2 iun.'34

Dezvăluirea falsului comis de anchetatori **în legătură cu Maniu**
(" *Universul* " , an 51, nr. 148, 3 iun.'34 ; " *Dimineața* " , 3 , 4 iunie '34)

Doc. integral Fișier Etică, Afacerea Skoda

- **Zaharof (?)**: **În procesul -verbal** de la instrucție , **d-ta ai declarat că te-ai prezentat la Maniu** , unde **singur, numai cu d-sa , ați discutat chestiunea înzestrării armatei** ;
Apoi spui că , după 2-3 luni ai fost cu cei doi directori generali de la Skoda , la **d. Madgearu și la d. Manoilescu** , transmițându-le **dorința d-lui Maniu** pentru înzestrarea armatei. Mai spui că-ți amintești că ai avut **câteva întâlniri cu Maniu și Boilă , la ei acasă .**
- **Seletzki** : " **În procesul verbal de la interogator s-a spus aceasta, dar eu nu am spus lucrul acesta nici o dată .** "
- **Al.Alexandrini** . Dar ați subscris procesul -verbal ...
- **Seletzki** : **Da.** Eu am spus d-lui **col.Hagi Stoica** că **am deplină încredere, și iscălesc ceea ce scrie d-sa .**
- **Tilică Ioanid** (gogist) : Contractul s-a încheiat în martie .
În februarie nu ați fost la Cluj să vă întâlniți cu Boilă ?
- **Seletzki** : **În viața mea nu am fost la Cluj.**
- **Pamfil Șeicaru** : I se pare **foarte stranie această declarație a sa .**

Cum să nu realizeze importanța semnăturii sale , ca reprezentant al Skodei ?!

Cum să iscălească fără să citească ?!

- Seletzki : **Grefierul venea la mine cu procesele verbale și le semnam unul după altul...**
- **Alexandrini** : de ce nu ați spus aceasta nici o dată ?
[pe acest moment , **Seletzki cere voie președ. să răspundă în I. germană , neputându-se exprima corect în I.română. I se aprobă. Valer Pop traduce**]
- **Valer Pop** : **Seletzki spune** că toată această chestiune este foarte delicată , că nu a vrut să facă uz de acest lucru nici o dată, pentru că nu a vrut să atingă prestigiul armatei ; deoarece însă a văzut că este condamnat la 5 ani , **apărătorii lui, fără voia lui, au făcut uz de această chestiune a falsificării procesului verbal. Pasagiul acesta a fost adăugat**
- **Tilică Ioanid** : de unde știți că a fost adăugat dacă nu l-ați citit ?
- **Seletzki** : La proces am avut dreptul să citesc interogatoriul meu. Atunci am văzut că **aceasta nu am declarat eu . [cere dosarul și arată]** Vedeteți, **într-un loc este scris cu o peniță veche și într-alt loc scrie cu o peniță nouă.**
- **Gr.Iunian** : [**îi recitește pagina, îl descoase , îl presează cu tot felul de întrebări**]
- **Seletzki** : Eu am dictat **până la acest pasagiu** . Apoi, mi se pare, d comisar a fost chemat și eu am plecat la o țigară. [**O bălmojește , că nu a fost la Maniu, nici la Madgearu ; că la Manioiescu parcă a fost, dar cu altă ocazie**]

Adunarea de la Gib

foto-banchet : Maniu vorbind ; Filipescu - vorbind;

foto medalioane : **Pavel Brătășanu, Ion Mihalache, Virgil Madgearu**)

a) Pavel Brătășanu	b) Gr. Filipescu (P:C)
c) Ion Mihalache (scrisoare)	d) Virg.Madgearu
e) Gh.Crișan (Ardeal)	f) Pan Halippa (Basarabia)
g) G.Alvirescu (Bucovina)	h) N.Mateescu (tineret)
i) Gr.Gafencu (senator)	j.) Iuliu Maniu

Imensa grădină a restaurantului Gib a întrunit aproape **3.000 de oameni** care au ținut să participe la sărbătorirea fostului președinte de Consiliu.

Alături de țărani, veniți de la mari depărtări ,**cunoscute personalități politice** .

Președintele banchetului este bătrânul naționalist **Pavel Brătășanu**.

Maniu este primit cu urale entuziaste. Este încadrat de **Virgil Madgearu și Mihai Popovici** .

În picioare , în spatele mesei rezervate pentru sărbătorit,

numeroși **tineri din "garda Iuliu Maniu "** , care au rămas tot timpul la locul lor.

Printre participanți, numeroase personalități : foști miniștri, foști și actuali senatori și deputați, oameni de cultură, ziaristi, doamne și domni .

LD : impresii aproximative : " culoarea politică " , nu atât de variată - național-țărăniști și conservatori . Voi înșira câțiva pe care îi cunosc ...

Foști miniștri și subsecret.stat : **Grigore Filipescu, Virgil Madgearu, Mihai Popovici , pan Halippa, H.Polizu -Micșunești, Aurel-Dobrescu , Gh.Taşcă,**

Foști și actuali senatori : **Traian Bratu, Gr.Gafencu , Emil Socec, R.Soepez,**

Foști și actuali deputați : **N.Rădulescu. Mehedinți, Aurel Leucuția, Virgil Solomon, Zaharia Boilă, Ilie Lazăr, Adonis Popov, C.Hoisescu, Ernest Ene, Policarp Bețianu, Pavel Pavel, prof.N.Ghiulea, Costin Sturdza, Stan Vidrighin , Gr.Andreisciuc, Șt.Pencoff, Emil Ottulescu, V.Serdici , GMCantacuzino, Șt.Mihăescu ; Generali : Rujinschi, amiral DanZhară ;**

Primari -ex : **Garabet Aslan** ;Prefecți-ex: **Leatris** Ziaristi, oameni de cultură :

Emil Socor, C.Gongopol, Șt.Voitech, Șerban Cioculescu, I.C.Parhon,

LD : inițiativa a avut-o ...Grigore Filipescu cu Virgil Madgearu .

Mărturisesc faptul că , până am citit aceste cuvântări nu am știut ce anume declanșase acest **banchet .protest** . Am aflat prea puțin .Pe mine m-a impresionat **forma aceasta de reacție**, ceea ce reprezenta **lupta pentru onoare și cinste**, adică pentru o **chestiune morală**.

Acțiunea are și un substrat " monarhist" ... este evident.]

3.a) Pavel Brătășanu

[Cuvântarea bătrânului a impresionat profund auditoriul - spune ziarul]

"Constat și nu pot să admit că cei care au fost patrioți , care au luptat pentru întregirea neamului și au putut să creeze unire și înfrățire , sunt dați la o parte.

Ce va să zică fel de fel de critici , de insulte de ticăloșii ?

Ar trebui să luați și să cercetați pe cei care îndrăznesc să aducă acuzațiuni , să vedeți ce au făcut pentru țară și ce au făcut pentru neam .

[-----] Nu vreau să mai trăesc ca să văd ce se mai petrece , să văd răul acesta , intrigile și tot felul de comploturi ."

3.b) Grigore Filipescu

" Nu voi face apologia înaltelor dvs calități morale.

Știu că ași jigni prin aceasta modestia dvs. Nimeni nu mă va împiedica, însă, să spun sus și tare că lovitura mișelească cu care au încercat să vă doboare acei ce se învoiesc cu toate compromisurile , dar nu se pot împăca cu un singur lucru : caracterul , este poate atentatul moral cel mai odios pe care l-a cunoscut istoria politică a acestei țări.

Manifestația de astăzi întruchipează protestul revoltat al țării contra ignominiei .

[-----]

Nu v-am văzut d-le Maniu , nici amenințând Coroana [Duca !] , nici scriind articole injurioase la adresa ei , care n-au văzut lumina zilei , grație numai prudenței unui prieten.

Ați plecat de la guvern cu simplitatea cu care ați venit , fără a forța ușile la început, și fără a le trânti la sfârșit. Ați părăsit palatul așa cum se cuvine să-l părăsească un sfetnic al tronului : cu pălăria pe cap , iar nu cu gesturi destrăbălate , în mașina care v-a adus ,

urmat de o ceată de gură cască strâmbându-se de râs,

pe seama unui președinte de Consiliu .[Cine ?]

N-ați fost mercenarul nimănui ; nu v-ați pretat nici o dată să fiți păpușa altuia ca să trebuiască apoi să scuzați guvernarea dvs prin cuvintele < Eu nu sunt eu >

.[Iorga !]

Caracteristica ținutei dvs este ținuta, demnitatea , echilibrul și cinstea .

lată de ce vă iubim și vă stimăm. [-----]

Spuneți fraților noștri ardeleni că ceea ce simt ei , simțim și noi;

Spuneți-le că durerile lor sunt și durerile noastre și că prigonirea dusă împotriva celui mai vrednic dintre ei , este o palmă pe obrazul întregii țări .

Cu această palmă nu vom rămâne!"

3.c Ion Mihalache (14 aug. Teckirghiol) (scrisoare citită de Virg.Madgearu)

" Regret profund că n-am fost informat la timp , te rog să asiguri că mă asociez personal pe calea aceasta la protestul cetățenesc ce semnifică banchetul organizat din laudabila inițiativă a d-lui Grigore Filipescu , anume :

osândirea falsului săvârșit cu scopul de a compromite

un om de înălțimea morală a d-lui Iuliu Maniu , acest mare român

cu care se onorează partidul nostru a-l fi avut președinte și care , mai presus de aceasta , reprezintă pentru însuși statului român , un mare capital național și moral.

" PNȚ a înfierat această procedeu , ce nu se poate califica încă , de la descoperirea falsului,

atât în parlament cât și prin presa sa. PNȚ este fericit că astăzi i se alătură în chip

cavalaresc și spre cinstea lor , bărbați politici și grupuri politice deosebite ,

pentru condamnarea unor acte ce nu pot onora o guvernare de stat civilizată .[-----]

Guvernul este dator să ia urgente măsuri cari să ferească țara de desnădejdea că , în România patimilor politice , urmărirea adevărului nu e cu putință și că aceasta constituie doar

un pretext de meschină răsbunare de partid "

3.d) Virgil Madgearu

" Nu este această manifestație politică o cinstită personală a lui Iuliu Maniu. Iuliu Maniu nu a fost sărbătorit nici când a împlinit 50 de ani, nici când a împlinit 60 de ani,

și nu va fi nevoie să fie sărbătorit nici când va împlini 80 sau 90 de ani.

Luliu Maniu a intrat în istoria națiunii noastre .

Luliu Maniu se găsește și astăzi și se va găsi și după generații ,

în antologiile cari vor crește copiii în sentimentul național

[LD ! ce prezicere la Virgil Madgearu ! Nici prin cap nu le-ar fi trecut
ce urma să pățească Maniu de la generațiile următoare !]

Luliu Maniu , ar fi refuzat o sărbătorire a sa, așa cum a refuzat totdeauna ,
pentru că Luliu Maniu este un model de modestie,
pentru că Luliu Maniu nu cunoaște vanitatea care robește pe oamenii politici
și care îi duce la atâtea greșeli,

Luliu Maniu este un om de o viață simplă , care trebuie să servească drept model tuturor
oamenilor politici ai acestei țări , de astăzi, de ieri și de poimâine. [-----]

Ce ne-a adunat în astă seară , pe toți cetățenii din atâtea partide politice ?

Ce ne-a făcut să vorbim aici ?

Este necesitatea care o simțim ca toți să ne întrunim glasul nostru de protest ,
care să reprezinte un protest al națiunii întregi împotriva **încercării celui mai odios atentat
moral care s-a săvârșit în România, ci în lumea întreagă ,
asupra unui bărbat politic. S-a comis în acest scop un fals."**
Madgearu /

▣ Luliu Maniu monarhist

Răzbunare , pentru ce împotriva lui Luliu Maniu? Pentru că Luliu Maniu, silit de PNȚ să
primească guvernul și să se întoarcă din retragerea sa de la Bădăcin ,
a spus : < *Primesc guvernul cu condiția lămurită să am mâna liberă ,
pentru ca în cadrul Constituției , să guvernez țara
și să pot răspunde de actele mele și ale guvernului meu .* >

Acesta este adevărul și de aceea ne-am întrunit aici ca să protestăm.

De aici chemăm țara la reacțiune împotriva acestui odios atentat [-----]

Despre această manifestație , câte nu s-au scris și câte nu s-au înscenat?

S-a spus : va fi o manifestație împotriva monarhiei !

Noi ne întrunim împotriva coroanei ? Dar noi cei de aici suntem oameni cari avem
cele mai devotate sentimente față de drepturile și de prerogativele Coroanei .

Noi suntem demnii slujitori ai Coroanei și înțelegem să-l acordăm totdeauna și în toate
împrejurările , tot respectul nostru .

**Dar cui i se aduce această imputare că ar fi antidinastic
și că ar urmări republică în România ?**

Lui Luliu Maniu care este **reprezentantul cel mai pur al ideii monarhice** în țara românească !
Prin educația lui, prin sentimentele lui, prin conștiința lui despre misiunea istorică a acestei
țări, Luliu Maniu a fost, este, și va rămâne cât va trăi **un monarhist sincer** și
un **adept al ideii monarhice** în țara românească.

Luliu Maniu înțelege necesitatea Coroanei în țara românească .

Luliu Maniu nu cere decât un singur lucru :

ca să se asigure consolidarea și continuarea ideii românești .

Iar în acest scop, el, care cunoaște istoria epocii care a dus la prăbușirea monarhiei
habsburgice , cunoaște un adevăr mai presus de orice, că **nu se poate consolida
o monarhie decât în cadrul unui sincer regim constituțional.**

" Prin urmare este o infamie să se vorbească despre Luliu Maniu
ca un profitor la scaunul de președinte al republicii românești
și eu nu înțeleg cât de mult s-au pierdut mințile oamenilor care fac această propagandă
, fără să-și dea socoteala că **astfel subminează ideea monarhică în această țară. "**

[-----]

**Adevărul va triumfa ; ceasul se apropie , când ceea ce propovăduiești d-ta va deveni
un adevăr pe care întreaga opinie publică și-l va însuși
și ceea ce dorești d-ta se va realiza, spre binele țării "**

3.e) G.Crișan (fost ministru al Ardealului)

Durerea pe care ardelenii și bănățenii au simțit-o **în fața încercării de asasinare morală a lui Iuliu Maniu** , a putut fi suportată de aceștia **numai** grație faptului că Vechiul Regat a manifestat aceeași indignare .

3.f) Pan Halippa (fost ministru, Basarabia)

Basarabia nu putea să lipsească de la această masă a românilor.

Protestează cu vehemență contra **încercărilor unora de a coborâ nivelul vieții publice românești**.

" **Basarabienii nu sunt regionaliști. Îndreptarul lor rămâne Bucureștiul.**

Dar nu un București care să însemne o cloacă de infecție morală.

Dorim ca, în această Capitală , **să se ridice numai oameni de talent, oameni cu caracter.**

Dacă voim să jucăm , în aceste vremuri turburi, **rolul pe care înțelegem să-l jucăm**, apoi se cuvine **să luptăm pentru luminarea neamului și pentru consolidarea dinastiei , dar a dinastiei nesubjugate "**

3.g) G.Alvirescu (deputat , Bucovina)

Aduce salutul Bucovinei.

"Azi, când **habsburgii încearcă să ridice din nou capul, atentatul încercat contra d-lui Maniu** , însemnează o lovitură dată însăși neamului românesc.

Înțelegem **să luptăm pentru mântuirea țării, pentru mântuirea monarhiei "**

3.h) N.Mateescu (tineret)

Aduce **adeziunea tineretului** care **admiră intransigența d-lui Iuliu Maniu** , în lupta pentru **salvarea parlamentarismului și constituționalismului "**

3.i) Gr.Gafencu (senator)

Se împlinesc astăzi **18 ani de când am intrat în marele război.**

Ne purta **devotamentul către neam și către tron.**

Urmăream **un ideal : o țară întinsă , unită, puternic încheată .**

Ne frământa un dor : Ardealul !

Nu am venit aici să plângem sau să ne plângem.

Insultele nu s-au îndreptat împotriva noastră.

S-au dus campanii împotriva acestei sărbătoriri .

dar acestea nu ne privesc. **Suntem hotărâți să nu facem politică în această grădină.**

S-au ridicat cuvinte grele și nedrepte .

Acestea nu ne ating. **Suntem fără ură și fără patimă. Sărbătorim un bărbat al țării ,**

fiindcă **il știm că e drept, întreg și curajos.** Și cinstindu-l pe el, cinstim țara .

Dacă este **un gând mai întunecat** care ne stăpânește azi, **e acela al îngrijorării :**

nu e bine ce se petrece în jurul nostru și câteodată chiar la noi.

Lupta între frați a atins o nemaipomenită înverșunare

și infectează toate lăcașurile vieții publice.

Sămânța urii se întinde .

Se cuvine, oare , să stăm deoparte ? [-----]

Sunt bărbați cari reprezintă un ținut sau o epocă . Iuliu Maniu și Alexandru Vaida- Voevod , uniți pe vecie în sufletele noastre au fost și sunt mândria Ardealului.

Cine se atinge de Iuliu Maniu , nu lovește numai într-un bărbat

ci lovește într-o credință

în care se împletesc **amintirile luptelor noastre de ieri și năzuințele de mâine.**

Care e românul care ar ridica piatra întâi ?

Să nu clătinăm așezămintele care stau la temelia acestui stat .

Ideea și voința românească sunt legate de **Tron și Dinastie.**

Închinăm întregul nostru **devotament monarhiei**, care se sprijină pe toți acei care o slujesc **cu fruntea sus și cu conștiința împăcată.**

Să nu otrăvim prin pizmă și răutate viața noastră de toate zilele.
Nu sunt vremuri de dezacorduri între cetățeni și e bine să ne strângem rândurile.
Nimeni n-a cerut mai mult ca **sărbătoritul de azi**,
lumină, rânduială și cinste în treburile publice.

Să ne ferim însă de învinuirile pătimase care înveninează tot neamul.
Să ne unim. Să ne îndreptăm gândurile la aniversarea marelui război
și să trecem peste **cleветirile neputiincioase ale străzilor și ale cafenelelor.**

3.j) **Iuliu Maniu** (la ora 11,30. Mare însuflețire; aplauzele durează un sfert de oră.)
Maniu / 14 aug.'34

▣ **Solidaritate morală.**

" **Ași fi prea modest , d-le Filipescu , dacă** v-ași mulțumi eu , pentru **inițiativa acestei reuniuni** și dacă ți-ași mulțumi eu, iubite **nene Pavlică** , pentru oboseala și sacrificiul pe care l-ai făcut ca **să ne prezidezi**. Și **dacă v-ași mulțumi dvs** , care sunteți prezenți , pentru oboseala ce v-ați luat de a fi față la această masă , **ași fi nemodest** , pentru că , mulțumindu-vă, **ași asuma pentru mine manifestația** grandioasă de azi, **care nu mi se cade mie.**

" **Manifestația de astăzi** e devotată unei idei : **ideea solidarității sociale în contra practicilor imorale în luptele politice și în viața de stat .**

Noi, care ne găsim la această masă, **nu facem parte din același partid .**
Nu avem aceleași credințe politice . Nu ne unesc interese apropiate . **Pe noi ne unește altceva : năzuința de a întrona** în viața noastră publică și privată **o morală superioară.**
Ne unește grija ce purtăm **pentru viitorul instituțiilor** noastre fundamentale de stat .
Ne-a întrunit **dorul ca să ne unim scânteile sufletelor** noastre , ca din ele să răsară o **mare și puternică flacără**, de a cărei căldură și lumină să se bucure **obștea românească.**
Această obște românească va fi mulțumitoare dvs , d-le Filipescu, d-le Brătășanu, și iubiți comeseni, că v-ați oboșit astăseară ca **să dați avânt unei gândiri nobile de înălțare a vieții publice românești.**

Maniu / 14 aug.'34 , retro **14 august 1916**

▣ **Armata română trece Carpații**

" În deosebi **pentru mine, ardelean**, încă ieri -alaltăieri **robit, ținuit în țară străină** ,e o **coincidență fericită** că această manifestație se întâmplă la **aniversarea a 18 ani** din ziua când **victorioasa armată românească a trecut Carpații.**

Am **sentimentele de recunoștință** pentru dvs , d-le Filipescu , **că ați stabilit** împreună cu dl.Madgearu , **tocmai această zi** ,pentru a ne întruni și astfel avem un bun prilej **să ne închinăm** înaintea **memoriei marelui Nicolae Filipescu, Take Ionescu și Ionel Brătianu** , care , în acest puternic trias , au făcut ca ieșind din grele suferințe , **să intrăm victorioși în cetatea Budapestei "**

Maniu / 14 aug.'34

▣ **Misiune împlinită**

▣ **Datoria de a spune adevărul.**

[LD : fii atentă la **propria autodefinire** și dă-ți o explicație pentru tendința lui de **retragere la Bădăcin**, pentru a-și păstra neatins **prestigiul dobândit.**

Gândește-te **dacă , nu cumva**, Maniu a fost mai apoi , împins de împrejurări , să se implice în vârtejul luptelor politice interne.

Dar , mai gândește-te **dacă era întru totul sincer** ,

dacă această **"modestie"** nu era de fapt un **"orgoliu" nemăsurat** a unui om care credea că **națiunea trebuia să-i fie pururi recunoscătoare** și că **avea dreptul de a fi ascultat.**

Mai gândește cum trebuie să-l vezi pe acest bărbat politic .

De ce nu venea în Parlament - dacă era apostolul democrației parlamentare ?]

" Iubiți comeseni, **am avut toate satisfacțiile** pe cari le poate avea un cetățean într-o țară. **Am avut toate onorurile** oficiilor publice și **m-am bucurat nevrednic de încrederea mulțimei**. Și **am avut fericirea** - peste toate - ca peste vrednicia mea, din bunătatea lui Dumnezeu și încrederea poporului , **să prezidez prefacerea istorică** care , după 2000 de ani, **a instăpânit în Dacia superioară, dominația latină."**

" Nu mai vreau nimic.Nu mai aștept nimic. Nu tind la nimic.
Nu este însă un bun care să n-aibă și o parte de pasiv. **Și am și eu pasivul meu.**
Împărțășit de soartă cu mulțumiri sufletești și ne mai dorind nimic,
am datorita de a aprofunda serios problemele
și a spune adevărul pe față și mulțimei și celor puternici.

Evident că **această îndatorire** , ca și oricare alta, **are riscurile sale.**

Le port cu **o seninătate imperturbabilă** . (**aplauze îndelungate**)

Am spus și voi spune întotdeauna ceea ce cred și cum cred ,
indiferent ce ar urma pentru mine (**strigăte de bravo, aplauze furtunoase**)

Eu am datorita să spun ce cred și națiunea are dreptul să urmeze , dacă vrea ,
sau să nu urmeze , ceea ce nu-i convine .

" Eu, d-lor, în această stare sufletească , **mă uit cu oarecare plăcere sadică ,**

la acei râvnitori și la acei lingușitori.
Nu mai am decât un singur regret : că ei nu bagă de seamă că
acei care le oferă cu o mână zahăr ,
cu cealaltă mână izbesc cu biciul în obrazul națiunii.

În ceea ce mă privește pe mine , **prefer rolul invers : să mă lovească cu biciul în față cu o**
mână, dar să dea belșug de bunătate pentru neamul românesc. "

Maniu / 14 aug.'34

▣ **Anti - republicanism**

▣ **Pro- monarhism**

[**LD : motivație impecabilă. Asumare fără echivocuri pentru răspunderea Restaurației .**

Argumentare democratică pentru păstrarea regimului constituțional.

Numai cine era de rea credință sau cu intenții camuflata , putea socoti altfel.

Din păcate, așa a fost . Și , din nefericire, în 1938 , se va ajunge la dictatura regală.

La acest capitol, Maniu a fost consecvent și înfrânt .]

" **Dar îmi pare bine că ați accentuat sentimentul monarhic.**

Într-adevăr , **poporul românesc , și cu el noi toți, suntem adânc monarhici.**

Cunoaștem tradiția seculară a acestui neam ,

dar nu este suficient ca în popor să sălășluiască sentimentul monarhic și dinastic,

nu este suficient ca noi conducătorii să fim monarhici și dinastici.

Noi nu avem nevoie de aventuri republicane.

): Cine cugetă la așa ceva , nu știe ce gândește și nu știe ce vrea.

Între multele riscuri pe care trebuie să le suport , sunt calomniile , fără sfârșit,

de care sunt atins. Între altele, se spune că sunt republican.

Că eu dușmănesc pe Suveranul nostru .

Pentru dvs , nu pentru mine, **pentru dvs** care mi-ați făcut cinstea să stați la o masă cu mine, **trebuie să pun la punct această calomnie.** (aplauze)

Cum adică , **eu sunt republican ?**

Cine a fost acela care trebuia să suporte ironiile fără sfârșit

ale **acelora cari azi se desfătează în lingușiri [aluzie la PNL]** , dacă nu eu ?

Apoi, d-lor, **n-aș fi eu bun de legat , dacă** ași năzui să distrug rezultatele bune ?

N-ași fi eu un criminal dement dacă ași dușmăni pe acela pe care l-am proslăvit ?

n-ași fi eu **un om care nu m-ași putea uita în ochii lumii, dacă ași dușmăni fapta**

[**Restaurația**] , pentru că **cred că a fost un bine** și pentru că sunt sigur că

națiunea așteaptă într-un viitor apropiat rezultate frumoase de la Suveran și de la neam.

" Dar , firește , d-lor , nu pot să fac o concluzie.

Respectuos până la scrupulozitate față de drepturile constituționale ale Coroanei, am datoria ca să nu las ca nici cea mai mică părticică din drepturile Națiunii să fie știrbită.

" Și vă întreb eu , **dacă** în adevăr , **sunt dinastic** , și **dacă** , în adevăr , **am răspunderea pentru Restaurație** , **dacă n-am și datoria ca să feresc ca Regele să nu îndeplinească acte de guvernământ pentru care nu poate avea răspundere și pentru care sunt făcute guvernele trecătoare** , iar nu cei care **trebuie să reprezinte continuitatea vieții de stat , aspirațiile și tradițiile neamului românesc . "**

Maniu / 14 aug.'34

▣ **Apel la muncă , solidaritate , moralitate**

" Nu am eu datoria - și această datorie ne e comună tuturor - să facem ca **dezagregarea sufletească care a prins rădăcini în corpul națiunii noastre** , să fie înlăturată și ca **sufletul acestei națiuni să fie cuprins de un elan de muncă** , de **înălțare sufletească** , spre scopuri mai superioare pentru mântuirea sufletească și materială a acestui popor .

" **Să-și dea fiecare seama** , fie că e de jos , fie că e de sus , că **națiunea noastră românească fiind oprimată , a rămas îndărătul altor națiuni** , și că **trebuie ca , cu pași repezi , să refacă ceea ce a pierdut în o mie de ani .**

" Nu simte fiecare în sine **datoria** că trebuie să folosim fiecare clipă pentru **înălțarea sufletească a neamului românesc** , pentru **întărirea lui materială și culturală ?**

" Eu cred că **generația de astăzi** va înțelege glasul timpului în care trăim .

Va înțelege **datoria** pe care o are de a merge pe **calea luminoasă** pe care trebuie să meargă .

" Sunt convins de aceasta . "

Maniu / 14 aug.'34

▣ **Crez personal**

[LD : **Aparițiile lui la București** erau rare și parcă regizate .

Absența din **Parlament** , refuzul de a conduce **PNT** , retragerea la **Bădăcin** , **respingerea colaborării cu liberalii** (cel puțin la fel de democrați ca el) , **regionalismul ardelenesc** manifest , garnisit cu **accente antiregățene regretabile** , erau tot atâtea dovezi pentru **politica sa particularistă** .

Iată că , de data asta , **Maniu** , copleșit de demonstrația bucureștenilor , **se înfățișează ca cetățean al României întregite , cu capitala la București !]**

" În ceea ce mă privește pe mine , **modest dar hotărât** , fără șovăire , **voi merge pe calea pe care am pornit-o , spunând adevărul și necerând nimic** , făcându-mi datoria acolo **unde m-a pus națiunea și încrederea publică** .

" Mă voi închina și mai departe , și vă rog să faceți și dvs la fel , **Sfintei Treimi creștine** , iar nu **celeia devolești** : avere , putere și plăcere , care e **izvorul atâtor nenorociri năpăstuite asupra neamului nostru** , **din vina conducătorilor săi** .

" Ridic paharul meu , în primul rând , **în memoria aceluia care** , acum 18 ani , **au trecut Carpații** .

" Mai închin paharul meu **în cinstea celor care au ridicat conștiința națională** în așa măsură , încât **să putem aniversa ziua de azi** , și mai închin paharul **în cinstea scumpei noastre Capitale , București** , care până acum 18 ani însemna pentru noi **locul unde răsărea soarele cultural al neamului** , iar astăzi înseamnă **locul unde răsare soarele politic și al unității noastre naționale** . "

(ultimele cuvinte ale lui Maniu au fost acoperite de aplauze însuflețite și îndelungate .)

Banchetul a luat sfârșit la ora 12 noaptea . Mulțimea s-a împrăștiat în liniște]

Maniu / 14 aug.'34

4.) **I.Mihalache** , **declarații politice** , Constanța, 20 aug.'34

("Adevărul" , 21 aug.'34)

[LD : în PNȚ se observau **3 centre de radiație** : **Mihalache-Maniu - Vaida** .

Maniu fusese la București la acel banchet și se întorsese la Bădăcin ; **Vaida** , la Cluj ; **Mihalache prezida** lucrările pentru **redactarea Programului** .

Programul urma să fie sistematizat în **Motiuni** (pe baza Rapoartelor dezbătute) care urmau să fie supuse **Congresului general** .

LD : eu nu am documentele privind dezbaterile de la Constanța , deși ar fi fost la fel de interesante ca și cele din cercurile de studii ale PNL , care au premers ofensivei de cucerire a puterii. Voi avea **Congresul**]

Constanța, 20 aug.

Biroul politic al PNȚ nu s-a mai întrunit, și , după toate probabilitățile ,

nici nu se va mai întruni. Aceasta, **nu pentru că ardelenii au refuzat** sau ar refuza să vină .

Din acest înalt for , fac parte **4 ardeleni** : **Iuliu Maniu, Al.Vaida-Voevod, Mihai Popovici și Voicu Nițescu** (ultimul **venise deja la Constanța**, și participase la lucrările de acolo)

Numărul total de membri ai **Biroului politic** este de **11**. **S-ar putea lucra cu cei 7** .

Judecând însă după atmosfera pe care am găsit-o la Constanța și după **starea de spirit** în care se află **d.Mihalache** , lucrul **nu este deloc cu neputință**.

Mihalache / 20 aug.'34

▫ **Situația internă a partidului** ;

▫ **Țărăniști, ardeleni, lupiști** ,

Mihalache a vorbit răspicat la **inaugurarea lucrărilor** pentru **redactarea Programului**.

D-sa a spus că , **dacă ar fi să rămână numai cu câțiva** cari nu vor șovăi ,

va merge mai departe , fără să se lase stânjenit de evenimente sau incidente **provocate de persoane ori de grupări, pe simpatii**.

Tonul cu care d-sa a făcut aceste declarații , **a impresionat pe cei de față**.

Bine-nțeles , **d-lui Mihalache nu-i sunt indiferenți fruntașii ardeleni**.

Le acordă **întreaga considerație** pentru valoarea lor personală și pentru trecutul lor de lupte .

Dar, din punct de vedere **electoral**, pare că **chestiunea** nu-l impresionează în aceeași măsură.

D-sa e **convins că partidul ar putea suporta** , fără primejdie, **eventuale spărturi** .

Din acest p.d.v., d-sa **consideră reîntrirea în partid a dr.Lupu** , **un fapt foarte prețios**.

Mihalache / 20 aug.'34

▫ **Convocarea Comitetului Central**

D-sa nu a întrunit , totuși, **Biroul**, pentru că este de părere că **într-un partid democratic** , în care urmează să se hotărască lucruri atât de importante ,

nu se poate ca un for atât de restrâns să hotărască .

În locul Biroului, **va fi convocat**, la începutul lunii **septembrie**, **Comitetul Central Executiv**, alcătuit dintr-**un mare număr de șefi de organizație** și de **foști demnitari** ai regiunilor național-țărăniște .

Între timp , adunarea de la Constanța își continuă lucrările .Au fost dezbătute în 6 ședințe :

/ **Raportul dr.Mezincescu** - starea sanitară ;

/ **Raportul DRloanițescu** - problemele muncitorești

După dezbaterile fiecărui **Raport** , adunarea elaborează o **Motiune** , care urma să fie **supusă Congresului general al partidului**.

Mihalache / 20 aug.'34

5.) Iuliu Maniu , consfătuiri - Bădăcin - Cluj - Blaj - Sovata , 23 aug.'34

("Adevărul " , 24 aug.'34)

[LD : La Tg.Jiu se desfășoară consfătuirea liberală]

Cluj, 23 aug.'34

Azi de dimineață a sosit de la Bădăcin d.Iuliu Maniu .

D-sa a avut o consfătuire cu d-nii **Zaharia Boilă, Cornel Bianu, Virgil Solomon, Leucuția, Răchițeanu**, și alții , după care la ora 9 și jumătate a plecat cu trenul la Blaj.

De la Blaj , dl Maniu se va duce la Sovata , unde va rămâne până după consfătuirea anunțată.

De la Sovata , fostul președinte al PNȚ va pleca la București.

În cercurile validiste a produs senzație faptul că inițiatorii consfătuirii de la Sovata , au lansat invitații câtorva fruntași validiști, în afară de d-nii **VVTilea, Voicu Nițescu și preotul Dumitru Man** . Printre cei invitați , se afirmă că se află și **Al.Vaida Voevod**.

După cum se anunță , la consfătuirea de la Sovata , se vor discuta probleme importante :

/ **Romul Pop** (fost deputat de Bihor) va susține un referat privind reforma electorală ;

/ Chestiunea revizuirii funcționarilor publici care se face pe baza Decretului -lege

pentru simplificarea aparatului de stat .

Iul.Manu / 23 aug.'34

6.a) Gh.Tătărăscu (prim ministru) ; Dinu Brătianu (scrisoare) , Târgu Jiu, 23 aug.'34

consfătuire liberală ; conferință ministerială

("Adevărul " , 24 august '34)

Gh.Tătărăscu / 23 aug.'34

▣ Preluarea guvernării

"Opera de eri . Nu voi face aici bilanțul amănunțit al înfăptuirilor guvernării noastre .

Bilanțul acesta a fost făcut cu alte prilejuri . El stăpânește astăzi conștiința țării .

Stăpânirea anarhiei ...

"Am luat în ziua de 3 ianuarie frânele guvernului stropite de sângele lui Duca , într-un moment în care anarhia părea că amenință nu numai guvernarea noastră, dar și ordinea și dezvoltarea liniștită a statului nostru.

Refacerea țării....

Conștient de marea răspundere pe care o luasem față de Coroană, față de țară și față de partid, am pornit împreună cu colaboratorii mei la înfăptuirea operei de refacere , fără a ne lăsa impresionați nici de numărul obstacolelor , nici de amplimea dificultăților care ne stăteau în cale.

Executarea programului ...

"Adversarii noștri ne-au întâmpinat cu faciile aprinse pentru a ne cânta prohodul , căci trebuia să murim , înainte de a fi viețuit ! În ciuda profețiilor Casandrelor de la răspântii , în câteva zile am restabilit ordinea sdruncinată și apoi am pășit la executarea programului nostru . Adversarii ne-au acuzat la început că stăm pe loc.

Mai târziu , când am început să legiferăm , ne-au acuzat că mergem prea repede .

Nu am mers nici încet nici repede , ci ne-am executat metodic programul , care reclama prudență și chibzuială în elaborarea hotărârilor și rapiditate în executarea lor.

Inventarierea moștenirii ...

"Ne-au trebuit câteva luni pentru a face inventarierea moștenirii ce primisem :

o moștenire de deficite, de lipsuri și de dezastre, stăpânită de o întreită criză :

de autoritate, de ordine , de încredere .

Din haosul acesta , prin munca , prin priceperea , prin perseverența noastră , am început să ieșim la limanul luminei îndrumând neconținut acțiunea statului pe drumul consolidării. " [-----]

Afacerea Skoda

Noi ne mulțumim să ne pasionăm pentru peripețiile afacerii Skoda și , în legătură cu ele , organizăm banchete de dezmat politic și moral.

[LD : banchetul -protest Iuliu Maniu , 14 aug. Vezi fișier PNȚ] [-----]

Gh.Tătărăscu / 23 aug.'34

▣ Atmosfera politică internă

▣ Ofensiva anti- liberală

" Executarea acestui program , **reclamă pace și ordine.**

La rândul nostru , **noii cerem țării să ne dea răgazul** necesar pentru a ne îndeplini misiunea. **Țara** - țara sănătoasă, dornică de muncă și de propășire - **ne-a făgăduit acest răgaz și ne-a acordat întreaga ei încredere .**

" **Împotriva noastră** se ridică numai **cohorta profesioniștilor agitației** și ai **aventurei** , pândind evenimentele , speculând durerile și lipsurile ;

împotriva noastră se ridică numai **specialiștii demagogiei**, gata să-și vânture făgăduielile și **formulele ațățătoare** și cari **se pregătesc să pornească o nouă ofensivă.**

Preludiul acestei ofensive , îl simțim.

Înregistrăm de câtăva vreme **un val nou de neastâmpăr și de agitație** , care periodic **tulbură opinia publică**

"**Această nouă agitație** a fost provocată de o **discuție asupra revizuirii Constituției** , iar acum, în urmă, de o **ofensivă împotriva aplicării măsurilor excepționale.**

" Socotesc necesar ca , cu prilejul acestui examen al situației generale, **să mă rostesc definitiv asupra lor "**

[----- urmează opinia despre Constituție și legile excepționale -----]

Gh.Tătărăscu / 23 aug.'34

▣ Revizuirea Constituției ?

[-----]

Varianta PNT , Mihalache : revizuire !

Totuși problema este pusă și agitată ! **Partidul Național-țărănesc** , prin glasul șefului său [**Mihalache**] a anunțat în repetate rânduri **necesitatea revizuirii constituționale** , în vederea posibilităților organizării **< Statului Țărănesc >** .

Vom cunoaște , în scurt timp, [**urma congresul PNT**] în ce constă **această nouă organizare** . Din ceea ce se poate cunoaște până acum, **rezultă că marea reformă** anunțată **este inspirată din faimoasele proiecte constituționale elaborate în primii ani ai " țărănismului "**

și la care **credeam că partidul național-țărănesc a renunțat pentru totdeauna .**

Suprimarea Senatului sau reducerea rolului Senatului , anunțate de d. **Mihalache** , constituie **semnul acestei mentalități.**

Varianta PNL

" **Împotriva unei revizuirii** având drept bază asemenea **năzuinți**, **partidul nostru trebuie să ia poziție.**

Nu trebuie să uităm că **noi suntem autorii Constituției României Mari**

și că **problema revizuirii nu ne poate lăsa indiferenți ;**

de aceea **trebuie să urmărim de aproape manifestările opiniei publice** ,

îndrumându-le și pregătindu-le astfel încât , de pe acum, **să înfrângem**

orice ofensivă pentru o revizuire constituțională cu caracter demagogic.

" De altfel, o **modificare a Constituției** ,

nu se poate face **decât cu consimțământul Coroanei și în deplin acord cu ea,**

și numai pe căile indicate de Constituție însăși. [-----]

Gh.Tătărăscu / 23 aug.'34

▣ Coroana - "forțele oculte "

▣ Campanii de defăimare și diversiune

[LD : în ce-l privește pe Tătărăscu, una din două : **ori era** , pe atunci, **de bună credință**, și atunci diatriba lui este legitimă ,

ori devenise , dinainte sau după asasinarea lui Duca, "**omul regelui** " ...
și atunci atinge culmea perfidiei !
Acele "**legende**" vor constitui **stigmatul** care va întovărăși **camarila regelui Carol** ,
în timpul vieții și în posteritate .

Atenție LD ! cred că trebuie să clarifici câteva "**etichete**" , în ce privește monarhia.
În interbelic , **monarhismul este un fapt incontestabil.**

Mai degrabă se poate vorbi de "**anti -carlism**" sau "**pro-carlism** " ;
și în orice caz, **aceste curente de simpatie sau adversitate nu poate fi pus exclusiv pe seama Coroanei**, ci el trebuie împărțit între **purtătorul ei și sfinții.**

Din acest p.d.v, **perioada 1930 - 1937 , este o serie pilduitoare .**)

" Vorbind de **izvoarele de neliniște și de agitare** cari tulbură acțiunea guvernului pentru refacerea țării , nu pot să nu amintesc de **unele noi tentative de subminare** îndreptate **împotriva guvernului** și cari **nu se opresc nici la treptele Tronului .**
Voi stăru asupra acestor manifestări.

De un rând de vreme, **funcționează câteva oficine** care sistematic pun în circulație **zvoni și legende** cu scopul de a crea o **atmosferă de confuziune în jurul Coroanei.**

" Lungă și variată este **seria acestor legende** și inepuizabile resursele **imaginației autorilor lor.**

Când m-am înapoiat din străinătate [11- 15 iul., Paris] , acum câteva săptămâni, în drumul de la frontieră către Capitală, **un fruntaș al vieții noastre politice [?]** a venit să-mi spună **că are informații** potrivit cărora , **de acord cu Suveranul**, **voi face schimbarea Constituției pe cale de Decret** , în iua de **1 august !**

Acest **zvon de nebunie** nu este un fapt izolat .

Sistematic se făuresc , se colportează , și apoi se popularizează < informațiuni >
și < știri autentice > , toate **perfid ticluite și meșteșugit vânturate** ,
formând la olaltă - **deformate de optica populară** -
o rețea de **< legende >** pe cât de **absurde** , pe atât de **înveninate .**

Da , sunt oameni cari și-au făcut o specialitate în a porni **campanii de defăimare împotriva Coroanei .** Campanii interesate .

Autorii lor caută să-și refacă o popularitate pierdută ,
speculând **credulitatea , ignoranța și sensibilitatea morbidă** cafenelei.
Ei inventă și mistifică ; ei alterează zilnic realitățile și adevărul , și,
pentru a justifica lipsurile și păcatele lor în guvernare
ei au făurit legenda < forțelor oculte > .

Campanii infame , cu mijloace perfide , cu **scopuri inavuabile !**

Campanii de sfidare căci ele **violentează simțămintele țării !**

Campanii criminale , căci sunt făcute **cu scop de diversiune !**

Ideea monarhică...

"Este , poate, ceasul **să reamintim celor care au uitat-o ,**

că **ideea monarhică** constituie **temelia Statului nostru.**

Cu **structura sa specifică** , cu atâtea **tradiții primejdioase de instabilitate** , înapoi ,
și cu atâtea **dificultăți și amenințări** , înainte ,

Statul nostru întregit nu poate dăinui fără așezământul monarhic.

În acest moment de dezvoltare istorică , **Statul nostru se confundă cu Monarhia**

iar **eclipsa ideii monarhice** ar însemna **primejduirii unității Statului ;**

subminat de atâtea **forțe centrifugale** ,

liberate de **stavila de rezistență ce le constituie ideea monarhică.**

Replică- amenințare lui Maniu și altor...

" De aceea, **toate atacurile cari slăbesc** , direct sau indirect , **prestigiul sau autoritatea Coroanei , slăbesc prestigiul și autoritatea statului.**

Adevăruri fundamentale , care trebuie **împrosăpătate la începutul banchetelor** ,
în mîntea celor pe care îi **orbesc patimile** , **rancunile acumulate sau durerile egoismului**
înfrânt - [LD :sic ! fără predicat]

Le reamintesc în acest ceas, din locul de grea răspundere în care stau,
făcând atenție pe **toți acei cari prin atitudine sau cuvinte** ,

caută să creeze o atmosferă neprielnică Coroanei ,

că acțiunea la care se dedau îi face **complici cu vrăjmașii neamului nostru**

și că , în consecință , **reacțiunea guvernului împotriva lor ,
nu poate fi decât reacțiunea împotriva acestor vrăjmașii "**

Monarhismul PNL ...

"Nu din **considerații subversive** izvorăsc hotărârile noastre ,

căci **noi ne slujim Coroana cu loialism , fără lingușire , cu devotament , fără slugărnicie.**

"Suntem cei care ne-am raliat cei din urmă la actul Restaurației ;

dar o dată raliați , noi înțelegem să ne slujim regele cu aceeași credință

cu care **înaintașii noștri și-au slujit** , o jumătate de veac , **pe cei doi Mari Regi ,**

de numele cărora se leagă **făurirea României moderne .**

Noi călcăm pe drumul **acelorași tradiții , împlinindu-ne cu pasiune datoria."**

Prevenire și represiune...

" În îndeplinirea acestei datorii , noi **facem apel** la întreaga suflare a țării ,

să pornească **o acțiune necruțătoare** împotriva celor cari , pentru calcule mărunte și interesate ,

încearcă **să învenineze sufletul poporului nostru.**

Împotriva acestor otrăvitori trebuie mobilizate toate conștiințele românești ,

iar **partidul nostru , care s-a identificat** de-a lungul istoriei contimporane **cu țelurile Monarhiei**

, are datoria să pornească fără întârziere , **ofensiva împotriva cavalerilor defăimării ."**

" Guvernul , în ceea ce-l privește , va ști să-și îplinească datoriile .

Împotriva acestor noi semănători de ură ,

nu va ezita să aplice **toată rigoarea măsurilor de prevenire și represiune .**

Vom ști să asigurăm , astfel , **liniștea , și vom continua să ne realizăm programul ."**

Gh.Tătărăscu / 23 aug.'34

6.b) Valeriu Pop (ardelean , în PNL) , 2 sept.- 27 oct ' 34

(Valeriu Pop , **Amintiri politice** , 1936-1945 , Editura Vestala , București , 1999)

[LD : cu nici o intenție de defăimare la adresa acestui ardelean .

Mă gândeam , însă , cu acest prilej , doar la câteva lucruri :

- **Cu câți oameni politici proceda Regele la fel** , pentru a fi informat , pentru a influența , pentru a manevra , pentru a stăpâni . Aceasta era camarila ?
- **De ce era răspândită credința că ardelenii** - spre deosebire de regățeni - **erau mai sobri , mai discreți , nu erau puși pe bârfe , pe sforării ?**
Am suficiente dovezi că , la o eventuală cântărire , talerul s-ar echilibra perfect !
- **Și cât de "ardelenește" apăra el pe ardelenii implicați în Skoda !**
Ar fi trebuit să-i fie cu toții recunoscători .
- **Metodic și perseverent Carol** dornic în a cunoaște culisele politice , verigile slabe , atmosfera , și , mai ales , de a-și câștiga -cultiva "**oamenii lui de încredere** " ,
- De data aceasta , **ținta era: câștigarea simpatiei ardelenesti , știrbirea ponderii PNT , cultivarea lui Vaida , izolarea -contracurarea , anihilarea lui Maniu ;**
- Între **vizitele Regelui la Cluj (7 sept) și Lugoj (7 oct)** , Ardealul pare " pacificat "
- **Într-o lună , Valeriu Pop ajunge " ardeleanul nr.1 " : acceptat ca atare de ardeleni** (amici , oportuniști , adversari) , **de Tătărăscu** (care îl va introduce în echipa ministerială , în pofida opoziției "veteranilor" ardeleni din PNL) și **de Rege** (al cărui " consilier" intim devine , pentru multă vreme)

Valeriu Pop / 2 sept.'34

"Cursa Feleacului" , Cluj

▣ **Favorit regal.**

Cursa Feleacului. **Regele la Cluj.** Mă duc la gară pentru întâmpinarea Regelui.

Îndată după sosire , sunt **invitat de E.Bianu la dejun , în vagonul regal.**

Pe coasta de la Feleac , sunt **poftit în tribuna regală , spre dezolarea câtorva amici din Cluj.**

La dejun sunt **așezat în stânga Regelui**, iar după ridicarea mesei, sunt **poftit într-o audiență** de către Rege, prin g.ral Ilasevici.

Ancheta Skoda ...Maniu ...

Regele mă întreabă de rezultatele obținute și de cele probabile. [ancheta Skodei]

Îi motivez necesitatea anchetei suplimentare și obiectivele ei.

Conchid pentru scoaterea din cauză a lui Maniu : pentru vinovăția lui **nu există nici o probă serioasă** , iar răspunderea politică o are numai față de Rege și Parlament .

Regele este mulțumit și îmi comunică :

1) **nu se poate** ca ancheta să scoată la iveală **vinovați numai din rândurile oștirii** , iar **politicienii și civilii să iasă basma curată** ;

2) **ar fi o greșeală** să fie dat cineva **în judecată fără temeinice dovezi și cu perspectiva de a fi achitat** ;

3) vrea **sanctiuni serioase**, deci nimeni să nu fie acoperit, însă **nu este admisibil să fie implicați nevinovați** ;

Toate acestea **se referă și la Maniu** , față de care **nu are nici o pornire de răzbunare** sau **dușmănie** . Iau act cu satisfacție de aceste admirabile și luminoase sentimente regale.

Atmosfera Ardealului...

Regele mă întreabă de **situația din Ardeal** , în general, și de aceea a **național-țărăniștilor**, în special . **Îi arăt situația ca fiind serioasă, însă nu disperată.**

Îi schițez Regelui **programul meu de acțiune, convenit cu Tătărescu** :

1) **Realizări de guvernare de ordin material** ;

2) Satisfacerea exigențelor personale , **fără distincție de credință politică** ;

3) **Tratament egal pentru biserica unită** ;

4) **Propagandă** sistematică prin viu grai și presă ;

5) **Primenirea administrației și a cadrelor liberale** cu elemente de seamă și simpatice opiniei publice .

Arăt Regelui că **doresc menținerea lui Lapedatu la guvern**, deoarece mă interesează fondul , nu forma .

Expun că sunt în situațiunea de a angaja lupta cu Maniu , însă exclusiv **pe teren politic, leal și civilizat** , **fără acțiuni de ponegriri sau violențe de limbaj** .

Dacă voi avea mână liberă , prin realizări efective și propagandă adecvată, sunt sigur că **voi schimba atmosfera greoaie și ostilă din Ardeal**, și **răspund de rezultat , cu corida mea politică !**

Situația din PNT....

" Expun **situația din PNT** ca fiind **serioasă pentru Vaida și favorabilă lui Maniu**, datorită **inertiei vaidiștilor și acțiunii intensive dezvoltate de maniști.**

Regele spune că a avut **informații contradictorii** : unii arătând situația ca aproape pierdută (Tilea etc) , și altele cu totul optimiste (Tătărescu)

A înclinat să creadă că **adevărul este la mijloc**, părerea mea îi întărește în această convingere.

Misiune pe lângă Vaida ...

Regele mă întreabă de **misiunea pe lângă Vaida** Îi arăt în ce constă **misiunea mea** :

1) **acțiune paralelă pentru apărarea ideii monarhice și a autorității Suveranului** ;

2) **sprijin moral și material** din partea guvernului ;

3) **pregătirea formulei de succesiune Vaida** ;

4) libertatea de acțiune **opoziționistă (normală) pentru grupul Vaida** ;

Regele spune că **ar fi satisfăcut** dacă s-ar putea face **înțelegerea pe aceste baze** și mă autoriză să-i transmit **salutări călduroase** ;

Audiența a durat o oră și jumătate, a întârziat cu o oră cursele , **a făcut senzație** printre invitați, care s-au grăbit **s-mi facă curte toată după masa** , într-un mod propriu **lichelelor** și mai apoi **în cercurile clujene**. Seara , **la banchetul** de la Auto-Club, am fost așezat , la dorința Regelui, **în dreapta Marelui Voevod** " [-----]

Valeriu Pop / 5 sept.'34

▣ **În vizită (misiune) la Vaida**

▣ **Oferta lui Tătărăscu, mesajul Regelui...**

▣ **Raporturile Vaida -Maniu**

Seara , la orele 9, fac **vizita de conveniență** lui **Vaida-Voevod**. După o scurtă introducere, **schitez misiunea primită de la Tătărăscu , rezultaete anchetei Skoda, mesajul Regelui, planurile de viitor, etc.**

Îmi arată la rândul lui raporturile încordate cu Iuliu Maniu, acțiunea de clarificare în PNȚ, mă informează de zvonurile lansate de maniști

că **Regele a venit la Cluj** numai pentru a se vedea cu mine, și **a pune la cale asasinarea morală a lui Iuliu Maniu** , în cadrul anchetei suplimentare [**Skoda**]

Dezmint în modul cel mai categoric **aceste zvonuri fanteziste** și lipsite de orice temeii ; dimpotrivă, **îl asigur că Maniu va fi scos din cauză.**

Mă felicită cu această atitudine, cu care este perfect de acord.

Îmi exprimă **aprecierea sa fără rezerve** pentru **calitățile mele** și pentru **sinceritatea felului meu** de a fi. **Mă califică întâiul om politic din generația următoare generației istorice.**

Maniu - Vaida...

Înainte de a-mi da răspunsul, îmi cere voie să-mi arate **evoluția raporturilor sale cu Maniu , în ultimii 5 ani**, ca să mă pot convinge de sinceritatea sa, și de justificare a atitudinilor sale.

Îmi vorbește apoi 3,1/2 ore asupra acestor raporturi, care au ajuns **de la o prietenie fără margini , la o adversitate ireconciliabilă** .Îmi arată , în amănunte, **toate înjosirile,**

toate intrigile și toate calomniile, a căror victimă a fost el și familia sa,

mergând până a-l arăta **ramolit și dominat de legăturile sexuale cu d-na Tillea și d-na**

Șerban. Îmi arată **lipsa de orice sinceritate față de el a lui Maniu,** și conchide că

o refacere a prieteniei personale și politice cu Maniu este cu neputință pentru totdeauna, și e hotărât de a duce lucrurile **la o clarificare .**

MSRegele... camarila...

" Îmi vorbește apoi **despre Rege** cu multă **căldură și multă dragoste** , cu toate că ar fi fost **tratat [...] LD : autocenzură în text] odată.**

Deplânge nestatornicia Regelui în momente hotărâtoare și

arată **inconvenientul ce-l prezintă legăturile cu d-na Lupescu ,**

pentru a putea contacta cu eficacitate acțiunea manistă ,

pe care o crede **primejdioasă pentru Tară și, deci, Moonarhie.**

Regele trebuie însă să dea un ajutor eficace devotaților săi,

prin **înlăturarea unor elemente ce îi fac un rău serviciu .**

Îmi recunoaște că **adeseori a fost pe punctul de a izbuti în ce privește anturajul**

- zis **camarilă** - însă **Maniu și oamenii săi au zădărnicit** , în momentul hotărâtor ,

prin **ieșiri necugetate care au jignit orgoliul firesc al Suveranului,**

că , deci, **ei poartă vina principală** dacă unele situații nu s-au putut ranja.

Speră , însă, ca în viitor se va izbuti.

" **Îi arăt** că și **suveranii sunt oameni** , deci **nu sunt exceptați de a greși.**

Greșeli sau legături sentimentale încă **nu au împiedicat pe nici un suveran de a fi un mare domnitor**, dacă a avut calitățile cerute.

Regele nostru este un suveran excepțional, gândurile și îndemnurile lui minunate

nu au putut da încă rezultate din cauza **mediocrității colaboratorilor** indispensabili;

este de datoria noastră , al celor ce-l iubim și îi suntem devotați dezinteresat și din convingere,

de a-i facilita sarcina grea și a-i **înlătura din cale obstacolele artificiale** ,

pentru ca **să poată face tot binele ce-l vrea** , Țării și neamului.

Mihalache...

" Îmi răspunde că , în principiu, **acceptă toate sugestiile și propunerile** ce i le-am făcut

în cadrul misiunii mele, și **este gata de a trece la discutarea detaliilor** ,

îndată **după ședința Comitetului Executiv.**

Are îngrijorări în ce privește această ședință, din cauza lui **Mihalache** ,

având teama că **acesta va trece de partea lui Maniu .**

" **Pe Mihalache îl crede incapabil de a conduce partidul și destinele țării,**
preocupându-l veșnic doar electoratul .

"Îmi atrage atenția că **maniștii au lansat zvonul că în timpul anchetei Skoda , mergeam în fiecare noapte la Palat, pentru a primi instrucțiuni și că Regele a venit la Cluj , numai pentru a se vedea cu mine și a pune la cale asasinarea morală a lui Maniu ...**

Îi arăt cât este de josnică această manevră.

Întrevederea a luat sfârșit la ora 4 dimineața. " [-----]

Valeriu Pop /

7.sept. . La Șimleu (sfințirea catedralei din Zalău).Acasă la **Emil Labonțiu**, acordă un interviu ziaristului Alex.Kretsch (" Szabadsag") - mersul anchetei Skoda - negând intenția de a-l distruge moral pe Maniu.

8-9sept. Serbările din **Zalău. " Sunt obiectul unor calde manifestații de simpatie** la ședințele **Congresului**, unde țin cuvântări foarte aplaudate ."

12-14 sept. Pleacă spre București .Interviu-ul dat lui Kretsch , preluat abuziv (cu niște " strâmbe") de "**Adevărul**" și "**Dimineața**" , face valuri în lumea politică, inclusiv la PNL și guvern, încât Valeriu Pop este silit să dea desmințiri și să facă precizări.Tătărăscu este mulțumit

15 -18 sept. Discută **cu g-ral Ilassevici** toate chestiunile care ar putea interesa pe MSR ; discută **cu Tătărăscu** (acasă) despre **mersul anchetei Skoda** și despre modalitatea de **a-l contracara pe C.Dimitriu** (președ. Comisiei) deoarece provoacă tensiuni.

A doua zi, **Dimitriu îi arată o telegramă** prin care **era chemat la Rege ...** și-l ruga să **preia președinția Comisiei**, pentru că el trebuia să se pregătească .

Valeriu Pop / 21 sept. '34

▣ **Audiență la Rege.**

▣ **Mersul anchetei Skoda**

[**București .Expoziție - târg , în prezența Regelui. Gral Ilassevici îi comunică că Regele vrea să-l vadă în cursul zilei. La 4,30 îi comunică telefonic ca la ora 18 să treacă pe la el , în haine de stradă . Deci întâlnirile iau un aspect " discret" , informal...]**

"Regele mă va primi fără ceremonie, fără protocol . Expun Regelui motivele interviului . Suveranul îmi mulțumește pentru modul și tactul cum am știut să servesc Coroana .

Skoda ...

Îl pun pe Suveran la curent cu mersul anchetei , arătându-i vinovățiile ce se desprind (Cihosky, Madgearu, Mihai Popovici - intervenția la Consiliul de Război)

Demonstrez că Maniu nu poate fi dat în judecată , fiind complet acoperit cu adresa dată în chestiunea prețurilor ,

însă, chiar dacă ar exista o umbră de îndoială sau o vină reală în sarcina lui Maniu , Regele României nu poate admite darea în judecată și compromiterea aceluia care a fost făuritorul unirii Ardealului cu Țara Mamă.

Regele este satisfăcut de expunerea mea, accentuând , însă, că nu se poate să fie dați în judecată numai membri ai armatei , că nu dorește cruțarea nimănui , însă nu poate admite procedarea cu ușurință , deci crearea de martiri.

Guvernul ...

" Îmi arată că **este mulțumit** , în general, de **guvernarea Tătărăscu** , că , după prevederile omenești, **nu întrevede nici o schimbare** , că **depinde exclusiv de noi ca guvernarea să dureze cât legislatura , chiar și mai mult** , că e nevoie doar de **primenire echipei** , care va urma în curând și că **contează pe mine pentru acțiunea ce i-am expus.**

"Căstigarea " Ardealului ...

" **Asigur pe Rege de tot devotamentul meu, și îmi permit a-l arăta că va avea deja la Lugoj un început de dovadă de ceea ce pot să obțin** ca rezultat prin acțiunea preconizată de mine. La despărțire, **Regele îmi spune foarte afabil : < La revedere, la lucru ! >**

Valeriu Pop / 22-28 sept. '34

▣ **Ancheta Skoda**

" **Ancheta continuă în condițiuni normale și cu rezultate pozitive. Toți membrii Comisiei,**

inclusiv național-tărăniștii, îmi exprimă , în particular și în ședință publică,
omagiul lor pentru tactul și obiectivitatea de care am dat dovadă.
Lucrările Comisiei se încheie , urmând numai redactarea , discutarea și votarea raportului. "
[-----]

Valeriu Pop / 5-7 oct.'34

▣ " Pacificarea " Ardealului

▣ Congresul AGRU , Lugoj

▣ Pregătirea , desfășurarea vizitei Regelui la Lugoj

[LD : jurnalul este de o sinceritate totală și foarte plastic.

Bucurie - reacții- savurarea vicoriei !] [-----]

Congresul AGRO ...

Convoc, la episcopul Nicolescu, pe toți capii autorităților civile și militare.

Ședința CC se desfășoară în liniște și atmosferă de simpatie pentru mine.

Deși Maniu a dat cuvânt de ordine , după informațiile ce mi-ai parveni,

ca să nu fiu reales ca președinte al AGRU -ului toate indiciile sunt pentru re alegerea mea.

[-----]

Valeriu Pop / 8.oct. '34 / Lugoj

▣ Vizita Regelui.

[LD : este vorba de un intenționat for ecumenic ardelenesc .

Planul lui Pop trebuie privit - ca intenție, cel puțin - sub câteva aspecte :

pe de o parte , " cucerirea " ardelenilor , indiferent de etnie sau confesiune,

(prin participarea delegaților cultului catolic, calvin, reformat, mozaic)

pentru credință și lealitate față de Tron, de dinastie, de Rege ;

pe de altă parte, refacerea solidarității bisericilor naționale românești ,

atragerea simpatiilor Bisericii Unite, pentru guvernul și partidul liberal

- receptat ca protegitor al Bisericii Ortodoxe - și , prin asta ,

diminuarea uneia din sursele de putere ale lui Iuliu Maniu.

Cât din acest plan era dorința lui , câtă profunzime a avut acea manifestare...

este, discutabil. Dar , ca intenție... demersul lui a fost înțelept .]

[-----] Cuvântarea lui Valeriu Pop

< Sire, Majestatea Voastră a binevoit a onora cu înalata Sa prezență , marea sărbătoare de azi, care este o afirmare impunătoare a forței spirituale și creatoare a națiunii.

În această duminică de toamnă târzie, s-au înfrățit din nou cele două biserici naționale :

Biserica Ortodoxă și Biserica română unită ;

s-au înfrățit în entuziasta lor mărturisire de credință față de Tron și neam.

Între cele două biserici naționale , pot să fie diferențieri de dogme, în disciplină sau

organizare .Una suntem însă , Sire, în dogma dinasticismului și în disciplina

naționalismului. După cum, în trecutul vijelios de crâncene suferințe, cler și norod au mers mână în mână ,

au înfruntat cot la cot toate vicisitudinile până la împlinirea vremurilor :

unirea tuturor românilor , înfăptuită de în veci slăvitul Rege Ferdinand I cel Leal,

astfel și în prezent , cele două biserici naționale înțeleg

- la Augustul îndemn al Majestății Voastre -

să lucreze în frățească și creștinească armonie la așezarea temeliei spirituale care ,

singură , poate înlesni descătușarea tuturor forțelor creatoare ale națiunii și

durarea solidă a vieții naționale între hotarele întregite.[-----]

[Relatează apoi mulțumirea tuturor : a Regelui, a colegilor de guvern, a bisericii ortodoxe]

"Sunt mulțumit la extrem de serbările din Lugoj, pe care le consider ca încoronare a operei mele de 5 ani, tenace și sistematică , în același timp extrem de grea :

de a descătușa Biserica unită din lanțurile unui servilism fără rost și fără roade față de Maniu, de a conduce la **o atitudine independentă în viața publică,**

a-i crea **legături directe cu factorii de guvernare** și, în special , **cu Coroana,** și astfel a-i **reda autoritatea , importanța și simpatia** ce i se cuvin , potrivit gloriosului ei trecut și misiunii ei mari de viitor "

.În această misiune **am fost susținut , de la început și fără întrerupere , de mitropolitul V.Suciu** , în marginile ce-i îngăduiau boala , câte o dată și timid **de ceilalți episcopi** , înțeles și secondat **cu discreție de Roma,** prin Dolci și Valerio Valori "

[-----]

Valeriu Pop /

21-23 oct..Cluj

În seara de 22 fac o **vizită lui Vaida -Voevod.**, cu care mă întretin cordial și fără rezerve.

Rămân cu convingerea că **Vaida nu mai crede în partide și așteaptă salvarea de la un guvern personal și autoritar .**

[-----]

24-26 oct.București

Acasă la Victor Antonescu cu **Franasovici, Dimitriu, Bentoiu, Alexandrini** discută **Raportul Skoda.** Se invocă mereu și cu totul deplasat părerile Regelui ;

se vede **tendința că dacă Maniu nu este trimis în judecată , nici Madgearu să nu fie tras la răspundere , ci numai Popovici și Boilă** , pe chestii lăturalnice **Combat acest p.d.v., ca nepolitic și nedrept.** [-----]

Discut cu Tătăărăscu care este împotriva dării în judecată a lui Madgearu , din motive politice ,și pentru că **îl crede mai puțin vinovat decât Maniu .**

Protestez și pun la punct lucrurile , demonstrând vinovăția lui Madgearu .

Dacă în cazul lui Maniu interese dinastice și faptul că a prezidat actul unirii , pledează și justifică un act de clemență, **în ce-l privește pe Madgearu nimic asemănător nu se poate invoca.**

Nu admit ca alături de Cihosky să fie dați în judecată numai doi ardeleni.[-----]

27 oct.Sinaia.

▣ **Dejun cu Iunian**

▣ **Audiență la Rege**

Fac o vizită lui **Grigore Iunian** care mă invită la micul dejun. Discutăm politică.

Îi cer părerea în **chestia Skoda** .Părerea sa rămâne neschimbată : **darea în judecată a lui Cihosky și Madgearu** , a căror vinovăție e mai evidentă și mai reală , decât a lui Maniu.

Discriminarea între Maniu și Madgearu o crede posibilă . Chestia Popovici -Boilă este lăturalnică .

Am rămas foarte **satisfăcut de solidarizarea lui Iunian cu părerea mea.**

Iunian devenise adversar înverșunat al lui Maniu , era pe vremea aceea

consilier juridic al Palatului . Regele îl aprecia foarte mult, ar fi putut încerca

cu oarecari șanse **influențarea Regelui pentru darea în judecată a lui Maniu .**

La orele 4.30 , audiența la Rege.

" Treceam la discutarea **afacerii Skoda.**

Expun **rezultatele anchetei și divergențele** de opinii din sânul guvernului , arătând cinstit toate argumentele. **Expun părerea mea** și considerentele pe care mă sprijin.

Conchid categoric la scoaterea lui Iuliu Maniu.

Regele, de la început și până la urmă, **împărtășește și aprobă părerile mele**, conchide clar și categoric : **lipsa de sancțiuni, înseamnă căderea guvernului,** oricât ar vrea Suveranul

să ne susțină. **Nu admite ca pe chestia contractului să fie dat în judecată numai un ostaș,** g-ralul Cihosky ; **nu este oportun și politic a da în judecată pe Iuliu Maniu** , chiar dacă logica

concluziilor ar suferi. **Deci, Iuliu Maniu să fie scos din cauză.**

Darea în judecată a lui Virgil Madgearu însă nu poate fi evitată.

Chestia **Mihai Popovici și Boilă** , oricât de interesantă, **este lăturalnică.**

Revin la **ideea unora că asta ar duce la solidarizarea PNȚ cu Madgearu**

și la eșecul acțiunii de destindere.

Regele se ridică de la masă , ripostând apăsat și categoric :

< Nu crede în această solidarizare , deoarece Madgearu este detestat în propriul partid ;

dacă , însă , această solidarizare s-ar produce ,
ar fi ultima dovadă că sunt ticăloși de sus și până jos , și , în acest caz ,
Suveranul nu mai vrea să știe de PNT , nici acum , nici în viitor , vreodată.>

lau act de păreri regale cu satisfacția că a consimțit în mod definitiv

la scoaterea lui Iuliu Maniu din cauză și-l felicit pentru acest gest regal . "

[-----]

La ora 9,30 văd pe Tătărescu Îi arăt impresiile mele și-i expun punctul de vedere principal și definitiv la care s-a oprit Regele în chestia Skoda.

Tătărescu nici nu vrea să audă de darea în judecată a lui Madgearu

și crede că îl va convinge pe Rege să consimtă să fie dat în judecată doar generalul

Cihosky. Dacă nu va reuși , preferă soluția de a da în judecată întregul guvern

Maniu , în temeiul răspunderii solidarare.[-----]

Valeriu Pop / 30 oct.'34, București

Ora 10, la Tătărescu : rămâne morțiș la formula de a nu da în judecată pe Madgearu .

Caut să-l conving , deoarece formula ar apărea Regelui și opinie publice ca o mușamalizare.

Nu izbutesc. Se vede că trebuie să fie ceva adevărat din ce se zvonește ,

târguiala încheiată cu național-țărăniștii :

scutirea de sancțiuni a oamenilor politici , în schimbul pretensei destinderi .

[-----]

Ora 8 seara , la Tătărescu : Regele a acceptat formula cu scoaterea lui Madgearu

din cauză. Mă roagă să convin la această formulă și să dau o mână de ajutor

ca Raportul să fie sobru , obiectiv și documentat . [-----]

Valeriu Pop / 31 oct.'34, București

Vizita lui Zaharia Boilă , care spune că are misiunea de la Iuliu Maniu

să-mi propună scoaterea din cauză a lui Iuliu Maniu în schimbul

încetării campaniei contra Regelui și Elenei Lupescu.

Îl asigur că Iuliu Maniu nu va fi pus în cauză.

În ce privește campania contra Regelui și a Elenei Lupescu ,

este liber să acționeze cum îl va îndemna patriotismul și cavalerismul său.

Regret , în ce-l privește pe fratele său, Romul, nu îi pot da aceeași asigurare.

Romul Boilă singur și-a tăiat craca de sub picioare ,

cu ocazia interogatoriului din fața Comisiei.

Zaharia Boilă îmi mulțumește pentru asigurarea dată cu privire la Iuliu Maniu .

[-----]

Valeriu Pop / sept.- oct. '34

7.) **Congresul provincial PNT , Vechiul Regat , 9 sept ..'34**

("Adevărul" , an 48, 9 sept.'34 ; foto prezidiu ; foto aspect sală ;)

[LD : Congresul și platforma PNT din Vechiul Regat , nu ridică probleme organizatorrice ;

Mihalache - sprijinit pe Lupu , pe Madgaru - lansează **programul statului țărănist** .

Problemele delicate urmau a doua zi... la ședința CC pe țară]

/ Dascălii țărănismului /

Madgearu : PNT din vechiul regat , fuziunea cu PT-Lupu /

Ion Mihalache

/ Organizația PNT din vechiul regat /

/ Tăria PNT : unitate, disciplină, conducere , program /

/ Soarta PNL : pecetluită, apusul ! ; soarta PNT : răspunderea !

/ **Programul PNT : statul țărănesc** /

/ Raporturile : partid - guvernare - Carol II / monarhism constituțional /
/ Afacerea Skoda / calomniile contra lui Maniu / solidaritatea PNȚ cu Maniu /
/ Mihalache - șefia condiționată a PNȚ ; Lupu - șefia PNȚ din vechiul regat /
dr.Lupu : România țărănistă ; mihalache - prototipul țaranului genial /
Comunicatul CC al PNȚ din Vechiul regat

"Adevărul " / 9 sept.'34

▣ Dascălii țărănismului

Ședința are loc în sala " Transilvania "

Congresul acesta a însemnat mai degrabă o numărătoare a vechilor dascăli ai țărănismului din România. Iată în sală pe **Căpățâneanu** , **Marin Ilinca** , și **Ionescu Berbecaru** de la Olt, pe **moș Nae Costescu** din Muscel, pe **Beldie** din Tecuci, pe **Ștefan Graur** din Putna, pe **prof. Costăchescu** de la Iași . Au trecut anii peste ei, și oamenii sunt încărunțiți. Au însă astăzi ocazia să-și amintească de primii ani de după război, când au început lupta pentru crearea PT
I.Mihalache - deschide congresul , cf. dispozițiilor statuare .

Virgil Madgearu / 9 sept.'34

▣ Organizația din Vechiul Regat

▣ Fuziunea cu PT-Lupu

În mai puțin de 6 luni , de la **alegerea lui Mihalache** ca șef al partidului, **toate aceste organizații și-au ținut congresele** într-o atmosferă , încât **nu există nici o nemulțumire personală sau de altă natură**. Au fost **unele probleme legate de fuziunea cu partidul dr.Lupu** . "Trebuie să aducem omagiul de recunoștință **dr Lupu** pentru **spiritul de conciliațiune** și de înțelegere a **intereselor superioare de stat**, spirit pe care l-a insuflat prietenilor săi, ceea ce a determinat **realizarea desăvârșită a fuziunii** , în cele mai fericite condițiuni.

Organizația din Vechiul Regat constituie **o forță trainic încheagată și deplin omogenă** , la dispoziția marei armate PNȚ din întreaga țară.

I.Mihalache / 9 sept .'34

▣ Reorganizarea PNȚ din Vechiul Regat

Mulțumește pentru **disciplina și concursul** în care s-a desfășurat **opera de reorganizare** ,care , formal, **se încheie cu acest congres. Reorganizările au fost fundamentale.**

" **S-a făcut abstracție** de tot ce a fost **partizan al nostru** și **s-a procedat la o nouă numărătoare** a celor cari **sunt legați pe viață și pe moarte** de crezul și soarta partidului. **Socotim membru al partidului nostru nu pe cel ce ne simpatizează,** ci pe **omul gata de orice sacrificiu** pentru **izbânda ideilor noastre** .

"Revizuirea noastră a ținut și **o revizuire a cadrelor** , pentru că sunt cadre care **7-8 ani de activitate** , au **dezertat de la datorie** sau **nu s-au arătat** , în timpul guvernărilor , **la mare înălțime din punct de vedere al demnității ."**

I.Mihalache / 9 sept .'34

▣ Tăria PNȚ

▣ Unitate, disciplină, conducere , program

[**LD** : Dumnezeu să mă ierte ! **discurs sincer, modest, moralist , de învățător de țară.** Cum se explică reușita de a avea și de a conduce un atare partid ?

Sau poate exact așa se explică .]

" **PNȚ** va fi având **beteșuguri**. Dar aceste **beteșuguri nu sunt organice.**

Ele sunt excepții și împotriva acestor excepții va trebui să luptăm cu toată vigoarea.

" Să lăsăm pe seama conducerii centrale , programul , tactica și unitatea cea mare de directive. În ce privește metoda , drumul de urmat , trebuie să fim cu desăvârșire unitari. Nu putem să pornim la drum fiecare încotro credem sau izbindu-ne unii de alții.

" **Un partid politic** nu este și nu trebuie să tindă a fi **în situația unui balon fără cârmă** , a unui **vas fără busolă** . Un partid politic trebuie să știe ce vrea și ce poate să realizeze.

Au fost partide cari s-au condus cu < văzând și făcând >

Ele au și guvernat în felul acesta .Dar asemenea încercări s-au spart repede.

" Evident **nu programul este esențial** în viața unui partid , **ci însăși viața acestui partid**.

Forța PNȚ în asta stă : **el nu este opera unui laborator** .

El a ieșit din viața însăși a țărănimii acestei țări.

După ce **am făcut și noi și dr.Lupu experiențe** , **nația ne-a adus din nou, automat , pe același drum**.

Acesta este **marele merit al partidului nostru** .

Astfel se explică și faptul că el **s-a putut menține deasupra vremurilor ."**

I.Mihalache / 9 sept . '34

▣ Soarta PNL - pecetluită

▣ Răspunderea cade pe PNȚ !

[LD : nici nu mai știu ce aș putea zice ! Pamflet nu este , că nu are talent ; critică nu este , că nu are obiect ; este o încrâncenare , un fanatism , care nici măcar țărănesc nu este !

Parcă este căzut în transă ! Cum să conducă un guvern ? cum să conducă o țară ?]

" În împrejurări excepțional de vitrege , **am întors toată viața politică a acestei țări** .

Vă asigur că soarta partidului liberal este pecetluită.

Pe deasupra , **cu voia sau fără voia noastră, răspunderea cade , deci, asupra PNȚ** .

Dar tocmai de aceea , **trebuie să știm ce vrem**.

Zece zidari nu pot clădi , fiecare după capul lui . Se impune **un plan arhitectonic unitar**.

Orientări noi internaționale se înregistrează. Iată de ce **se impune o revizuire programatică**.

Este o operă grea. **Programul** nu este o alcătuire de **fraze meșteșugite așezate**.

Avem un asemenea **maestru**. De curând **d. Tătărescu** ne-a servit

un asemenea **program**. Singura sa preocupare este să alcătuiască **discursuri** din cuvinte care să sune frumos.

Este în stare să-și facă și **în versuri discursurile** și să le pună pe note , ca să le cânte , pentru **delectarea auzului său**.

A mai tolera astfel de guverne în viitor , ar fi o dezertare de la datoria noastră.

Un program politic nu este inspirația la un pahar de șampanie ,

ci o plămădire de sânge și de creier .

Deci **nici improvizație și nici cuvinte misterioase** , șoptite la ureche , ca un fel de **iarbă a fiarelor** .

Într-o țară , unde **necesitatea de gândire conștientă și sistematică** trebuie să pătrundă pe oricine , a face **apel la lenea de gândire și la nepricepere** , este **o crimă națională** .

I.Mihalache / 9 sept . '34

▣ Programul PNȚ

▣ Statul țărănesc

[LD : scriu aceste cuvinte înainte de a vedea ce a spus.

Mă gândesc cu cât interes am citit discursurile lui **Duca** , la elaborarea Programului PNL .

Mă gândesc și la discursul -program al lui **Tătărescu** din 23 august , de la Tg.Jiu.

O comparație între aceste **tipuri de șefi de partid** , este o imposibilitate .

Afară doar dacă nu traducem **țărănism = liberalism țărănesc demagogic !**

Cum a acceptat Maniu această alăturare ? Sau tocmai de asta , a acceptat !

Dar Madgearu ? Dar Gafencu ? dar atâția alții din PNȚ ?

Să fie o chestiune de ... imagine electorală ? Dar ...dacă greșesc ?
Cum să scriu eu despre acest dramatic - în fond - președinte de partid ?]

" Noi am dat dovadă cum înțelegem **să alcătuim un program.**

Aduc cele mai **călduroase mulțumiri** aceluia dintre prietenii noștri care și-au jertfit vacanțele ca să muncească așa cum au muncit .

Înțelegem ca , o dată chemați la conducere , să nu bâjbâim.

A mai fost o preocupare , ca **să încadrăm într-o unitate aceste soluțiuni.**

Căci **avem convingerea că statul liberal este în lichidare .**

Stat țărănesc !

Iar noul stat nu poate fi decât statul țărănesc.

Nu cade în sarcina mea și nici a congresului general să definească statul țărănesc.

Noi vom crea statul țărănesc și vom lăsa doctrinarilor de mai târziu să-l definească.

Trebuie să studiem pas cu pas problemele și, ca oameni practici, trebuie să fim gata să ne putem adapta realităților .

LD : vezi cum ironiza la început : **Au fost partide cari s-au condus cu < văzând și făcând >**

Satul- Orașul ...

" Noi nu suntem și nu putem fi împotriva orașelor , contra industriei .

Dimpotrivă, un stat țărănesc are nevoie ca **un compliment organic**

de o viață orășenească și industrială.

Un stat țărănesc , **însă, va așeza statul pe bazele lui firești** , sprijinindu-l pe grosul națiunii.

Să fie adică o piramidă cu vârful sus , nu cu vârful în jos.

Nu vrem un buget cu **profit pentru unii și muncă pentru alții.**

Vrem **îndestularea satelor** , pentru că din belșugul acestora se trage înflorirea orașelor.

Și mai vrem ca orașele să se îndestuleze cu **elemente viguroase de la țară.**

Industrie națională !

"Nu înțelegem să se spargă capetele venite de peste graniță [xenofobie violentă] ,

ci înlocuirea lor cu vrednicii fii ai satelor. Ca să rezolvăm problema ,

trebuie să creăm o industrie cu adevărat națională.

Ni se va spune: sunteți în paradox!

Prin noi înșine ...!

Ei bine, nu suntem în paradox și nu ne contrazicem. Când **celelalte țări se autarhizează**

noi nu ne putem dezarma singur , deschizând granițele pentru oricine și orice .

Deosebirea dintre noi și liberali este aceasta :

ei folosesc buget și taxe vamale pentru **îm bogățirea câtorva dintre ei ,**

pe când noi vrem o industrie națională cu scopul de a folosi

brățele naționale și materiile prime ale noastre .

Lichidarea analfabetismului ...!

Statul țărănesc îl înțelegem și prin **ridicarea culturală a satelor și**

lichidarea analfabetismului .

Purificarea administrației ...!

De asemenea , **vrem purificarea administrației , transformarea magistraturii .[?]**

Monarhie constituțională...!

Un stat țărănesc este și un stat monarhic -constituțional :

un stat în care **Coroana și națiunea colaborează armonic , direct,**

cu înlăturarea tuturor elementelor și influențelor [camarila , oculta !]

care nu au responsabilitate și cari împiedică guvernele constituționale să aibă adevărata răspundere ."

Mihalache / 9 sept '34

▣ **Partidul- guvernul - Carol II**

[LD : **of-ul** ex-ministrului de Interne **Mihalache** , devine **mobil primordial de luptă politică.**
El poartă numele de " **prerogativele națiunii**" și este legitim.

Corespunzând dezideratelor lui **Maniu** , el devine **principal obiectiv moral-politic al PNT,**

și va fi consacrat prin formula : **anticarism** - nu anti-monarhism ! - **antidictatură**.
Acestui obiectiv, **Vaida** nu a vrut să i se alăture, provocând ruptura de PNȚ .
Pentru acest obiectiv, PNȚ va pierde, treptat, și **alți membri de marcă** .
Cum a fost el exprimat ,argumentat , slujit, compromis, anihilat... ;
spre ce alianțe și metode l-au împins...; asta va alcătui **platforma sa de partid de opoziție** ,
până și după lichidarea regimului parlamentar pluralist .]

" Nu vrem **guverne responsabile** într-o țară unde **nimeni nu răspunde de actele lui** .
Evident, însă, că **un guvern trebuie să fie în situația de a-și asuma răspunderea** .

" **În ce mă privește** , acesta constituie un **punct esențial de program**
pe baza căruia **m-am ales** , căruia înțeleg să-i rămân credincios
și pentru care am avut **unanimitatea factorilor din comitetul executiv**.

Apartine comitetului executiv central,

din care va trebui să iasă o atitudine unitară și disciplină completă.

" **În ciuda și desnădejdea adversarilor** partidului nostru,
cu toate **versiunile care au circulat** , și cu toate **socotelile ce s-au făcut** ,
pe baza acestor versiuni ,

când a fost vorba de o criză de regim [**criza din mai, Averescu**] ,
am reacționat cu o **desăvârșită unitate de acțiune** și ne-am spus răspicat cuvântul.

Avem tot respectul , tot devotamentul , toată iubirea pentru Rege.

Să avem însă curajul de a fi tot atât de zeloși pentru prerogativele națiunii.

Avem convingerea că, **vorbind în primăvară cum am vorbit** ,
ne-am câștigat mai mult respect decât dacă am fi procedat altminteri."

Mihalache / 9 sept '34

▣ Afacerea Skoda

▣ Falsul contra lui Maniu

" S-a dus campanie contranoastră pe chestiunea Skoda.

Ei bine, nu cunosc om care să fi fost mai mult obsedat de dorința de a înzestra țara cu armament decât Iuliu Maniu . (aplauze furtunoase , entuziaste ovații)

" **Cu câtă durere privim când se găsesc elemente cari să ticluiască acte false pentru a compromite pe Iuliu Maniu ,**

pe acel om care a trecut de mult granițele de partid, pentru a fi o figură **intrată în istoria țării.**

" **Au încercat acele elemente să treacă printre conspiratori pe Al.Vaida -Voevod ,**
care a avut însă cavalerismul de **a pune la punct pe detractori.**

" Partidul național -țărănesc este **cu totul solidar cu fostul său președinte , Iuliu Maniu.**

Partidul național-țărănesc **nu este nervos** , **deși** ar fi avut deseori **motive să-și piardă răbdarea**. De mult am fi dreptul să tragem consecințele.

Am cerut , însă, răbdători, **Comisiei , să ancheteze ea falsul**, iar nu înșși falsificatorii.

" Despărțim , însă, gestiunea lui Iuliu Maniu de a acelora din partid cari se vor fi făcut realmente inovății în chestia Skoda și ne legă aici de a-l sancționa cu ultima severitate. "

Mihalache / 9 sept '34

▣ Mihalache - șefia PNȚ

▣ dr.Lupu - șefia PNȚ- Vechiul Regat

" **Conștienți de răspunderile și de consecințele atitudinii noastre** , avem nevoie de **unitate în gândire și de disciplină în acțiune**. Vă cerem aceasta .

E haos în țară , iar în haos **nu se poate pune ordine decât cu disciplină.**

Înțeleg să fac din **partidul național -țărănesc o forță disciplinată .**

Numai așa am primit șefia .V-am spus : < **Vă place, primesc ; altminteri , nu primesc .>**

V-a plăcut ,am primit să iau conducerea .Nu voi șovăi, deci

" **Partidul național-țărănesc** din vechiul regat **este o brigadă** , dar este și **o divizie** și **corp de armată**. El duce greul luptei.

De aceea, **ca să pot lucra cum vreau** , trebuie să simt **cotul cu întregul partid**, în primul rând **cu vechiul regat** .

**Statul liberal apune ; statul țărănesc răsare ! Se aude sunând deșteptarea !
Sculați-vă și urmați-mă !**

Mihalache propune proclamarea **dr.Lupu ca președinte al organizației regionale a vechiului regat** . Propunerea este primită cu **vii aclamațiuni**. Mihalache îl omagiază :
" **Îmi exprim toată mulțumirea și toată recunoștința noastră pentru a-l fi regăsit pe d-rul Lupu** așa cum îl știam pe vremuri. **Sunt fericit că d. dr Lupu consimte să ia asuprași** , pe lângă **grija comună** ce o avem **pentru soarta partidului național -țărănesc**, și **răspunderea organizațiilor din vechiul regat** .

Dr.Nicolae Lupu / 9 sept.'34

▫ **România țărănistă !**

" **Te-am urmat , d-le Mihalache** . Mi-a impus-o aceasta **un înalt comandament sufletesc** . N-a fost nevoie de o prealabilă înțelegere și de prea multă pertractare
Ne-am înțeles din ochi și ne-am unit din două cuvinte.

" **Dacă foștii mei tovarăși** m-au regăsit **același sufletește** , apoi eu trebuie să le spun că **i-am găsit schimbați : mai maturizați și complet pregătiți** pentru toate problemele ce se pun.

" România trăește azi țărănismul .

De aceea , **menirea partidului nostru este mult mai mare** decât al oricărui organism politic.
Să nu ne punem nădejdea în **crearea operei noastre** , numai **când om fi la guvern** .

Din timpul opoziției trebuie să începem a pune în practică programul nostru.

Am credința că **poporul român poate fi ridicat , fără capital intern sau extern.**

ci numai prin munca și inteligența noastră.

S-a dus vremea lui Take sau Petrake . [**calamburul lui Mihalache**]

Astăzi trebuie să răspunzi : **ești cu țara sau împotriva ei ?**

" **Partidul național-țărănesc este întruchipat în acest țaran deștept** .

în acest geniu al rasei noastre , Ion Mihalache , în care ne-am pus toată încrederea . "

Congresul a luat sfârșit în mijlocul unei mari însuflețiri , aplauze și ovații nesfârșite .

După ședința publică, a avut loc **ședința C.C.** al organizației vechiului regat , care a dat presei următorul **Comunicat** :

" **Comitetul regional** al partidului național -țărănesc din vechiul regat , alcătuit din toți **șefii de organizații județene**, din **actualii parlamentari și foști miniștri**, s-a întrunit în **ședință plenară**.

"**DI Ion Mihalache** , președintele partidului, a adus la cunoștința comitetului că **congresul provincial** a aclamat , în unanimitate , ca **președinte al organizației regionale** pe **dr. Nicolae Lupu , vicepreședintele PNȚ** .

" Comitetul își însușește indicațiile congresului și alege în unanimitate președinte al organizației pe **dr.Nicolae Lupu** .

" În unanimitate au fost aleși **vicepreședinți d-nii prof.Borcea și dl.Căpățâneanu** .

Pentru însărcinarea de **secretar general** a fost desemnat , din nou, dl **Virgil Madgearu** . "

Congresul regional PNȚ- Vechiul regat / 9 sept .'34

8.) Convocarea CC al PNȚ, București, 10- 12 sept.'34

("Adevărul " . 9 - 13 sept.'34 ; " Facla" 13 sept ;)

[LD : Nu există ziarsă nu acorde un mic spațiu frământărilor din PNȚ ; ședințele, dezbaterile, întâlnirile, sunt semnalate ziua și noaptea până la ore târzii ;

nimic deosebit , dacă nu s-ar declara mereu că în PNȚ domnește unitatea !]

Maniu / 8 sept.'34

A sosit la București pe 8 sept, cu trenul, fiind întâmpinat în Gara de Nord de numeroși prieteni politici . A primit apoi , la **Atheneé Palace**, vizita mai multor fruntași politici , având o **lungă întrevedere cu Virgil Madgearu** ; a luat masa, apoi, cu **Mihai Popovici** ;

a făcut apoi o **vizită lui Ion Mihalache** .

Vaida / 8 sept.

A avut o **lungă întrevedere cu Mihalache**, dorind să știe care va fi atitudinea partidului față de așa-zisa "politică Maniu" . **Vaidiștii reproșează lui Maniu :**

Banchetul de la Gib , care s-a făcut fără știrea lui Mihalache, și în afara partidului ;

Organizarea "**gărzilor Maniu** " , făcute în afara statutelor partidului ;

Demonstrația de la Sovata

Sprrijinirea ziarului "**România Nouă** " , când partidul avea în Ardeal ziar oficial ;

Maniu , Vaida / 9 sept

Au avut loc consfătuiri ale celor două grupări, care urmau să hotărască atitudinea

[-----]

Din reportajul publicat de ziarul " Dimineața " și un articol din " România Nouă " , se putea vedea că existau **două teze** (Maniu - Vaida) ce vor apare **față-n față** la ședința **Comit.executiv**.

Se spera că se va găsi o formulă care să nu ducă la **discuții agitate** , cu consecințe grave pentru unitatea partidului.

Avuseseră loc **întrevederi în cursul nopții** de 8/ 9 , și în **dimineața congresului regional**, dar **nu se ajunsese la un aranjament**.

.... **Ion Mihalache** discutase , succesiv, și cu **Maniu** și cu **Vaida** ;

.... **Mihai Popovici** discutase , succesiv, cu cei doi,propunând o formulă de compromis ;

... din **discursul lui Mihalache la congresul regional**, se putea vedea poziția lui Mihalache, în conflictul Maniu -Vaida ;

... s-a căzut de acord ca chestiunile **conflictuale din jud. Someș și Sibiu** să nu fie aduse în discuția Comit.Executiv ;

C.Execut.Central / 12 sept.

... s-a hotărât ținerea congresului provincial PNȚ, Transilvania ;

... s-a hotărât (cu acordul său) dizolvarea gărzilor Maniu ;

... Sever Bocu (Banat) este exclus din partid ;

.. S-au dus discuții vii privind Comit.jud. Someș , fără să se fi rezolvat ;

LD : În perioada următoare (aug-sept) pe diverse secțiuni , vor continua **dezbaterile pe marginea Rapoartelor care vor sta la baza **Programului PNT.****

Spre ex. **Virgil Madgearu - Raportul privind finanțele**

Rădulescu -Mehedinți - Raportul privind reforma organizării judecătorești și revizuirea Constituției ...

9.) **Scrutator, Reforma justiției , revizuirea Constituției ? , 26 sept. '34**

Pe marginea **Raportului Rădulescu -Mehedinți** , (pentru congres) , 25 sept .'34 ("Adevărul" , an 48, nr. 15.548 , 26 sept.'34 + **foto Rădulescu -Mehedinți**)

[**LD : mă interesează în mod deosebit , inovațiile care să justifice , natura regimului " țărănesc" , pe care-l dorea PNȚ]**

Raportorul ajunge la concluzii precise : **revenirea , pentru lumea de la țară,**

la justiția comunală - care constituia și un mijloc de educație cetățenească -

justiție care să fie distribuită sub controlul judecătorului ambulant.

Cât privește **justiția urbană**, raportorul cere o **singură instanță de fond, și una de recurs.**

Dreptul de Apel, să constituie numai o excepție. Judecarea recursurilor -

încredințată **Curților de Apel. Curtea de Casație**, descongestionată și simplificată .

Dar aici **raportorul vine în contradicție cu Constituția**, care nu admite alte organe de justiție

decât formele judecătorești propriu -zise.

Rădulescu -Mehedinți și-a documentat cu îmbelșugare concluzia că

trebuie negreșit modificarea Constituției, ajungând și la ...

necesitatea suprimării Senatului actual, care să fie **înlocuit cu ceva viu și viabil**,

și a cărui misiune să fie **constituționalitatea legilor**

care astăzi se face de **Consiliul Legislativ**.

Senatul să constituie legătura între puterea judecătorească și cea administrativă :

Acest Senat , alcătuit după anumite norme, **să aibă și atribuția de a judeca membrii**

guvernului , să valideze validările pentru permanent și

să pronunțe dizolvarea parlamentului ."

Scrutator /

/ Sistemul judecăților comunale , la care ar urma să ne întoarcem, **ar fi un imens bine**.

Judecata la fața locului , chiar dacă ar funcționa nemulțumitor, ar pune capăt spectacolului întristător al țăranilor care dorm pe treptele tribunalelor.

Ea ar crea printre țărani o altă stare sufletească , decât calvarul de azi.

/ Ideea unei singure instanțe de fond, ar fi **o experiență temerară** ,

într-o justiție care nu este ferită de influențe nocive. Justiția și-ar consiloda prestigiul .

/ Ideea unui Senat, cu atribuțiile expuse, nu este ceva nou. Ex.Franța.

Dar oare este atât de important și de urgent ?

DI. Rădulescu - Mehedinți se bizuie pe realități. Mai ales cele rele.

Se pune însă întrebarea : **este posibilă și potrivită, acum, modificarea Constituției ?**

Trebuie să se țină cont de greutatea economică și de neliniștile din opinia publică.

" Dacă ne aflăm numai în fața expresiei unei ideologii , atunci totul este în regulă.

Dacă se crede , însă, că programul care se pregătește trebuie să-și găsească aplicația imediată , practică, atunci **este de văzut dacă momentul a fost bine ales. "**

Rădulescu -Mehedinți / 25 sept.'34

10.) I.Mihalache, discurs, Câmpulung, 1 oct.'34

("Adevărul " , 2 oct.'34)

[LD : este remarcabil că ziarul publicau detaliat dezbaterile din partidele de opoziție, informând opinia publică cu mișcarea politică, cu ideile și dezideratele tuturor.

Cenzura nu opera tăieturi nici atunci când guvernul era virulent atăcat . Dimpotrivă.]

/ "Statul țăranesc " ;

/ Guvernul : dă impresia unei armate în derută , fără directive, fără șefi, fără răspundere ;

" Tineretul liberal " care vrea neoliberalism, se agită zadarnic ;

Guvernarea Tătărașcu - Cea mai rușinoasă pagină din istoria PNL ;

/ Critică pe M.Negură că a dat în judecată cei mai importanți conducători din Cooperație, pe criterii politice ;

/ Conversiunea este definitiv încheiată ; Datornicii și creditorii să respecte dispozițiile legii , pentru ca creditul să se învioreze;

/ În PNȚ domnește o perfectă unitate de vederi .

Mihalache / 1 oct.'34

11.) Al.Vaida - Voevod, declarații politice , Timișoara , 13 nov.'34

("Universul" , 15 nov.'34)

Al.Vaida -Voevod - șeful PNȚ pe Ardeal - participă la **adunările comitetelor de județ** din Severin și Timiș -Torontal.

La Timișoara a binevoit să răspundă unor gazetari :

- Ce părere are de vânturarea , iarăși, a unui **" guvern național " ?**

Vaida / 13 nov.'34

▣ **Guvern național ?**

[**Foarte simpatică mușcătura lui Vaida la adresa lui Iorga și Goga !**

Mă mir cum n-a spus ceva și de Titulescu ! În orice caz, sunt și eu de acord cu el ,
, din varii motive, că "**guvern de uniune națională**" nu se putea realiza în România !]
- **Vaida** : Nu este contra unui guvern național , dar crede că **nu va fi nici o dată realizabil** ,
din cauză că **la alcătuirea lui o să se angajeze** , iarăși , **oameni ca istoricul neamului,**
dl Iorga, și poetul Goga.
" **Eu fac politică** , și **nu poezie ca dl Goga**, pe care nu l-am înțeles nici o dată.
Nu l-am înțeles nici în literatură pe d. Goga , decât atunci când i-am citit primul volum.
Eu am avut în politică o conduită , din cauza căreia **am avut să trag** de multe ori
consecințele; totuși, **n-am cedat** nici o dată **principiilor** de care sunt călăuzit .
[----- **cum a căzut el de la guvern** -----]
" **De aceea nu mă împac eu cu un guvern național** "

Vaida / 13 nov.

▣ **Cauza căderii guvernului Vaida**

▣ **Protejarea muncii naționale .**

[**LD** : și dacă , totuși, **Vaida are dreptate ? !**

Și dacă totuși presa de stânga făcea prea mare gălăgie ? ! Hai, răspunde !]

Când era prim-ministru, alarmat de **sute de mii de cereri ale tinerilor ingineri români**
și a altor **elemente de valoare** , cari **i s-au plâns că somează** din cauză că ,
pentru ei, **porțile industriei naționale le sunt închise,**

a dat dispoziție să se facă **o statistică discretă** în această privință.

Rezultatul aflat a fost dezastruos , **pentru elementul românesc.**

Spre a evita turburările sociale ce decurgeau dintr-o atare stare,

a dat , în calitate de prim-ministru , o **Circulară secretă** către **150 de directori**
ai **celor mai mari întreprinderi** din țara noastră, pe care **i-a rugat frumos**

" **să fie atât de patrioți și inteligenți și să evite consecințele** ce pot decurge
din **gruparea românilor muritori de foame** , în țara lor "

" Cum n-ați răspuns dvs - căroră nu v-am trimis nici o circulară - tot așa **nu mi-a răspuns**
nici unul din cei 150 directori și mari magnați ai capitalului românesc.

" **N-am primit iarăși nici un cuvânt de observare** de la vreo unul din ei ,
asupra **datelor îngrijorătoare** , cari fuseseră **stabilite de statistica** ordonată de mine .

A doua zi , însă, **toate ziarele** , cari se intitulează **de stânga** , democrate și naționale,
m-au atăcat , făcând **larmă și în presa din străinătate** ,
și **provocând căderea mea de la guvern .**

Mă mândresc cu aceasta . Statisticile întocmite din ordinul meu,

au fost **utilizate de d.Goga în Parlament și republicate în " Țara Noastră "** ca reclamă .

Vaida / 13 nov.

▣ "**Stânga**" - "**Dreapta**" ?

▣ **Stat țărănesc !**

[**LD** : sunt în mare măsură, și la această capitol, de acord cu **Vaida** .

Zgârcit la vorbă , de obicei, mucalit și " de modă veche" ... naționalistul omagiat altă dată ,
se vedea , acum , taxat cu fel de fel de etichete .]

" Dvs , d-lor gazetari, ați copiat niște clișee din străinătate , **v-ați franțuzit** , **citiți**
englezește , **nemțește** , ați adoptat din vocabularele străine acea **politică de stânga** ,
sau **de dreapta** , în care **căutați să încadrați întreaga politică a țării noastre** ,
și care **nu se potrivește de loc cu realitățile noastre sociale.**

" Noi suntem, d-lor, un popor de țărani, 80% din populația țării muncește
și susține tot aparatul de stat . Avem obiceiul urât de a copia legile străne
că doar **suntem Belgia Occidentului.**

Am copiat până și legea protecției iepurilor de casă .

" Noi nu trebuie să ne luăm după clișeele politice de dreapta sau de stânga ,
ci trebuie să căutăm să descoperim care este metoda cea mai bună
pentru a guverna un popor de țărani , care nu este țaran francez, englez, german,
sau elvețian, **ci țărantul nostru, așa inteligent cum l-a lăsat vitregia soartei. "**

Al.Vaida -Voevod / 13 nov.'34

Guv.Tătăărăscu, Legislatura PNL.Sesiunea a II- a ordinară. 15 nov.'34 - 20 apr.'35

12.Aurelian Benteoiu (PNL) Raportul general, **Afacerea Skoda**, 17 nov.'34

Armand Călinescu (PNT) , Raportul PNT

(" Universul " , an 51, nr. 316,317, 18 și 19 nov.'34 .)

[LD : **Comisia Parlamentară** a fost constituită la **28 apr.'34**.

Eu am urmărit acest scandal de la debut. Concluziile le- am scris pe parcurs...

Mi-ar fi plăcut să-l pot prezenta pe două coloane : varianta PNL varinata PNT

Neputând așa, voi încerca să le aranjez intercalat la fișier Etică sau Sistem de partid.

Titluri, supratitluri, sublinieri, colorări, îmi aparțin.

Forma integrală a rapoartelor : Plic , ziare de epocă

Forma rezumată completă : fișier Etică, "Skoda"

Benteoiu

/ **Comisia parlamentară .Sarcini /**
/ **Contractul Skoda , 17 mart.'30 /**
/ **Contract oneros**
/ **Prețuri ilicite /comisioane dubioase /**
/ **Omisiuni / neglijențe/ neconsultare /**
/ **Desconsiderarea industr.națională /**

/ **Dispariția probelor / descinderea /**
/ **Răspunderea ministr.Popovici /**

/ **Cazul Boilă / Avera lui Boilă /**
/ **Avera lui Maniu**
/ **Pretinsul fals , cu vizarea lui Maniu**
/ **Scrisoarea lui Mihalache :**
controlul averilor ; judecarea vinovaților
/ **Necesitatea pedepsirii vinovaților /**

Benteoiu / 17 nov.'34

Călinescu

/ **PNT și ancheta parlamentară /**
/ **Guv.Manu ; planul de înzestrare ;**
/ **Contracte anterioare / Contractul Skoda /**
/ **Uzinele Europei / Pregătirea contractului /**
/ **Rigurozitate / consultări / studii /**
/ **Incapacitatea industr.națională /**
/ **Politizarea și ranchiuna politică /**
/ **Patimă , minciună , micime /**
/ **Descinderea la Skoda /**
/ **Calomnierea lui M.Popovici /**
/ **Tradiția scandalurilor publice /**
/ **Concepția PNT : controlul actelor publice /**
/ **PNT : concepția moral-politică a PNT /**
/ **PNT : legea controlul averilor... /**

/ **Calomnierea lui Maniu / falsul din doc. /**

/ **Comisia parlamentară și ancheta /**
/ **PNT- nevinovat /**

▣ **Sarcina Comisiei**

Conform deciziei parlamentului, s-au fixat următoarele **obiective de cercetare** :

1) Dacă **Contractul** încheiat cu **uzinele Skoda** , la 17 mart.1930, a fost sau nu oneros ?

2) În caz afirmativ, a cui este răspunderea ?

3). Sunt sau nu persoane care au traficant , au fost mituite, pe seama contractului ?

[-----]

Benteoiu / 17 nov.'34

Concluziile raportorului general

" **La cea dintâi chestiune** cuprinsă în ordinea de zi a Camerei, aceea de a ști dacă **Contractul încheiat cu Uzinele Skoda** la 17 martie 1930 **este sau nu oneros**, analiza meticuloasă a probelor administrate ne îndreptățește a da următorul **răspuns precis** :

Contractul supus cercetărilor comisiei este un contract oneros.

Statutul român a fost în mod injust și grav păgubit

Prejudiciul este întreit :

1. Cel puțin o treime din obiectul comenzii , **în valoare de cca 1.700.000.000 lei** , putea și trebuia să fie executat în țară.
2. Examinând prețurile din contract , ajungem la convingerea fermă că **ele au fost în mod ilicit majorate în prejudiciul statului român.** majorarea însumează la valoarea totală a contractului, **1.500.000.000 lei.**
3. Contractul **încheiat în taină** , **fără consultarea** organelor competente a se pronunța, încheiat **neisprăvit**, lipsit de caietul de sarcini, a născut **un viciu grav al nedeterminării** obiectului , producând **neînțelegeri, întâzieri, sistare.**

[-----]

Bentoiu / 17 nov.'34

La cea de-a doua chestiune cuprinsă în ordinea de zi a Camerei , aceea de a ști **cine este responsabil** de toate aceste neajunsuri, există **două răspunderi** :

[- I.Skoda -----]

II. Reprezentantul statului român

în examinarea probelor, rezultă **următoarele culpe** :

1. **Omisinea** de a procura **date comparative** din contractatul iugoslav , care se puteau cere pe cale oficială, și nu ne-ar fi refuzat ;
2. **Neglijența** de a cere **oferte de la toate uzinele** de armament , pentru a compara prețurile ;
3. **Dispariția** tabelelor pretinse ca existente, în momentul încheierii contractului ;
4. **Înlăturarea nejustificată și inexplicabilă** a tuturor organelor ministerului Apărării , în atribuțiunile legale ce le aveau
5. **Semnarea contractului** și plata unui avans însemnat , **fără alcătuirea caietelor de sarcini** ;
6. **Preferința pentru Skoda**, în detrimentul firmei Schneider , cu pretinsa minciună că ele ar fi în cartel ;
7. **Călcarea obligației** de a consulta Comitetul materialelor (de la Consil. Superior al Apărării)
8. Urmată de **simulacrul consultării** (5 mart.'30)
9. **Inducerii sale în eroare, nesocotirea recomandărilor**
10. **Aprobarea tardivă și inutilă** a recomandărilor, după încheierea contractului (17 mart.'30)
11. **Contractarea pe un preț exagerat** superior , chiar față de prețurile cerute de Skoda ;
12. **Desconsiderarea potențialului industriei naționale** (cca 1.700.000.000)

[-----]

Bentoiu / 17 nov.'34

A treia chestiune -dacă sunt sau nu **persoane care au traficant** pe seama contractului , pe baza registrelor , corespondenței , cifrului , de la Reprezentanța Skodei, a arătat în Raport **cum a folosit Seletzki banul ca mijloc de corupție** .

Cuvântul "paelibus" care abundă în aceste registre , nu îngăduie îndoială .

Prin prisma rezultatelor anchetei ,

Comisiunea nu crede, însă , că ar putea rosti nume precise ale vinovaților.

Dificultatea a fost creiată prin **dispariția probelor hotărâtoare** aflate la arhiva Skodei , cu prilejul **întreruperii descinderii din 10 martie 1933** .

Vinovat de această dispariție este **ministrul de Justiție** din acea vreme, care , **călcând limitele competenței sale** , **invocând neautorizat numele primului ministru [Vaida] și primejdia unui conflict diplomatic, intimidând organele autorității , dl Mihai Popovici calcă textele exprese privitoare la competență ,**

ceea ce constituie delictul prevăzut și pedepsit de art. 3 din **Legea răspunderii ministeriale** [**dă mărturie, amănunte, care dovedesc imixtiunea lui Mihai Popovici**] [-----]

D.Mihai Popovici n-avea nici un amestec legal în activitatea și competența **autorității militare.** **Ministrul Justiției** este **șeful membrilor parchetului civil**, - dar și acestora el nu le poate da ordine și instrucțiuni , decât pentru urmărirea crimelor și delictelor, nicidecum în zădărnicierea unei

cercetări începută .**Motivele acestei imixtiuni sunt nu numai nevalabile, dar chiar suspecte.**
O reprezentanță comercială nu este o legație, spre a i se aplica privilegiul extraterritorialității .
Rămâne deci stabilit că **dispozițiile d-lui Mihai Popovici, calcă textele exprese ale legilor .**
Credem deci că **d-sa urmează să fie trimis în judecata Înaltei Curți ,**
pentru **delictul de ilegalitate în exercițiul funcțiunii de ministru,**
în baza art. 3 din **legea răspunderii ministeriale ,**
și totodată **înaintea Comisiunii pentru controlul averilor.**
[-----]
Bentoiu / 17 nov.'34

▣ **Cazul Boilă**

În întinericul rămas în urma dispariției probelor, **se deslușește, totuși, o figură delinquentă:** aceea a d-lui **Romulus Boilă**. Din actele aflate în dosarele Comisiunii pentru controlul averilor de pe lângă Curtea de Apel din Cluj, și din depozițiunile luate în fața Comisiunii de anchetă parlamentară, **se desprind prezumțiuni grave , precise și concordante ,** cari duc la concluziunea **provenienței delictuoase a sumelor obținute și mânuite de d-sa în cursul anilor 1929 și 1930.**
Actele juridice invocate de d-sa , au toate aparența unor acte simulate , făcute exclusiv în scopul acoperirii unor realități condamnabile.
Onor Camera va avea să decidă dacă, pe baza gravelor prezumțiuni semnalate, urmează sau nu ca d. Romulus Boilă să fie trimis în judecata instanțelor de drept comun, pentru **delictul de trafic de influență** comncomitent cu, sau **după terminarea procesului privitor la controlul averii, astăzi în curs.**

[---mărturii, declarații, dovezi -----] [-----]

Miraculoasa prosperitate a d-lui Boilă , concomitentă cu tratativele și încheierea contractului, a dat loc la **grave bănuieli.** Din ancheta testimonială și din dosarul Comisiunii pentru controlul averilor de la Cluj, rezultă că **în intervalul 1928- 1931, d.Boilă a fost de o activitate pe cât de intensă , pe atât de variată ,** depășind cu mult sfera competenței sale.

D.Boilă fusese înainte **profesor de drept constituțional,** catedră la care a revenit în ultimul timp.

În intervalul mai sus arătat, **îl vedem însă preocupat de chestiunea pensiilor pentru funcționari și pensionarii unguri,** de chestiunea **aprovizionării C.A.M., cu tutun,** și de **aprovizionarea armatei !** [-----]

Din declarațiile d-lui Boilă, Maniu și col.Drăgănescu reese că **în urma ofertei lui Renner, Dl.Maniu a dat ordin d-lui col.Drăgănescu ca în vacanța Paștelui să plece la Viena să achiziționeze armamentul .**

[Se face un citat larg din **declarația col Drăgănescu** care vorbește de caracterul " secret" al misiunii ; de faptul că i s-a dat pașaport de la președinție, cu alt nume ; despre întâlnirea cu Renner care i-a arătat lista ; cum s-a prezentat el la ministrul Cihoschi care i-a spus că Boilă este "un ticălos" .]

[Se dă un citat din **declarația portarului de la hotelul Palace,** din care rezultă că Boilă și Renner au avut camere vecine și că la Renner venea, adesea, Seletzki ;

[Se dă citat din declarația **av.Vasile Marin** (fost șef cabinet în guv.Maniu) care a spus că **Seletzki venea ades la Maniu,** singur sau însoțit de Boilă ;

D.Iuliu Maniu a contestat declarația lui Vasile Marin, spunând că Boilă l-a cunoscut pe Seletzki după încheierea contractului , la Sovata , în aug.'30 . [-----]

Bentoiu /

▣ **Avea lui Boilă**

- a) casă în Diciosânmartin unde a profesase avocatura ; vândută în 1920
- b) **Acțiuni** la banca "Vulturul" ;
- c) **Bani** la Banca " Patria"
- d) Fabrică de cărămizi (cu tatăl său) , vândută;
- e) Mobilier ptr. 7 camere ;
- f) Bijuterii -zestrea soției ;

II.) Între 1918- 2 apr. 1920 , a fost membru al Consiliului Dirigent .

A dobândit următoarea avere :

a) Dreptul la **salar de prof.universitar** ;

b) **Casă în Cluj**, cumpărată la 7 martie 1920 .

III.) Din 1921, a început **să se ocupe de minele d-lui Maniu** , care a fost mereu deficitară ;

Între 1921 - 1929, n-a dobândit nici o avere , dar **a făcut multe datorii**

la Creditul Bănăţean , Banca Centrală Bănăţeană, Banca Maarmorosch Blank, Fabrica de celuloză, Banca Centrală din Cluj, Banca Patria din Blaj, CEC -Sibiu,Banca centrală -Turda, etc etc. etc.la încă 21 de bănci, fabrici , societăţi , şi la unele persoane particulare .

Total datorii : **33.041. 943 + 8.802.320 lei**

Toate aceste datorii au fost făcute în vederea **exploatării minelor din Apuseni** .

Cu toate aceste mari datorii, între 1929-1930 , el face tot felul de cheltuieli :

Urmează cheltuielile făcute în 1929- 1930 : reparaţia casei, mobilier de artă antică,

lămpi cristal,automobil nou, covoare, casă la Mănăştur, acţiuni la diverse bănci, animale de preţ, alt automobil, grajduri de piatră

Bentoiu / 17 nov.'34

▣ Minele lui Maniu

Din declaraţiile d-lor Boilă şi Maniu, şi din actele de la dosarele pentru controlul averilor, Distingem cu privire la mine , două faze :

I.Până în 1930 , aceste mine aflate ca **drept de cociune pentru exploatare**

în **patrimoniul d-lui Maniu** , au figurat din p.d.v. juridic **pe numele d-sale.**

D.Boilă a avut calitatea de **administrator, simplu mandatar.**

II. În 1930, d.Boilă a înregistrat la tribunalul Cluj, o firmă individuală ,

sub denumirea **" Administrarea minelor de aur din Baia de Arieş "**

La 8 oct.1930 , între cei doi a intervenit **un contract prin care Maniu a dat în arendă lui Boilă** toate **drepturile de exploatare şi de folosinţă** , toate drepturile miniere de orice natură.

[**Sunt date numeroase doc. cu fel de fel de tranzacţii ale lui Boilă, în administrarea acestor mine**

LD : este clar că toate paragrafele - 3 pagini de ziar ! - îl vizau pe Maniu, tot felul de chichiţe, tot felul de suspiciuni , contraziceri , se lansează insinuări , se fac supoziţii

Ex. : " Se va putea ajunge la identificarea " **grupului anonim**" în persoana lui **Seletzki** ,

ascuns în spatele omului de paie Radermacher, prieten cu Sautermaister ,

amândoi locuind în acelaşi oraş, **Wiisbaden ?**

Camera va avea să decidă dacă pe baza acestor indicii [-----] poate fi trimis în judecată penală dl. Boilă pe temiul art. 146. cod penal ?

În sens afirmativ pledează **prezumţiunile** de o gravitate şi de o concludenţă vecină cu

certitudinea - în ce priveşte **provenienţa delictuoasă a sumelor încasate** [-----]

Bentoiu / 17 nov.'34

▣ Pretinsul fals de la procesul lui Seletzki

[**Sunt acele pasaje în care Seletzki declarase că a fost deseori la Maniu**]

Deşi nu se află între obiectivele cerute de Cameră ,

Comisia a dat toată atenţia pretinsului fals săvârşit la proces.

Concluzia este că nu s-a făcut dovada acestui pretins fals .

Dimpotrivă, totul pare a se reduce la **o diversiune** socotită necesară în **apărarea celui ce**

- din probele ulterior descoperite - apare cu puterea evidenţei ,

imposibil de a mai fi apărat : Seletzki .

Osânda acestuia a fost dreaptă, iar justiţia militară pe nedrept ponegrită.

[-----fraze din declaraţii, citate din anchetă care să dovedească că

nu s-a făcut nici un fals -----]

" În concluzie , toată chestiunea **pretinsului fals** , apare ca **o diversiune creată în interesul**

de a specula pasiuni politice în vederea scopului unei **revizuirii a procesului**, scop în care

Seletzki şi apărătorii lui n-au avut scrupule ce ar fi trebuit să-i oprească de la

o denigrare nedreaptă a justiţiei militare.

Din toate probele administrate , din cercetările făcute , **nu reiese dovada falsului**. Această concluzie o credem autorizaă cu atât mai mult cu cât **dl. General Condeescu** , expunând rezultatul cercetărilor făcute de d-sa, face oricărui convingerea că **falsul a fost imaginar "**

Bentoiu / 17 nov.'34

▣ **Scrisoarea lui Mihalache**

▣ **Controlul averilor**

▣ **Trimiterea în judecată a vinvaților**

[**Aici este atins guvernul Maniu, în mod insinuant și perfid. Atac cu propriile arme. Invocarea recomandării lui Mihalache**]

" Un ultim cuvânt :: din cuprinsul dosarelor Comisiunii , **nu putem omite scrisoarea** adresată în cursul cercetărilor de **d.Ion Mihalache și deosebita ei semnificație**. Credem că putem vedea în ea **atitudinea unui partid - lămurită prin exponentul lui cel mai autorizat** .

D-sa cere controlul averilor miniștrilor în funcție , la data contractului.

Lumina în afacerea Skoda o cere țara întreagă și nu o poate refuza nimeni.

Cu aceeași preocupare vădită în tot cuprinsul **Raportului, de a nu formula generalizări nedrepte și vexatorii, ci, dimpotrivă, de a circumscrie și localiza culpele și răspunderile, credem că se poate , însăși din cererea d-lui Ion Mihalache ,trimiterea înaintea Comisiunii pentru controlul averilor , a persoanelor arătate mai sus , ca trebuind să fie trimise în judecată .** [LD : col. **Georgescu și Romulus Boilă ? miniștrii în funcțiune atunci ? Nu înțeleg.**] - A.Bentoiu / Raportul Skoda / 17 nov.'34 –

Armand Călinescu (PNT) , **Raport PNT, Afacerea Skoda**, 17 nov.'34

Imediat după citirea **Raportului general** de către Bentoiu,

Armand Călinescu a depus pe biroul Comisiunii un alt Raportul PNT , elaborat de deputații național-țărăniști din Comisie , redactat de **Armand Călinescu** .

C.Dimitriu (președ. Comisiei) a obiectat că **un alt Raport nu-și are rostul**,

întrucât **Bentoiu a avut mandat din partea Comisiei**.

Raportul PNT a fost reținut de Comisie , ca o simplă întâmpinare .

Armand Călinescu / 17 nov.'34

▣ **PNT și ancheta**

" Ținem să reamintim că **această anchetă parlamentară , s-a întreprins în urma stăruinței noastre , a reprezentanților PNT din Cameră**.

Și, întrucât ne privește, trebuie să **avem o îndoită mulțumire** .

Pe de o parte, fiindcă **contractul încheiat cu uzinele Skoda** ,

care la început a fost înfățișat opiniei publice **învăluit într-o serie de legende , se conturează astăzi într-o lumină mai apropiată de realitate**.

" În adevăr, în urma numeroaselor documente pe care noi le-am adus la iveală , fie din arhivele autorității de stat , fie din arhivele secrete ale casei furnizoare ,

rând pe rând vechile legende s-au văzut risipite ,

vechile exagerări au fost topite

și atâtea insinuațiuni au rămas fără efect .

" Dar , în al doilea rând, **trebuie să fim mulțumiți** , fiindcă atât în fața noastră , cât și în fața opiniei publice din țară, **discuțiunea a depășit cadrul analizei unui contract de furnitură** , pentru ca să îmbrățișeze **cadrul unei importante probleme de stat** .

Este vorba de **problema înarmării țării** privită în întregul ei.

Și înțelegem să punem un accent special pe această latură a chestiunii , pentru că , în adevăr, ea este cea mai corespunzătoare **preocupărilor esențiale ale parlamentului** ,

și pentru că ea, scuturând o veche apatie, **va pune în mișcare o acțiune creatoare de mare importanță națională "**

Armand Călinescu / 17 nov.'34

▣ **Patimă, minciună, micime de suflet .**

▣ **Fără ranchiună politică !**

" În asemenea condițiuni, socotim că este bine **să discutăm desbrăcați de orice patimă politică**. Pot exista chestiuni mărunte în jurul cărora **să dezlănțuim resentimentele noastre** . Pot să fie momente când un asemenea sport să fie tolerat. Se poate !

Credem hotărât însă că **nu este astăzi nici momentul și nici problema** de natură a îngădui **preocupări pătimase**.

De altminteri , nu știm ca societatea să fi înregistrat cândva **vre-un folos de pe urma oamenilor pătimiși**.

Oricât s-ar agita asemenea oameni , oricât ar pune ei și inteligență și talent, este incontestabil că **eforturile lor rămân sterile**, timpul le acoperă cu uitarea.

Cel mult dacă sunt reținute ca **curioase ilustrări ale micimii de suflet omenesc. "**

Armand Călinescu / 17 nov.'34

▣ **Apărarea prestigiului armatei**

[LD : eu mă deosebesc total de acest p.d.v. privind menajarea militarilor, oameni și ei, atunci când se discută asemenea afaceri , și cred că această mentalitate a fost scump plătită de România. Subiect tabu, cocoloșit cu grijă, el s-a arătat în toată dimensiunea, ori de câte ori armata a fost chemată să-și facă datoria : în primul război mondial, în 1940 la cedarea teritoriilor, în al doilea război mondial. Una trebuia să fie secretul militar , alta scăderile morale ale comandanților ei . Recunosc că va fi greu să abordez astfel chestiunea.]

" Dar, în afară de asta , noi credem că **trebuie să discutăm desbrăcați de ranchiunile politice** , și fiindcă, în definitiv, **analizăm activitatea** unor organe ale **armatei noastre** .

Armata trebuie să rămână cu prestigiul ei întreg pentru că , în ceasurile grele, **Tara să se poată bizui pe ea**.

Mărturisim că **am preferi ca dacă cumva se găsesc greșeli în chestiunea Skodei**, ele **să fie mai degrabă ale civililor decât ale militarilor**.

Și , în orice caz, **nu este de iertat ca , prin fapta noastră , a oamenilor politici , să aducem o atingere prestigiului armatei "**

Armand Călinescu / 17 nov.'34

▣ **Planul de înzestrare al guv.Maniu (1929- 1930)**

▣ **Contractul Skoda - integrat planului .**

[LD : prezintă interesele firmelor de furnituri , concurența, episoade diverse.]

La 17 martie 1930 , s-a încheiat contractul cu Skoda.

Cumpăram material de artilerie, cca **600 guri de foc și munițiuni**,

cam cu cât a intrat România în războiul mondial . Prețul era de cca **5 miliarde lei** .

La Comisia parlamentară, **Iuliu Maniu**, președinte de guvern pe atunci,

a explicat **situația internațională dificilă** în care se găsea Români :

la răsărit , un vecin cu care nu aveam reglementată situația, agitațiuni la graniță ;

la apus, o propagandă revizionistă din ce în ce mai intensă ;

În 1930, a existat o alarmă , serioasă sau nu , contează mai puțin.

România s-a adresat atunci statelor amice să ne cedeze în grabă material militar .

S-au trimis delegații din stat în stat . Ni s-a arătat toată bunăvoința,

dar **ne dădeau doar material vechi**. Experiența a fost plină de semnale de îngrijorare .

România făcea parte dintr-un sistem de alianță, în care trebuia să se încadreze cu prestigiu și demnitate. Nu avea veleități agresive, dar trebuia să-și asigure apărarea. **Consiliul superior al apărării țării** (legea din 1924), compus din membrii guvernului și comandanții militari trebuia să se întâlnească regulat, să întocmească și să vegheze planurile de înzestrare.

Până în 1928, când a venit PNȚ la guvern, **Consiliul se întrunise doar de două ori**, și discutase chestiuni secundare. **La 2 iulie 1929, guvernul Maniu** a pus la lucru acest **Consiliu : planul de înzestrare elaborat de M.St.M.**

Cu acest prilej, **Maniu** a subliniat importanța, eforturile ce trebuiesc făcute, cerând ca înzestrarea să fie urgentată, înzestrarea să fie redusă la jumătate.

Atunci **g-ral Mărdărescu** (ministr. de Război în gov. liberal), **g-ral Petală**, au avut cuvinte de înaltă apreciere la argumentele și intențiile primului ministru.

După consacrarea legală a planului de înzestrare, s-a alcătuit o **Comisiune permanentă însărcinată cu realizarea planului**:

a) Dotarea artileriei cu material modern :

pentru asta s-au încheiat **contractele cu Skoda și Schneider-Creuzot** ;

b) Dotarea infanteriei cu puști mitraliere - **contractul Zbrojowka**

c) Recontrolarea munițiilor - se pregătise **un contract cu polonezii**, la plecarea de la guvern ..

d) Reorganizarea industriei naționale - **contract de 15 miliarde**, pentru tehnologizare

e) Credite de 1 miliard de lei, pentru diverse dotări, pe piața internă.

Acesta a fost planul de înzestrare. Skoda era integrat în el.

Armand Călinescu / 17 nov.'34

▣ **Stadiul programului de înzestrare (1931- 1934)**

dacă se analizează **realizarea planului de înzestrare**, după plecarea PNȚ de la guvern, **constatățile sunt dureroase.**

/ **Înzestrarea artileriei ?**

În toamna anului 1934, trebuiau să fie livrate 600 guri de foc.

Contractul a fost sistat și nu a primit nici un tun !

/ **Înzestrarea infanteriei ?**

Abia acum [1934] s-a autorizat fabricarea puștilor-mitralieră comandate de gov. PNȚ

/ **Recontrolarea munițiilor ?**

Convenția cu polonezii a fost abandonată, situația a rămas aceeași.

/ **Refacerea industriei naționale ?**

Proiectul de contract a fost anulat în 1931.

Armand Călinescu / **Deslănțuirea patimilor de partid.**

Și atunci avem dreptul să ne întrebăm **de ce s-a abandonat acel plan chibzuit ?!**

Între timp, **în locul contractelor militare**, am avut **deslănțuirea pasiunilor politice**

de partid. De sigur, o anchetă trebuia făcută ; neregulile trebuiau cercetate cu toată

seriozitatea ; " **Se putea ancheta oricât, se puteau sancționa vinovații .**

Dar nu trebuia sistată înarmarea și nu trebuia transformată chestiunea

în agitațiuni publice de partid, cari nu pot decât să descurajeze națiunea."

Armand Călinescu / 17 nov.'34

▣ **Industria națională de armament**

De ce s-a dat comanda uzinelor străine ? de ce nu s-a încercat construirea tunurilor în țară ?

" **Industria națională !** De sigur, **ideea este foarte interesantă și ispititoare .**

Nu numai că se încurajează astfel **munca românească**, dar și pentru că **se asigură** în timp de război **furnizarea materialului în țară**. Știm doar din experiența marelui război [-----]

Prin urmare trebuia avută în vedere industria națională.

Dar care uzine din țară puteau fabrica tunuri ?

Avem două uzine pentru armament : **Reșița și Copșa Mică-Cugir.**

Noi am văzut multe expuneri care arătau că **aceste uzine nu ar fi capabile**

să construiască tunuri ; am văzut **descrieri pesimiste** asupra capacității tehnice a lor ,

a lipsei brevetelor, a finanțării ;
S-a dat în 1925 -1928 uzinelor Reșița șemizarea a 900 țevi de tun ;
fostul director a spus Comisiei că, după câteva trageri ... țevile plesneau !
Nici nu au mai fost montate pe afete !
S-a organizat la ministerul Armatei un concurs pentru puști-mitraliere ;
a venit Cugirul cu un model ; s-au făcut trageri ;
pușca Cugirului s-a clasat pe ultimul loc (declarația g-ral Paul Angelescu)
Mai este ceva : șemizarea de la Reșița a costat 250.000 / țeava ; la Skoda 160.000 / țeava .
iar mitraliera de Cugir, era cea mai scumpă , față de altele ...;

Armand Călinescu / 17 nov.'34

▣ **Contracte , contracte ...**

Între 1921 - 1930, **Miniserul Armatei** ,Arsenal, Pirotehnie , a încheiat **74 contracte** , dintre care 67 cu bună învoială și 7 cu licitație publică.

Arată câte contracte s-au făcut de generalii : Cihoschi , Rășcanu ,Mircescu , Condeescu , Angelescu...

În 1928, când a venit la putere PNȚ , ministerul de Război **încheiase , la buna învoială, fără licitație, 21 de contracte cu același furnizor : Boxhall .**

Și ce contracte , cu ce sume și pentru ce materiale ! : **cartușe, focoase, etc care ar fi putut fi comandate la orice fabrică, cu prețuri mai reduse.**

Le-a anchetat cineva ? S-au cercetat registrele, caietele de sarcini , cifrurile ?!

S-a înșinuat că PNȚ a avut un fel de aplecare spre Skoda .

dar trebuie să se știe că, **în 1928, când PNȚ a venit la guvern,**

a găsit Ministerul de război în relații contractuale cu Skoda .

Se încheiaseră 17 contracte în valoare de peste 1/ 2 miliarde lei : g-ral Rășcanu 1 contract (1921) , g-ral Măldărescu 10 contracte ; g-ral Mircescu 4 contracte , g-ral Angelescu, 2 contracte

Prin urmare, **toți miniștrii făcuseră afaceri cu Skoda, și chiar cu același reprezentant !**

Ei au avut voie să viziteze depozitele noastre, să le studieze, să dea recomandări.

Skoda -era știut - **fabricase primul tun modernizat , după război.**

Cu ea făcuseră contracte aliații noștri, pentru înzestrare.

Însuși Vintilă Brătianu se interesase de aceste tunuri.

Armand Călinescu / 17 nov.'34

▣ **Uzinele de armament ale Europei**

[**LD face un adevătat tur geografic al acestor uzine existente, pentru a demonstra de ce a fost aleasă Skoda**]

/ La **Sneider -Creuzot** (Franța) ? Ne-am dus; am examinat ;

am comandat 45 de baterii tunuri grele ; dar uzina ne-a triimis la Skoda , cu care era în cartel .

/ La **Wickers** (Anglia) ? era o idee , dar era mult mai scump și mult prea departe

și avusesem cu ea experiența cu Copșa- Cugir !

/ La **Soluturn** (Elveția) ? La **Bofors** (Suedia) ?

Prima era camuflarea **vechilor uzine austriece Steyer** ; a doua ,camuflarea **vechilor uzine**

Krupp . Puteam noi încredința comenzile acestor foști inamici ?

Și ministrul actual, g-ral Paul Angelescu a afirmat că acet lucru nu este recomandat

Concluzie : nu se putea alege decât Skoda.

Armand Călinescu / 17 nov.'34

▣ **Pregătirea contractului Skoda (nr. 6102)**

[**LD: demonstrație că contractul a fost temeinic pregătit și că aserțiunea "grabei "**
a fost o legendă , o minciună voit exagerată . Argumente .Dovezi meticolos prezentate.

La fel de convingător ca și *Raportul* adversarului său, Bentoiu.]

Planul de dotare al oștirii a fost aprobat la 2 iulie 1929 :

Modelele de artilerie ce trebuiau comandate la Skoda și Creuzot au fost fixate la 4 sept. **Inspectorul** general al artileriei, g-ral Munteanu, a fost trimis în Franța și Cehoslovacia să se documenteze, iar la întoarcere **a prezentat rapoarte** (oct.'29) ;
Au urmat **tratatul financiar** cu furnizorii, care au fost **prezentate succesiv** ministrului armatei și primului ministru. (nov.'29 - febr.'30)
A urmat **avizul tehnic** al Direcției armanetului (2 mart.'30) etc etc...
Abia după 9 luni de cercetări și studii, **contractul a fost semnat** (17 mart.'30)
Consiliul Superior de Apărare i se aduce la cunoștință **efectuarea comenzii**.
[-----Urmează paragrafele demonstrației -----]
**Caietele de sarcini ; Condițiile contractului ; Planul de finanțare ; Prețurile ;
Cosultarea miniștrilor ; Consultarea militarilor ; Derularea contractului**
Armand Călinescu / 17 nov.'34

▣ Contractul Skoda - pretext de răfuială politică

[LD : caută lansarea " bombei " de către dr. Lupu ! Revezi ce spusese atunci ... și leagă de ce spune cu amărăciune Călinescu . Dar nu uita !

Adu-ți aminte de **campaniile lor pentru răsturnarea guvernului Vintilă Brătianu !**

Adu-ți aminte ... cine a uzat metodic de **denigrarea fără suport real !**

Nu uita ce i-au făcut lui Duca ! Acum îi doare !

Și nu uita, nici evoluțiile lor viitoare, ce va spune mai târziu **Maniu despre Călinescu.**

Dar să nu anticipăm : suntem în nov.'34]]

" Dar, domnilor deputați, asupra acestei chestiuni **s-au făcut ample discuții politice**, atât în **Corpurile legiuitoare**, cât și în presă, în anii din urmă.

Unii oameni s-au declarat împotriva actelor încheiate de guvernul național-țărănesc din 1929-1930. **Au privit situațiunea** din acea epocă **sub un alt unghi decât** acel în care **văzuse lucrurile guvernul responsabil.**

Au considerat altfel utilitatea furniturii de armament și au ridicat obiecțiuni asupra ei.

Într-un cuvânt, **s-a pus în discuțiune întreaga politică a guvernului național-țărănesc** în această importantă **problemă a apărării țării.**

" Firește, era de așteptat ca diferitele **forțe politice să se întâlnească** și să se combată între ele pe chestiuni care formează **activitatea unui guvern.**

Mai mult, era chiar de așteptat ca într-o țară cum este a noastră,

unde luptele de partid sunt atât de vii și pasionate, **să se treacă și la acuzațiuni.**

La acuzațiuni al căror caracter se schimbă după diapazonul însuși al luptelor, și trecea de la simple neglijențe până la abuzuri și fraude.

Era de așteptat acest lucru !

" Ce este drept, ne-a fost dat să asistăm la un procedeu foarte straniu și anume am văzut că în această chestiune

mai întâi s-au format acuzațiunile și numai **în al doilea rând s-a căutat** existența însăși sau **temeinicia lor.**

Pe când normal ar fi fost, dimpotrivă, ca mai întâi să se facă cercetarea și apoi să se pună concluziunile.

Fiindcă astfel, **s-ar fi evitat afirmațiuni complectamente false sau exagerări izbitoare**

" Dar în sfârșit, se vede că **asa este de esența luptelor de partid !**

Să se înceapă cu acuzațiunile, fiindcă prin acest procedeu, chiar dacă ulterior acuzațiunile cad, **rămâne totuși atmosfera, și acesta este scopul luptelor politice. "**

Armand Călinescu / 17 nov.'34

▣ Tradiția scandalurilor politice, retro' 1867, 1890

[LD : o magistrală demonstrație de morală politică. Bine-nțeles părtinitoare. Pro domo .

Dar ce punere la punct pentru "acuzatorii", pentru "cenzorii" unor asemenea cazuri.

Dr.Lupu, Aurelian Bentoiu ș.a. ... loviți din plin.]

" De altminteri, domnilor deputați, luptele de acest fel nu constituiesc un lucru nou în viața noastră

publică. **Istoria Vechiului Regat** a mai cunoscut momente în care s-au întrebuițat mijloace de acest fel și pasiunile au ajuns la acest diapazon.

Guvernul conservator , acuzat ...

Miniștrii conservatori , în cap cu Lascăr Catagiu, **au fost puși sub acuzare** .

Au fost acuzați generalul Florescu, Alex.Lahovary ,Petre Carp , Titu Maiorescu, Iorgu Cantacuzino. Toți acești **oameni** , a căror activitate a **ilustrat viața publică românească** , și înainte de acuzare și după acuzare . Și **au fost învinuiți** , nici mai mult nici mai puțin, decât de faptul **de a-și fi însușit banii statului** în profitul lor personal.

Lascăr Catargiu fusese acuzat de acest lucru .

" Este drept că **deslănțuirea aceasta pățimașă nu a găsit o aprobare în opinia publică** din acea vreme .Pentru că în chiar timpul când se desfășura ancheta , **foștii miniștrii conservatori** se prezentau **în fața corpului electoral**

și **se vedeau aleși cu mari majorități**. Apoi **actele de acuzare cădeau** din ce în ce în uitare, pentru ca , de la o vreme, **să le fie frică mai mult acuzatorilor** .

Este interesant de arătat că președintele comitetului acuzator, **liberalul Eugeniu Stătescu**, a devenit ministru înainte chiar de a se termina ancheta , **ca și cum guvernul** din acea vreme voia să acorde un fel de răsplătire acelor inițiative. Iată un prim caz există.

Guvernul liberal, acuzat...

" **Un al doilea**. Anume , în 1888 ,după căderea partidului liberal, **conservatorii au recurs** și ei , la rândul lor, **la aceleași metode de luptă politică** și a fost **pus sub acuzare** , de data aceasta, **Ion Brătianu și ceilalți miniștri liberali**.

Cu redactarea **Raportului** împotriva lui Ion Brătianu a fost însărcinat **Nicolae Blarenberg** .

După lungi tribulațiuni - trecuse aproape un an de când liberalii se aflau sub acuzare - Blarenberg și-a depus, în fine, raportul său.

Este interesant de amintit că **Blarenberg, la scurt timp după terminarea misiunii sale**

- de data aceasta se observase mai multă decență decât cu Stătescu -

a fost și el numit ministru. Blarenberg , care nici o dată nu aspirase să devină ministru,

s-a văzut astfel introdus într-un guvern. Ce este dreptul, el a fost mai puțin norocos , pentru că nu a putut sta la putere **decât 21 de zile ! A căzut**.

Și după aceea, **acuzatorul lui Brătianu a intrat în umbră** ,

pentru **ca să nu mai reapară nici o dată**.

Maiorescu spunea...

" Este adevărat că , de data asta, **se întâmplase altceva**.

O parte din membrii guvernului , considerând **greșala politică** făcută înainte de partidul liberal , **nu au voit să o repete și ei, și au combătut raportul**.

În special Titu Maiorescu a arătat că **< nu poate să existe o garanție de nepărtinire când un partid vrea să judece pe un alt partid . >**

Și apoi adăuga - se vede că așa era situația atunci -

<țara așteaptă altceva. Țara nu se pasionează de ranchiunile de partid, ci ea așteaptă reforme pentru îndreptarea vieții economice și sociale. >

Așa argumenta Maiorescu în Cameră , în 1890."

Gh.Panu - precursor al dr.Lupu ! ...

" Nu a lipsit atunci și **un incident destul de picant** .

Anume între **acuzatorul lui Brătianu**, figura și **Gheorghe Panu** , care , totuși, f **usese colaboratorul** lui. Între timp, **Gh.Panu** plecase de la liberali și **înființase partidul " radical"** .

Titu Maiorescu a avut atunci o **șarjă usturătoare** împotriva " radicalului" domn Panu, care **acuză acum pe fostul lui patron**.

Maiorescu a dat atunci o frumoasă lecție de morală publică

Morala ...

" Iată prin urmare **două exemple de luptă între partide** .

izvorâtă din sentimente de răzbunare .

Ce au însemnat aceste acte , fără îndoială **nu și-au dat seama cei ce le-au săvârșit** , în momentul acela. **Patimile o dată deslănțuite , împiedică pe oameni să păstreze măsura** și , mai ales, **să cântărească răsrângerea** pe care o poate avea **un act necugetat asupra intereselor superioare** .

" În asemenea momente, **domină resentimentele personale, instinctele primitive.** Ce e drept, **timpul își ia sarcina să asigure triumful adevărului.** **Istoria a așezat pe acuzații de la 1876 și 1890, pe Lascăr Catargiu, pe Ion Brătianu, și pe colaboratorii lor , printre bărbații de frunte cari au ilustrat viața publică a acestei țări ,prin cinstea lor, prin patriotismul lor, prin serviciile aduse țării .** În schimb **acuzatorii , care au izbutit pe moment să rețină atenția, prin agitarea îndemânatecă a preținsei posturi de cenzori morali , au intrat repede în întuneric.** **Cine mai vorbește astăzi de Missail, raportorul de la 1876 , de Blanenbergl, raportorul de la 1890 ?** Numai dacă se scutură colbul de pe unele documente uitate, se mai poate descoperi că au existat cândva acești oameni ."

Armand Călinescu / 17 nov.'34

▣ **Controlul actelor publice.**

▣ **Concepția morală a PNT .**

▣ **Legea controlului averilor și a apărării onoarei**

.. " Am amintit aceste fapte numai ca să **ilustrăm însemnătatea** pe care o are metoda în asemenea chestiuni. **Aceste fapte** nu ne duc, firește, și nu ne pot duce la concluziunea să **renunțăm la controlul actelor publice.** O asemenea concluzie noi nu am putea-o admite.

Dimpotrivă, noi credem că **toate actele de guvern** trebuie să fie astfel .

Încât în jurul lor **să nu existe nici măcar o suspiciune.**

Viața omului public nu poate ascunde , nici o dată, nimic și nimănui.

Datorăm aceasta Națiunii care , la un moment dat , **își pune încrederea în reprezentanții ei.**

Regimul democratic , pe care-l servim cu toții .

nu poate fi întărit decât prin ținuta morală a oamenilor politici.

Așa am crezut noi întodeauna și **am fost cei dintâi care am formulat mijloace practice și eficiente** pentru a asigura o asemenea ținută.

S-a vorbit de **legea controlului averilor.**

Vom aminti că noi am fost aceia cari am ridicat această idee. Dar nu numai atât ; concepțiunea noastră a fost și mai severă. **Nu ne-am gândit numai la cazul achizițiunii de averi pe căi ilicite.** Ne-am gândit **și la simple indelicatete.**

Astfel, sub guvernarea noastră, s-a formulat **un proiect de lege** prin care

se interzicea unui ministru de Justiție **să profeseze câtăva vreme** după ieșirea din funcțiune. **Inaugurase Toma Stelian acest sistem.**

El se gândise că nu este delicat **ca un fost ministru** să mergă **să pledeze în fața unor magistrați** pe care el i-a avansat sau pe care el i-a pedepsit .

Reluasem și noi această idee, și depusesem o lege în acest sens.

Este adevărat că nu s-a votat , și este păcat că nu s-a votat .

" Am voi să mergem și mai departe .

Anume noi credem că un om politic , fie el simplu deputat , în profesiunea lui,

nu trebuie nici o dată să susțină interese potrivnice Statului.

Ar trebui să se facă o lege care **să creeze o incompatibilitate**

între funcțiunea politică și exercițiul unei profesii în contra intereselor Statului.

S-ar putea face o statistică , și noi credem că o va face cineva într-o zi, pentru a stabili **câți oameni politici au luat furnituri de la Stat** sau au pledat procese contra Statului. "

Armand Călinescu / 17 nov.'34

▣ **Traficul de influență ?**

▣ **Comisioanele ?**

" **Ce s-a afirmat în legătură cu contractul Skoda ?**

S-a afirmat că **ar fi existat un trafic de influență ,** că **s-ar fi luat comisioane.**

Să examinăm această chestiune cu hotărârea fermă de a pecetlui la stâlpul infamiei pe acel **mizerabil care ar fi traficant cu înarmarea țării.**

Cum a luat naștere această idee ? Cum au apărut primele precizii ?

Drama g-ral Sică Popescu ...

[LD : și de data asta , nu suflă o vorbă Călinescu de scandalul făcut de dr.Lupu la Cameră !
Și nu vorbește nici de sinuciderea generalului Sică Popescu !]

" În vara anului 1931, îndată după retragerea guvernului național -țărănesc, noul ministru de Război, d. g-ral **Ștefănescu -Amza**, [**guvern Iorga**] cheamă într-o zi în cabinetul său pe **generalii Condeescu și Sică Popescu.**

Fără menajamente, **ministrul** spune că este în posesia unui **document care probează** că, cu prilejul încheierii contractului Skoda, **uzinele cehoslovace au plătit un "comision" de 300 milioane lei .**

" **Cei doi generali se arată surprinși și contestă** hotărât existența unei asemenea dovezi.

Ministrul trage sertarul biroului său și înfățișează apoi **o scrisoare** pe care furnizorii din Praga o trimisese generalului Popescu în anul 1930 , și în care aceștia îi aduseseră la cunoștință că au vărsat suma de 300 milioane lei ce li s-a pretins.

Generalul Condeescu întâmpină zâmbind : <...acesta este documentul ?

*Ei bine, în acest caz aveți telefonul la îndemână, puteți întreba imediat pe chiar **colegul dvs de la ministerul de Finanțe, care vă poate lămurii asupra resortului acestei sume .>***

[Realitatea : guvernul PNȚ trata în acel timp un împrumut pentru înființarea **Creditul Agricol** .Cu prilejul contractului Skoda, guvernul a sugerat furnizorilor cehi că România face o comandă de 10 miliarde , care vor ieși din țară.

Drept compensație, li s-a cerut să subscrie o anume sumă la acel împrumut .

Aceasta reprezentau ... cei 300 milioane lei din document]

Ministrul s-a declarat lămurit de explicație .

Generalul Popescu , care **se simțise vizat** printr-o insinuație atât de gravă, **a cerut imediat satisfacție și a pretins ministrului să-i dea numele denunțatorului , pentru a aduce calomnia în fața justiției.** Nu știm ce va fi răspuns ministrul.

Dar vedem în repetate rapoarte pe **generalul Popescu** revenind asupra acestei chestiuni și **pretinzând ferm** să i se dea posibilitatea de a urmări pe calomniator.

Cine era calomniatorul ? Rappaport !

[urmează prezentarea mașinațiunilor av.**Rappaport și Saligny** , delegați între ministerul de Război și Seletzki , pentru diverse chestiuni legate de contract .

Subliniază faptul că , de când cu procesul și scandalul Skoda,

av.Rappaport a fost eliminat din Barou, dovedindu-se complicitatea sa...]

" **Iată așadar , cum s-a lichidat o primă legendă a comisioanelor "**

Armand Călinescu / 17 nov.'34

▣ **Calomnierea lui Iuliu Maniu .**

▣ **Falsul**

[Introducerea în ițele chestiunii, la recomandarea g-ralului Amza, a **col.Georgescu**, pensionar, care preia el legătura între minister și **Seletzki** ; amănunte, citate , privind acțiunile dubioase ale acestuia , pe baza dosarelor, scrisorilor, declarațiilor, din cursul procesului Seletzki și a declarațiilor acestora în fața Comisiei parlamentare .

Față-n față declarațiile lui Seletzki și declarațiile lui Maniu !

Și s-a cordat credit lui Seletzki !]

" **Noi nu știm întru cât erau autorizate să ceară lui Seletzki declarațiuni,**

și , mai ales , **să-i promită eliberarea .**

Dar știm că chestiunea aceasta s-a agitat și a aruncat o lumină ciudată asupra procesului.

S-a mai discutat pe larg în fața noastră încă un lucru, și anume faptul că ,

după ce Seletzki a refuzat să pronunțe anume nume de oameni politici

în mod nedrept, **aceste nume au apărut totuși** pe altă cale,

prin **introducerea contestată în interogatoriul de la instrucție.**

" Este chestiunea falsului.

Am analizat noi pe larg aici. Desigur , noi nu am putut lua nici o măsură , pentru că, în definitiv, nu eram instanță de judecată, ci o simplă comisie parlamentară .

**Dar noi am văzut aici pe un fost președinte de Consiliu [Maniu] ,
aducând o acuzațiune foarte gravă și foarte precisă. D-sa a spus foarte clar :
< S-a comis un fals pentru a fi eu implicat în această chestiune . >**

Și fostul prim-ministru a prezentat documente originale în sprijinul acuzațiunii sale.
Au fost audiați martori în această direcțiune.

Unii au confirmat ; alții, camarazii și inferiorii comisarului regal - au ezitat .

Dar trebuie să menționăm un fapt concludent .

Și anume : **greșierul Albișor , care a procurat documentele falsului**

și **care a dat comisiunii noastre informații** asupra împrejurărilor de fapt,
s-a văzut după aceea **deferit unei instanțe disciplinare** , pentru greșeli .

Cu prilejul judecării lui, în fața acestui Consiliu, s-a pus întrebarea

dacă **Albișor a vrut să ducă în eroare** comisia parlamentară ,

ofensând onoarea superiorilor săi. Iată ce au răspuns judecătorii, în unanimitate :

< Nu ! >

"Așa dar , **Albișor n-a dus în eroare Comisiunea** ; așa dar **afirmațiile lui** cu privire la documentele falsificate , **sunt adevărate** .

" **Și atunci , dacă noi am construi concluziuni numai pe bază de prezumțiuni arbitrare** , când **s-ar putea constata** că am dat **ample desvoltări acestor prezumțiuni** , dar **că s-au neglijat documente scrise foarte precise** ,

când acestea se pun în legătură și cu tentativa de implicare [Maniu] despre care s-a vorbit și cu chestiunea falsului , atunci noi ne vom afla într-o situație foarte dificilă.

Lucrarea noastră va fi suspectată de **parțialitate** și se va putea spune în opinia publică un lucru foarte neplăcut , **că aici s-a urmărit altceva decât adevărul.** "

Armand Călinescu / 17 nov.'34

▣ Calomnierea lui Mihai Popovici

▣ Descinderea de la Skoda (10 mart.'33)

[**Reconstituie succesiunea descinderii fiscale și implicarea ministrului Justiției, în diverse momente (la sesizarea lui Seletzki) , prin recomandările date comisarului regal col.Pomponiu și prim.procurorul Procop Dumitrescu]**

Nu a existat o legătură directă între momentul încheerii contractului Skoda (mart.' 30) și descinderea fiscală (mart.'33) .

Mihai Popovici nu a avut nici o implicare în 1930 , părăsise guvernul de 6 luni

Mihai Popovici le-a recomandat comisarilor să lucreze cu tact ,

deoarece Skoda era o firmă cu reputație mondială .

La Comisie , comisarul a afirmat că **nu aprimit " un ordin " sau "o sugestie"** .

Între telefonul primit și plecarea de la Skoda, **au trecut peste 2 ore ;**

Generalul Uică (comand.Corp II armată) a dat ordin ca comisarul și procurorul

să vină cu actele găsite la Skoda, la Prefectura Poliției

" Și atunci, ce fel de logică este aceasta ?

Ministrul [Popovici] care a recomandat cu două ore înainte **tact ,**

ar fi responsabil cu întreruperea percheziției ,

iar **generalul [Uică] care a ordonat** comisarului regal să se prezinte la el cu actele ,

nu ar fi vinovat de întrerupere ? [-----]

)): **"Au putut dispărea acte nu din cauza întreruperii percheziției.**

Au putut dispărea , mai întâi, fiindcă comisarul regal le-a lăsat acolo,

după ce le-a avut în mână. Și al doilea, **fiindcă în ziua următoare s-au rupt sigiliile.**

Acestea sunt faptele. Dar atunci întrebăm : **dacă comisarul regal ar fi ridicat toate actele ,**

sau **dacă el ar fi postat sentinele** care să facă imposibilă ruperea sigiliilor,

mai putea fi vorba de dispariția documentelor ? **Evident că nu.**

Cine l-a pus să nu ridice toate documentele ? **Nimeni.**

Dimpotrivă, generalul Uică îi ceruse să vie cu actele la prefectura de poliție.

Cine i-a pretins să nu pună sentinele ? **Nimeni .**

DI comisar col.Pomponiu a declarat la Comisie clar și fără echivoc :

< *Nu mi-a cerut nimeni să ridic sentinele...Așa am socotit eu ...*

îmi iau întreaga răspundere >

" Or, și aici întrebăm : **ce fel de logică este aceasta ?**

DI col .Pomponiu , din a cărui faptă au dispărut documentele **nu are nici o responsabilitate** .

Dar responsabilitate ar avea ministrul care a vorbit cu el la telefon și l-a recomandat tact .

Responsabilitate ministerială a d-lui Popovici ? Dar în ce chip ?

Ne găsim în stare de asediu. Măsurile de ordine și siguranță depindeau exclusiv de organele militare .**Autoritățile civile nu aveau nici un amestec.** [-----]

[*continuă cu amănunte , cu argumente , că importanța actelor dispărute este doar o prezumție, din moment ce nu au fost găsite și citite ; Seletzki a rupt sigiliul numai de la seiful inginerilor, la care se umblase deja ;*]

)): " **Legenda dispariției actelor** poate lăsa impresiunea

sau că se încearcă să se justifice eșecul cercetărilor, **sau** să se creeze o nouă atmosferă. "

Armand Călinescu / 17 nov.'34

▣ **Comisia parlamentară de anchetă**

▣ **Chestiunea Skoda**

▣ **Atitudinea PNȚ**

Lucrările Comisiei sunt **suspendate de aproape două luni.**

Ne aflăm în ajunul **redeschiderii Parlamentului.**

Termenul normal înlăuntrul căruia un raport asupra anchetei noastre **trebuia depus și discutat** au fost, fără îndoială, **depășit** . Și acesta **în mod inexplicabil.**

S-a agitat în opinia publică versiunea că **se intenționează specularea chestiunii Skoda în scopuri de adversitate politică de partid.**

Mărturisim că nu ne interesează . [LD : ei, nu-i interesează !]

Noi, membrii partidului național-țărănesc, știm că reprezentăm o mare forță politică rezemată pe un **adânc atașament al masei populare** ,

care nu se lasă rătăcite de agitațiile pătimașe și interesate ale adversarilor politici .

Și au dovedit aceasta.

Noi nu am fost clintiți nici atunci când se agita chestiunea Skoda **în faza ei de legendă.**

Noi nu am fost clintiți nici în faza **când s-a desfășurat ancheta .**

Toate **alegerile administrative** la care am asistat și care **au indicat o repriză fermă a popularității noastre**, sunt o dovadă.

Cu atât mai puțin va fi rătăcită opinia publică astăzi, când chestiunea este lămurită.

Pentru că opinia publică se poate distra câteodată în fața ambițiilor și a rancunelor de partid ; dar ea nu se orientează decât după marile interese obștești. "

Presă a semnalat în repetate rânduri știrea că **Raportul biroului era gata** mai de mult, dar că **s-au făcut anume presiuni** , care au schimbat mereu concluziile.

Pentru ca forurile competente să poată avea la îndemână o expunere și un comentariu viguros, **ca minoritari în Comisiune**, a socotit indispensabil de a înainta **un Raport** ,

care să fie **alăturat celuilalt** , și **înaintat Adunării deputaților .**

Armd.Călinescu / Raport Skoda / 17 nov.'34

13.)Consfătuirea PNȚ, campanie de răsturnare a guvernului / , club PNȚ ,seara , 17 nov.'34

Consf. Grup. Parlam. PNȚ / campanie de răsturnare a guvernului / , 18 nov.'34

("Facla " , 18 nov.'34)

Aseară a avut loc , la clubul PNT , o **importantă consfătuire** , sub președinția lui **Ion Mihalache**.
Au luat parte : **Iuliu Maniu, Virgil Madgearu, M.Ghelmegeanu, Armand Călinescu** ș.a.,ș.a.

S-a decis ca în contra guvernului să se ducă o campanie excesivă de răsturnare .
Raportul d-lui Călinescu constituie doar un preludiu al acțiunii ce se va duce.

Astăzi va avea loc **o ședință a sfatului parlamentar** , pentru a se fixa atitudinea în Parlament.
Se așteaptă sosirea d-lui Vaida în Capitală.

D-sa va colabora cu partidul în această chestiune.

Din Cluj, ni se comunică că cunoașterea concluziilor **Raportului Bentoiu**
a provocat o dezaprobare unanimă .

Ultima oră./ 18 nov.'34

Depunerea celor două **Rapoarte din Afacerea Skoda**, a provocat o mare frământare în lumea politică și a înăspriț raporturile dintre PNT și guvernamentali , în chip excesiv.

De unde până mai ieri **relațiunile dintre cele două mari partide** erau aproape bune,
astăzi ele pot fi considerate ca rupte.

Ca o consecință a **Raportului -Bentoiu, făcut cu patimă și răutate ,**

PNT va începe campania de răsturnare a guvernului .

A.Bentoiu a urmărit un scop bine definit :

compromiterea PNT și împrôșcarea cu noroiul calomniei a unor fruntași ardeleni.

Guvernul Tătărescu va fi atăcat în Parlament pe cale de **interpelări și în întruniri publice.**

Lupta promite a fi foarte interesantă și pasionată .

Seria interpelărilor o va deschide - probabil - **Iuliu Maniu.**

Guvernul are alături de sine ,

grupările prezidate de Iorga, Goga, Argetoianu și Iunian.

Sentimentele acestor grupări politice față de PNT , sunt cunoscute.

Numai că **atitudinea lor nu prea conta** , nici pentru guvern, nici pentru PNT.

Singura grupare care va avea o **atitudine rezervată** , va fi **gruparea georgistă.**

Facla /

Astăzi, când se simte mai mult ca oricând, **nevoie de o unire a forțelor vii ale nației,**

guvernul s-a lăsat antrenat într-o aventură periculoasă

de membrii Comisiei de anchetă parlamentară ,

și a provocat o mare tensiune politică, cu consecințe greu de prevăzut .

Reacție la Raport Skoda 7 17-18 nov.'34

Mică vacanță parlamentară

14) Ghelmegeanu , Răducanu, Madgearu : interpelări prevestitoare de scandal , 27 nov.'34

("Adevărul " , 28 nov.'34)

Interpelările anunțate în Cameră de către **reprezentanții PNT** au fost interpretate în sensul **deschiderii ostilităților contra guvernului .** **Interpelările în sine , nu puteau fi evitate.**

Interpelarea lui **Ghelmegeanu** - privind deficitul bugetar ;

Interpelarea lui **Răducanu *** - privind Cooperația - era continuarea luptei dintre el și **M.Negură** ,

Interpelările lui **Madgearu** , mai ales , țintesc acest scandal : **politica economică a guvernului**

(anunțată din sesiunea trecută) , în care .. acuză ! ; altă interpelare - contractul Stewart...

Notă* . -----

Pe când liberalii erau în opoziție, **M.Negură**, deputat de Vaslui (acum subsecretar la Domenii) **a pornit o vajnică luptă**- politică de suburbie și de reflexe - **pe tema neregulilor de la Cooperatie**. Dacă exista o **instituție care trebuia să stabilească un acord principal între PNL și PNT**, aceasta era **Cooperatia**.

Puteau exista neînțelegeri privind personalul de conducere , dar nu principiile.

Odată **ajuns la guvern**, **Negură** a trimis la **Parchet pe Mladenatz** și alții,

în cercetarea judecătorescilor de instrucție. **El a aplicat sechestrul** pentru pretinsa datorie a **Băncii cooperative** , pe toate sumele pe care le avea de încasat de la BNR și CEC.

Măsura a uimit . Iată ce scria despre ea **Aurelian Bentoiu** (coleg de partid cu Negură !) :

" În speță, este evidentă **pornirea** Oficiului , adică a **d-lui subsecretar de stat Negură**, **contra Băncii Centrale Cooperative** , pornire care are la bază **o patimă politică oarbă** . **Putea să se aștepte PNT la o satisfacție mai mare ?!**

(Cf. Scrutator, " Adevărul" din 28 nov.'34)

15.) **Scrutator** - o controversă politică, 8 nov.'34

" **Rolul d-lor Dinu Brătianu și Iuliu Maniu în sfâșierea dintre partide**"

("Adevărul" , an 48, ne. 15.608, 28 nov.'34)

[**LD** : în epocă, **acești zăzetari erau " analiști politici "** .Printre ei, **Scrutator** - Blumenfeld **lau comentariul cu toate rezervele, ca o mărturie de epocă.**]] .

" Prin forța împrejurărilor -asta nu înseamnă și **justețea lor** - **acești doi oameni politici** , **de primă mână, au o situație precară**.

Primul, ajuns șef de partid, n-a putut , însă, să fie și șef de guvern.

Cel de-al doilea , **fost șef de guvern și de partid**, a trebuit să constate , cu durere desigur, în special de la Gib [**banchetul -ptotest**] încoace , că **nu mai poate dispune de partid, nici să-și impună concepțiile și programul**.

" Așa dar, **doi oameni** , **fatal nemulțumiți** de ceea ce se petrece azi,

și cari totuși **ocupă locurile prime** , în marea bătălie ce se pregătește cu afacerea Skoda, **tind să imprime caracterul luptei ce se pornește** . Cum se poate explica acest lucru ?

[-----]

Maniu și Brătianu împing la încăerare partidele lor.

Se constată că există **incitațiuni** ca liberalii să ducă o luptă de **distrugere a PNT** ;

Incitațiuni identice pornesc spre naționali-țărăniști , că să ducă o luptă de **distrugere a PNL**.

Vaidiștii , sunt și ei **mai porniți decât maniștii** ... pentru o luptă violentă.

Iată două partide , care **pretindeau că stau pe poziția apărării partidismului**, **ca pivot al regimului în ființă**,

fiecare din ele fac tot ce este cu putință pentru a da apă la moară **acelora care nu visează decât la distrușterea partidelor.** "

16.) **C.Leancă (PRȚ)** , discurs la mesaj, 29 nov.'34

(DAD, MO 5 , șed. din 29 nov.'34 , p. 49-50)

[**LD** : discurs radical **țărănist** , frustrant , a unui om , poate , de bună credință , dar cu o **mentalitate narodnic -steristă**. Un **țărănist -marxist** , fără s-o știe și să o spună .

Pentru el , **toate partidele românești sunt străine de interesele " neamului "** , **nu sunt legitimate să conducă țara** , **nu urmăresc decât puterea și interesele**.

Întru cât Grigore Iunian era liderul intereselor "maselor populare" , acest lucru nu-l mai spune.]

Leancă / 29 nov.'34

▫ **Partidele " mari" - de " rotativă "**=

▫ **Asociații de cointeresați**

" Aș avea unele obiecțiuni nu numai în ceea ce privește felul **cum s-a practicat la noi regimul democrat și parlamentar**. Aș avea unele obiecțiuni și în ceea ce privește **ideologia sau felul de construire și concepțiile care prezidează la viața și la activitatea partidelor noastre politice**.

" Am impresia că la noi , **partidele politice se deosebesc de partidele politice din Occident**. **Acolo , partidele politice sunt instrumente reale** ale unor categorii sociale , reale și ele, **cu anumite interese distincte**.

La noi, aparența unor asociații de cointeresați.

Nu vreau să arunc cuvinte tari ca cele aruncate pe vremuri de Partidul Țărănesc :

< Săriți , hoții ! > Nu aceasta am în vedere când vorbesc de cointeresați.

De altfel, **aceste cuvinte tari** au fost svârlite pe urmă, nu știu cu câtă dreptate , **și împotriva PNȚ**

" În orice caz, mă gândesc la altceva : că **în toată viața noastră publică** , în toată îngrijirea noastră de stat, **în administrația județeană, ca și în cea actuală, în cooperatie** astăzi , asistăm la **același spectacol**. Putem să spunem că nu avem **cooperatie** , cu toate că ne aflăm în fața unor permanente schimbări a legilor.

Același lucru se se întâmplă și cu **legea administrativă**.

Tot astfel se întâmplă și cu recrutarea **organelor de control din învățământ**.

" Când în toate domeniile vieții noastre , **situația este aceea pe care am arătat-o** , am impresia că **aceste asociații [partidele] ridică anumiți oameni care cred că pot profita de pe urma guvernării**,

tind către cele două partide de guvernământ , spre rotativă, fiindcă aceasta **le dă perspectiva unei permanente guvernări** , prin **rotația aceluiași partide**, încât **atracția pentru partidele mari** este cu atât mai mare .

" Dacă aceasta este situația, care ne-a adus în starea economică , financiară și morală în care ne găsim, atunci, **după mine,) : nu partidele acestea mari și de guvernământ** , care au condus Statul exclusiv de la război încoace , și care au , deci , **o parte mare a răspunderii** , fiindcă **nu au putut rezolva problemele** și vindeca relele , **nu ele sunt acelea care vor găsi soluțiile** de îndreptare de azi înainte .

- **Voce** : Și d-ta erai într-un partid mare până mai ieri ! "

[-----]

" Fiindcă suntem la acest capitol, să trecem într-un mod foarte fugitiv la examinarea lui completă ; **dacă aceste partide [PNL, PNȚ] nu pot rezolva problemele** , atunci **care ar fi partidul care ar putea-o face ?**

Să luăm **în ordinea importanței numerice pe care o au în Parlament** "

- **Voce** : Și d-ta erai într-un partid mare până mai ieri ! "

Leancă / 29 nov.'34

▣ **Îndepărtarea PNȚ de la țel și ideal**

" **Eu am stat în rândurile PNȚ** cu aceeași **bună credință** cu care stau astăzi în rândurile partidului din care fac parte. **Am stat în PNȚ** atât timp cât am crezut **că acel partid este un instrument de luptă** , așa cum l-am visat , în slujba **intereselor generale** ale țării și ale claselor producătoare .

) : Când am văzut că acest partid se îndepărtează de la scopul inițial, și de la idealul pentru care făcuse propagandă în țară, l-am părăsit . "

[-----]

Dar nu se poate contesta că [Argetoianu] a fost un act de curaj de care , de exemplu,

) : nu a dat dovadă PNȚ, care avea nu numai îndreptățirea , dar și datoria să-l dovedească , fiindcă **el avea pretenția că reprezintă** , în măsura cea mai mare , **plugărima noastră** , care era **apăsată de aceste datorii**.

- **Victor Iamnadi** : **O au și acum , doar o formulează prin teoria statului țărănesc**.

[-----]

Tradiția țărănistă

" Al doilea moment.

Este unică , poate, **forța Partidului Național -Țărănesc** , în ajunul venirii la guvern.

Nu cunosc o altă forță care să fi avut **asentimentul mai unanim al maselor**.

Cine a condus aceste mase ?

Credința că acel partid , în adevăr, este un instrument pus în slujba intereselor lor.

Ce înseamnă aceasta , decât că există această înțelepciune la mase ?

): **Că conducătorii acestui nu au fost la înălțimea așteptărilor și aspirațiilor acestor mase**, este o altă chestiune.

C.Leanca / 29 nov.'34

17.) Victor Motogna (PNT) , discurs la mesaj, 30 nov.'34

(DAD, MO. 6 , șed.din 30 nov.'34 , p. 60)

[LD : **Spune lucruri interesante , este critic și ironic la adresa dr.Angelescu.**

Nu spune însă nimic despre politica școlară a PNT , cât a stat la guvernare.

Își propune să analizeze activitatea guvernului în primul an, în direcția culturii și a învățământului. Din păcate, nu am decât o parte din discurs.]

" Partidul Național Liberal , prin reprezentanții săi autorizați, se mândrește în multe prilejuri, cu activitatea desfășurată de Ministerul Instrucțiunii.

Însăși dl **dr. Angelescu** a spus o dată că , revenind în fruntea Ministerului Instrucțiunii Publice, după 5 ani de absență, **a găsit învățământul**, în general, și mai ales **școala primară, într-o stare dezolantă și** , în loc să se întărească și să progreseze, se găsește astăzi într-o dezorientare complectă.

Care sunt relele de care suferă învățământul ?

După părerea sa , două : **școala primară și școala secundară de gradul II .**

DI ministru Angelescu a spus o dată în Senat că prin **Legea din 1924,**

a dat țării **instrumentul cel mai perfect pentru combaterea întunericii**

în care zac satele și că, dacă acest scop nu a putut fi atins,

nu este de vină legea d-sale, ci faptul că dispozițiunile legii nu sunt aplicate.

D-sa consideră că plaga întunericii poate fi înlăturată prin două mijloace :

sporirea școlilor și a învățătorilor și realizarea unui control sever

a obligațiunilor școlare .

"Față de legea din 1924 , dl ministru are mai mult decât slăbiciunea unui părinte .

D-sa a spus o dată că această lege este așa de bună încât a fost luată ca model și imitată în țări mai înaintate în cultură decât noi ;

iar dacă ea nu-și atinge scopurile, este că **obligamentul școlar nu este efectiv,**

este numai pe hârtie, și că învățătorii , în lipsa unui control serios,

nu și-au îndeplinit datoriile.

" Întrebarea este următoarea : **este cu puțință realizarea efectivă a acestor obligamente școlare ?**

): **Noi credem** că în actualele împrejurări și cu actuala organizație **îndeplinirea obligamentului școlar este cu neputință.**

Trebuie să ne dăm seama că , **ducând copiii la școală numai prin constrângere ,** cu **amenzi și pedepse,** noi nu putem asigura propășirea neamului românesc.

): Este un adevăr banal , mai ales astăzi, că **opera de educațiune școlară , mai ales pe treapta învățământului primar, nu poate să fie o operă perfectă , când este impusă ,** ci **se impune o muncă sufletească, liberă și spontană,** pe care **s-o îndrăgească cei dornici de lumină.**

" De aceea, ar fi fost mai firesc **să ne întrebăm** , de la început , **care este adevărata cauză** că **țaranul nostru**, în afară de pricinile de ordin material, **nu-și dă bucurios copiii la școală , față de care nu simt deloc tragere de inimă.**

" **Noi credem că,** în afară de orice alte considerațiuni, **pricina adevărată** este că **săteanul nu vede folosul școlii** în actuala ei întocmire, pentru că **odraslele lui , ajungând în viață, nu profită cu nimic din cele învățate la școală.**

): " Este constatat că **copiii de țărani nu ies din școala primară înzestrați cu cunoștințele care să-l ajute în munca lor de răscolitori ai ogorului strămoșesc și , de aici,**

concluzia că **învățământul primar este greșit organizat** . Pentru ce ?

" Trebuie să constatăm că **nu se va putea reduce numărul analfabeților și nu se va putea împrăștia întunericul care domnește la sate , nu numai fiindcă nu avem destule localuri de școală și posturi de învățători,**

): ci fiindcă **a rămas instrucțiunea noastră primară încremenită , incapabilă de evoluare și de dezvoltare , în ritm cu multiplele , feluritele și complexe necesități ale Statului românesc.**

): " **Școala noastră primară, organizată prin legea din 1924, este uniformizată până la exces.**

): **are același program pentru sat , ca și pentru oraș ;**

): **are același orar și aceeași împărțire a vacanței .**

): **Dar un rău și mai mare** este că **învățământul nostru primar**, cum de altfel și învățământul de toate gradele, este **un învățământ mai mult de memorizare** , urmărind un singur scop , de **a îndopa sufletele mici lor copii cu cunoștințe cât mai numeroase** , care , pe urmă , a doua zi după examen , **sunt uitate.**

" În astfel de împrejurări, chiar și cei mai silitori elevi, nu sunt altceva decât vii repertoare , care debitează cunoștințele înmagazinate prin memorizare.

Scoala activă ...

[**Să mă ierte Dumnezeu , dar decâteva ori m-am gândit la dl Marius Chcoș Rostogan și m-a bufnit râsul.]**

" Astăzi, **știința pedagogică** a stabilit , în mod neândoielnic, că **scopul învățământului** nu poate fi numai înzestrarea cu cunoștinți , ci , mai ales, pe această traptă primară, trebuie să urmărească **dezvoltarea tuturor forțelor creatoare, nu de idei, ci creatoare de fapt.** Numai așa vom putea **să asigurăm individului** adaptarea lui la condițiile de trai și numai așa vom putea pune **temeliile adevărate ale propășirii noastre culturale.**

Pentru a realiza acest scop, **pedagogia modernă** ne recomandă **școala activă,** prin care **elevul singur [LD : ???] își creează** cunoștințele pe care urmează să și le însușească , **nu le primește de-a gata , din gura învățătorului , ori din carte .**

Cunoștințele din cărți nici nu sunt propriu zis cunoștințe adevărate [LD : ???] sunt numai forme verbale pe care , cum am spus, elevii le înmazinează prin memorizare , pentru ca , a doua zi, să le uite .

" **Școala activă** se bazează pe **trei principii fundamentale :**

principiul **localismului** , principiul **învățământului integral** sau de concepțiuni și , în sfârșit , principiul **muncii intelectuale libere .**

Învățământul primar nu poate fi uniform pentru sat , ca și pentru oraș .

Cunoștințele nu este iertat să fie cu totul diferite de acelea pe care tinerii săteni le desprind din mediul în care trăesc . [**LD : ???**]

Bunăoară , aceste cunoștințe nu trebuie să fie plante exotice , ci **arbori care să se împlânte în solul patriei** și de acolo să-și scoată seva dătătoare de viață.

Acesta este localismul pedagogic. [**LD : mai departe .. nu am mai fișat**]

Victor Motogna / 30 nov.'34

18.) Grigore Gafencu (PNȚ) Discurs la mesaj/Politica externă/Senat, 30 noiembrie '34

(DS. MO 6, șed. din 30 nov.'34 , p. 40-45)

[**LD : discurs nexeroxat ; câteva fișe - extrase și comentate, ne aranjate în ordine.**

Știu doar că discursul lui a fost cenzurat la ziare, și a făcut tapaj mare pentru asta .

Chiar dacă nu-l am întreg, numai de pe aceste fișe se văd câteva sensibile diferențe față epolitica lui Titulescu .]

O meritorie dezvoltare a ideii conexiunii dintre politica internă și cea externă a întreprins Grigore Gafencu , în calitatea-i de senator.

Pornind de la premiza că un stat nu poate să se cârmuiască fără să știe ce se întâmplă în jurul său, el considera că diplomația nu trebuia considerată " o meserie aparte, de sine stătătoare" ,

ea trebuind să exprime " grijile, năzuințele , hotărârile poporului nostru "

Față de situația internațională în plin proces de schimbare, la cumpăna anilor 1934 / 1935, se impunea ca și **România să-și examineze politica externă** , în fața transformării conflictelor de idei și tendințe, **în conflicte de forță.**

Regimul postbelic care îngăduise statelor să stea la adăpostul singurei forțe militare continentale , luase sfârșit. Pentru România, venise vremea ieșirii din provizorat , **momentul bizuirii pe propriile puteri.** "[-----]

Pentru el, politica României trebuia să se exprime prin solidaritate cu cei care " au statornicit noua ordine europeană " , solidaritate care impunea obligații precise, pe care ea și le asumase. De aceea, senatorul Gafencu exprima aprobarea politicii externe promovate de guvernul național-liberal, considerând că " **politică de apărare și de întărire a tratatelor de pace și a noilor hotare , urmată de toate guvernele, sprijinită de toate partidele de guvernământ, e politica noastră națională.** " [-----]

Tendențele de revanșă și revizuire a tratatelor, nu aveau , până prin 1934, o forță organizată. De la acea dată , în fața puterii armate aliate, **s-a ridicat puterea militară germană** . De aceea, **noua ordine europeană este așezată " pe o muchie de cuțit"** , iar goana după așa zisul " echilibru de forțe " , a reînțepit prin cancelariile diplomatice. În acest joc diplomatic, el întrevădea **riscul ca orice conflict să se poată transforma într-o explozie** și să determine ca anul 1935 să fie hotărâtor pentru soarta păcii.

Regimul postbelic care îngăduise statelor să stea la adăpostul singurei forțe militare continentale , luase sfârșit. Pentru România, venise vremea ieșirii din provizorat , **momentul bizuirii pe propriile puteri.** "

[-----]

Față de ipoteza Anschluss-ului, față de ipoteza restaurării Habsburgilor , Mica Antantă , inclusiv România, **era pentru menținerea statu-quo -ului, și pentru apropierea economică a statelor dunărene** (Mica Antantă , Ungaria, Austria) El vedea în această apropiere , posibilitatea sustragerii acestor state de sub " înrâurirea imperialismului marilor puteri apusene " , în interesul independenței ei politice și economice, pentru organizarea și apărarea păcii în bazinul dunărean "

Existau multe piedici pentru realizarea unei atari înțelegeri , cea mai gravă fiind politica revizionistă a Ungariei. În această situație, **Gafencu sprijinea ideea perfectării unei înțelegeri între Mica Antantă - Franța - Italia , pentru a feri Europa Centrală de furtuna ce se pregătea.**

În problema atitudinii față de **intrarea URSS în Societatea Națiunilor** , aliații României aveau p.d.v. dacă nu divergente, în orice caz deosebite :

Franța - saluta posibilitatea unui echilibru european ;

Cehoslovacia -saluta fără rezerve apropierea Rusiei de Europa ;

Polonia - voia pace și bună înțelegere , dar avea îngrijorări și rezerve , izvorâtă din experiențele trecute .

Care trebuia să fie atitudinea României ?

Pe de o parte , el își exprima **satisfacția pentru intrarea Rusiei în Liga Națiunilor, pe de altă parte** , obligația impusă de **experiențele trecutului** care , din acest punct de vedere , **coincideau cu îngrijorările și rezervele Poloniei .**

Conchidea , în acest senz, că realitățile anului 1934,și eventualele primejdii viitoare ,obligau România să fie " veriga de unire" între aliații apuseni și Polonia, pentru armonizarea politicii orientale a tuturor aliaților.

Gr.Gafencu / 30 nov.'34

19.) Al.Vaida - Voevod , Cuvântare , / omagierea unirii / ,Oradea , 30 nov.? , 1934

("Adevărul " , 5 dec.'34)

[LD : Vaida evocă mai ales episoadele în care a avut un rol central.

Consfătuirea de la Oradea (12 oct) și declarația din parlamentul budapestan .

Dar o face cu destulă modestie, dând fiecăruia ce i se cuvine.

Este totuși semnificativ că ... nu este omagiat în parlamentul român,
că nu se află la București, nici alături de prietenul Maniu !]

La serbarea comemorativă a unirii, în sala **Teatrului comunal**, a reamintit, într-o documentată conferință , **evenimentele din 1918**. A descris clipele frământate din preajma unirii .

A arătat situația critică a satelor ardelenesti în care , după septembrie '18, nu rămăseseră decât bătrânii , femeile și copiii , deoarece sătenii fuseseră luați în armată.

Zilnic, era întrebat : **ce-o mai fi ? ce ne-așteaptă ?**

Într-o zi , poșta a adus ziarul, cu scrisoarea lui Clemanceau , și el a simțit că atâta vreme cât acest moșneag este la conducerea Franței , nu au a se teme...

În septembrie , ziarele au adus vestea că trupele engleze au ajuns în Bulgaria ... și cele franceze , în Macedonia. La întrebarea soției , el i-a răspuns : dormi liniștită , războiul s-a terminat ; copiii noștri nu mai trebuie să învețe ungurește .

Vaida / retro'18

A luat imediat legătura cu **Theodor Mihali** .

Prima întrebare care i-a pus-o : **Ce vor face ardelenii ?**

A plecat la **Gherla**, la episcopul **Hossu** , care , plimbându-se agitat , spunea :

pace ne trebuie nouă ?! Ștreang, nu pace "

Având asigurarea episcopului, că îi va urma până la ștreang, având și adeziunea celorlalți episcopi - **Frențiu, Ciorogaru ,Radu** ș.a. -

s-a hotărât **să convoace o adunare** la Sibiu ,dar acolo se desfășura sinodul.

Vaida / retro ' 18

▣ **Parlamentul de la Budapesta**

▣ **Memoriul - declarație**

[**LD : în acea zi de 1 dec. '34, Vaida a asistat la punerea plăcii comemorative pe casa acestuia .De aceea era la Oradea.**

În cursul evocării de la teatru, el va citi discursul pe care l-a citit în parlamentul maghiar, și toată polemica ce s-a declanșat]

A luat legătura cu **Aurel Lazăr** care i-a primit în casa lui , la **Oradea , pe 12 octombrie** .

La această consfătuire , au mai participat : **dr.Aurel Lazăr, dr.Ciordaș, Vasile Goldiș, Nicolae Ivan, Ștefan Cicio-Pop, Aurel Vlad, Theodor Mihali, Nic.Dobrin.**

Atunci a citit el **ideile premergătoare discursului** din parlamentul maghiar ;

Vasile Goldiș a redactat actul ;

Ioan Erdeli l-a mai corectat , ca să fie într-o impecabilă l. maghiară .

Cu acest **Memoriu** a plecat la **Budapesta** , unde a luat legătura cu **deputatul slovac** (Giurgia) **și cel sârb**. Aceștia au făcut și ei **câte o declarație**, aproape **identică cu cea românească**.

În parlament erau **4 deputați români : unul din ei s-a dezis ;**

Cum s-a deschis parlamentul, **el s-a înscris la cuvânt**, dar îl tot amânau .

Apoi l-a citit . În parlament erau 4 români.

În replică au luat cuvântul doar prim ministru Wekerle, contele Appony și Tisza.

Atunci ei au căutat să-l ignore , disprețuindu-l ;

dar ...**la tratativele de la Versailles** , au fost siliți să-i citească **Memoriile**

întocmite de el și de Ionel Brătianu .

Acolo au fost recunoscute granițele Daciei străbune, unite astăzi pe vecie .

Vaida / 1 dec.'34

▣ **Respectul minorităților**

[**LD : un Vaida generos, tolerant, fără accente naționaliste ... dimpotrivă.]**

Face o mărturisire de credință : " **grandomania** de care au fost cuprinși conducătorii unguri a dus la distrugerea Ungariei._**Rămân valabile** , pentru orice popor, **cele 10 porunci** , **altfel te pedepsește Dumnezeu** până la cea de-a șaptea spiță .

În lume, oamenii nu se mai războiesc pentru credință.

Tot așa **ar trebui să nu se mai lupte pentru naționalitate.**

Nimeni nu a reușit să dea **definiția cuvântului naționalism , de bază etnică**.
În urma limbii și tradiției, fiecare se simte membru al colectivității ce-i zice națiune.
Fac această declarație , nu din dragoste față de minorități,
ci **din dragoste pentru neamul nostru**.

Faceți în așa fel ca **să se simtă bine la noi**.

Arătați-le că nu există națiune mai tolerantă decât națiunea românească.

Nu s-au simțit mai bine ungurii și nemții - de când sunt ei pe lume -

cum se simt în această țară românească.

Voi, tinerii, **faceți dovada că știți să fiți mai largi față de ei** , **decât am fost noi**,
aceștia pleșuvi și cărunți, și **îndreptați greșelile pe care le-am săvârșit noi, bătrânii** .

Voi tineret, voi viitori conducători, voi viitoare mame, creșteți-vă în așa fel copiii ,
încât să **dați dragoste din dragoste, toleranță pentru toleranță,**

iar aceluia care vor avea îndrăzneala să se atingă de granițele noastre ,

să le faceți ce le-a făcut glorioasa armata română intrând în Budapesta și
punând acolo **tricolorul românesc în vârful parlamentului maghiar** . "

Al.Vaida Voevod / 1 dec.'34

20.) Al.Vaida - Voevod , prezent la **ședința comemorativă** , Senat , 1 dec.'34

În Senat

Leonte Moldovanu

[LD : **salută prezența în Senat a patriarhului Miron Cristea, a episcopului Hossu,**
a lui Vaida -Voevod ... care au adus actul de unire a Ardealului la regatul României.
Evocă treptele desăvârșirii statului național unitar .]

[-----]

Vineri, **6 decembrie 1918**, au venit **la București** și au prezentat **MSRegelui Ferdinand**
deciziunea poporului românesc relativă la Unire ,
cei patru reprezentanți ai neamului nostru de acolo.

Unul din ei, care au adus hotărârea , s-a stins în timpul acesta . El este **Vasile Goldiș**,
a cărui amintire va rămâne neștearsă în memoria noastră.

Ceilalți trei sunt : **Înalt Prea Sfinția Sa Patriarhul Miron Cristea**, și **Prea Sfinția Sa**
Episcopul Hossu , precum și **d.Vaida - Voevod**,

sunt **prezenți în mijlocul nostru și noi îi salutăm cu toată dragostea și cu toată căldura** ,
pentru că **ei înfățișează și astăzi** , cum au înfățișat și atunci ,
pornirea cea mare a sufletului românesc , de a trăi cu toții la oaltă.

[-----]

L.Mrazek (președ. Academiei Române)

[LD : **Mrazek vorbește ca președinte al Academiei , nu ca membru al PNTJ**]

" A cerut cuvântul nu numai ca **reprezentantul în Parlamentul țării**

al celei mai înalte instituții culturale ale țării și al românismului,

dar și , mai ales, în virtutea **dreptului ce decurge din rolul covârșitor**

ce l-a avut Academia Română în procesul de Unire al tuturor românilor.

[-----]

IPSS Al.Niculescu , episcop al Lugojului

Ardealul își aduce aminte azi cu multă recunoștință de **primirea triumfală pregătită**
de guvern,de Capitală, de regele Ferdinand loialul, delegaților Adunării de la Alba Iulia ,
aici, la București, Patriarhul Miron, episcopul **Hossu, Vasile Goldiș și Al.Vaida -Voevod....**

[-----]

N.Iorga (PND)

[**Nicolae Iorga este supărat** .Pe toată lumea. Ține , de aceea, să fie cu orice preț ...

contra tuturor .În fond , vrea **să nege meritul fruntașilor ardeleni** - fără să-i numească ,
printre ei este vizat Vaida ,Maniu ș.a. - , **vrea să nege și meritele PNL** ,

ale lui Brătianu, și atunci rostește **o poliiloghie** greu de descifrat devenind

" apostolul anonimilor" , al iobagilor, al cărturarilor de sec. XIX, al ardelenilor care au trăit în regat

, **numai a făuritorilor lui 1 decembrie, nu !**] Vezi **fișier PND -Iorga**

[-----]

" Peste meritele oricui, **sunt două feluri de oameni , care, în unirea noastră românească, au avut mari merite , și care n-au nume, fiindcă sunt mii ,sunt sute de mii , sunt milioane , oameni care trebuie să fie comemorați ;** sunt întâi, **cei mulți, care n-au fost nici o dată lângă strein, cari n-au vorbit limba streinului, care nu au negociat cu streinul și care au rămas cu munca lor, cu sfânta lor încredere în viitorul neamului.** Pe aceștia nu trebuie să-i uităm.[-----]

21.)**I.Mihalache** , declarație de presă ,1 dec.'34

Iuliu Maniu , I.Mihalache, Sauciu Săveanu, prof.Costăchescu

omagierea unirii Ardealului cu România, **club PNT**, 2 dec.'34

(" Adevărul " , "Dimineața " , "Facla " , 3 dec.'34)

[**LD : PNT se comportă la București , precum , altădată, PNR ,la Budapesta . Boicotează parlamentul român, precum au boicotat încoronarea de la Alba Iulia, precum au boicotat participarea la dezbaterile constituantei.** Trebuie să consacru o pagină acestei erori ,acestei miopii, acestei anomalii, acestei crivde ,acestei metode , cu care ... **ardelenii au contaminat** viața politică românească.Despre unire vorbesc cu toții frumos. Nu contest dar nici nu consemnez .Încerc să le înțeleg frustrările.]

De ce **PNT n-a luat cuvântul la aniversarea lui 1 decembrie.**

În ședința Camerei,consacrată unirii cu Ardealul,**n-a luat cuvântul nici un reprezentant al PNT .**

După terminarea ședinței,**Ion Mihalache** a făcut această **declarație presei :**

"N-am luat azi cuvântul din două motive .Pentru că,cum am declarat și în alte împrejurări, **Partidul liberal**, prin atitudinea lui , **a făcut cu neputință alte raporturi cu partidul național-țărănesc, decât cele de război permanent.**Nu s-ar fi dat , prin urmare, **justa interpretare declarațiilor noastre** de deplină solidaritate națională pentru apărarea patrimoniului comun obținut prin voința unanimă a întregii suflări românești.

" În al doilea rând, n-am vrut să se creadă că facem capital de partid ,din ceea ce de mult a devenit **capital național.**Slăvim actul unirii **prin tăcere** și vom ști să tragem învățământul evenimentelor de la 1916- 1918 și să împlinim poruncile prezentului. "(Cf."Facla")
Mihalache / 1 dec.'34

22.) **Dr. Lupu , DRIoanițescu** , cuvântări , LAR, Ateneu, 1 dec.'34

(" Universul " , 3 dec.'34)

Dr.Lupu /

[**LD : discurs populist , neoașist, demagogic ;** istorie vulgarizată ;]

Evocă dezideratul unității românești de-a-lungul istoriei .

Elogiază poporul român și întinderea civilizației sale :

" tot Balcanul vorbește românește " ; " în Moravia găsim costumele noastre " ;

" în Croația , bucatele moștenite de la strămoșii noștri " ,

" peste Nistru , sunt sate românești , până la Moscova și mai departe de ea "

" Istoria ne confirmă existența noastră pe toate aceste meleaguri ,

dar ne spune și suferința pe care am îndurat-o .

Am îndurat-o din cauza unui mare defect care se găsea împlântat

alături de toate marile calități ale poporului român : **lipsa de unire .**

Nu **ne doare sufletul** uitându-ne înapoi și văzând cum moldovenii și muntenii ,

oameni care **vorbeau aceeași limbă, născuți din aceeași mamă ,**

care s-au bătut patru secole ca chiorii ?

Este astăzi momentul să tragem învățături și să rupem acest defect ,

zvârlindu-l dușmanului " [-----]

23.) PNȚ a comemorat ziua de 1 decembrie la clubul său.

Au participat d-nii I.Mihalache, Iuliu Maniu, M.Popovici, DRloanițescu, parlamentari și membri ai partidului

Au luat cuvântul : Maniu, Mihalache, Sauciu Săveanu, N.Costăchescu .

Maniu /

Îl asigură pe Mihalache că-l va urma pe drumul început [**răsturnarea guvernului!**]

Căpățâneanu /

Încrezători în cuvintele d-ilor Mihalache și Maniu , îi asigurăm că vom activa în sânul PNȚ până la izbânda definitivă a credințelor și programului nostru .

Costăchescu /

" **Întrunirea noastră de astăzi îmi amintește de vremurile vechi când urgisiții sortii prăznuiau în taină credința lor .**

Pe noi ne-au adunat azi zbuciumul și clocotul unei credinți pe care nimic n-o poate schimba , și peste amărăciunile efemere ale zilei de azi ,

noi vom ști să ne păstrăm oțeliți ca și altădată în luptele ce ne stau în față. [-----]

Unirea s-a făcut fără condiții la 1 decembrie , dar noi, poporul, am contractat obligațiuni mari de a respecta dorințele ce clocoteau

în sufletele celor ce au reprezentat poporul român la Alba Iulia.

Este regretabil că sunt mulți care le-au uitat . Noi trebuie să le reamintim.[-----]

Destul ! Țara nu poate să fie dusă la prăpastie .

Iar partidul liberal, care nu știe să conducă țara , să înțeleagă că prin greșelile sale a surpat temelilele politicii românești "

PNȚ / 2 dec.'34

24.) Ștefan Mihăescu (PNȚ) , discurs la mesaj , 5 și 8 dec.'34

Victor Iamandi - intervenții polemice.

(DAD, MO nr.9 , din 5 dec, p. 112- 116 ; MO nr. 10 , din 8 dec., p. 139-142)

[LD : Ștefan Mihăescu încadrează **economia social-organizată** , în cadrul **Statului țărănesc național** , pe care Mihăescu năzua ca PNȚ să-l făurească.

Nu știu dacă **discursul său a avut girul conducerii PNȚ**. Sentimentul meu este că , în prima zi a discursului (5 dec.) argumentarea lui ținea să-l denumească **comunism evolutiv**.

După trei zile (8 dec.) etichetarea respectivă dispăre ... luându-i locul aceea de **economie social-organizată** , în cadrul **statului țărănesc național**.

Reușește, în final , să facă oarecare ordine în aceste concepte, dar o ordine sui-generis .

Atenție la delimitarea de celelate formule de stat - liberal, neoliberal, comunist, dictatorial -și

Atenție la felul cum stabilește alăturarea celor două trunchiuri din PNȚ , **țărăniștii** -prin delegare - intelectuali plecați din lumea satelor și **ardelenii** - prin experiență - căliți în lupta națională.

Colorările, supratitlurile, sublinierile , semnele, îmi aparțin .]

Document integral - **fișier PNȚ XI**

/ **Intervenționismul** de stat : liberal- neoliberal - comunist /

/ **Politica intervenționistă** : liberal - neoliberal - eficient /

/ **Proprietatea particulară individuală** , libera concurență - evoluție /

/ **Comunismul rusesc - Comunismul evolutiv - perspectivă** /

/ **Progresul prin mașinism și tehnică** / **Reducerea zilei de muncă** : 12- 8- 4- 2 /

/ **Comunismul rusesc** - Stânga intelectuală - **Comunismul evolutiv** /

/ **Producția națională românească** / **Repartiția veniturii naționale** /

/ **Statul Țărănesc Național = Statul național social-organizat** /

/ **Dirigismul de stat** / **Munca românească** /

/ **Statul Țărănesc Național** vis-a vis

Stat liberal / stat neoliberal / stat comunist / stat dictatorial (de stânga și de dreapta)

Victor Iamandi (intervenții)

Mihăescu / 5 dec.'34

#PNL:nu mai are ideal !

[LD : în Cameră erau vreo 20 deputați, fiind absenți confracții .Dacă l-am fișat , am făcut-o mai mult pentru a arăta **atmosfera parlamentară, vulnerabilitatea doctrinară a PNT și intervențiile lui lamandi** .Mihăescu , inginer, industriaș român, tehnocrat , cu admirație și vederi de stânga ,întrevede **ajungerea la comunism pe calea evoluției , nu a revoluției**.
Tot discursul este construit pe această demonstrație.]

"Actualul guvern **este lipsit și de autoritate politică și de concepție economică** (întreruperi PNL) Guvernul actual **nu are autoritate politică** , pentru că PNL **este lipsit de unitate și pentru că este lipsit de șef !** (întreruperi PNL)

" **Șeful dvs nu mai este ascultat** .Dvs, guvernul, sunteți lipsiți de autoritate politică , pentru că **PNL nu mai are ideal** .Și fără ideal și fără credință, nu se poate governa nici în timpuri normale , cu atât mai puțin în timpuri așa de grele ca cele de astăzi ! (întreruperi PNL)

...Politica intervenționistă=sterilă,haotică și tiranică

"Guvernul **este lipsit și de o concepție economică** precisă și clară.Guvernul și PNL **pretind că fac o politică liberală !** În realitate , politica care o face **este o politică intervenționistă , haotică și tiranică**.Este destul să mă refer că de două luni Consiliul de Miniștri și delegația economică caută **un regim al comerțului exterior ,și nu reușesc !**

S-au luat măsuri , s-a revenit asupra lor și nimeni nu mai știe care este ...

-**Vict.lamandi** : Măine dimineața veți fi satisfăcut

-**Mihăescu** : Aș fi fericit ,ca unul care sufăr să aveți mâine o astfel de concepție

" Acest **intervenționism economic, steril și tiranic, nu a putut să dea rezultat** nici în trecut , când era aplicat de oameni ca **Ionel Brătianu , Vintilă Brătianu și Alexandru Constantinescu** . Credeți dvs că **va putea să dea rezultate astăzi, când este aplicat de pigmei ?**

-**Vict.lamandi** : Dvs vă plângeți, d-le Mihăescu , că vă întrerupe Camera.**Dar dvs sunteți vinovat că prin atacurile dvs glumețe** , pe care eu vreau să le iau în serios, și pe care ni le aduceți personal nouă, când **ne faceți pigmei**, provocați Camera.

Eu accept, la urma urmelor, să ne ironizați.**Dar noi avem un trecut cu care ne putem compara. Dvs nu aveți nimic, trecutul dvs este inexistent.****Dr.Lupu**, care are un trecut însemnat , dacă vrea să facă comparații, tot în PNL le găsește,căci **cu Ionel Brătianu, Vintilă Brătianu și Ion Duca și-a făcut d-sa educația politică**.Evident , d-ta vrei să **ții un discurs care să aibă răsunet la Romani** , dar aici suntem la centru !

-**Mihăescu** : "D-lor deputați , **acest regim intervenționist și tiranic**, nici când a fost aplicat de Ionel și Vintilă Brătianu **nu a dat rezultat** [LD : și iar durerea lui cu permisele de export ; cu statisticile ;cu greutățile întâmpinate de el ca să se informeze ; lucruri administrative ; planul de sistematizare al Capitalei care se face de vreo 30 de ani .Un haloimâs care poate fi orice ... dar nici într-un caz atac doctrinar !]

-**lamandi** : **Dvs sunteți contra intervenționismului de Stat ?**

-**Mihăescu** : **Eu sunt pentru intervenționism eficace** .Altul decât acel practicat de dvs .

-**Serdici** : Doctrina liberală nu admite intervenționismul de Stat ...

-**lamandi** : Vechiul liberalism din Ardeal, pe care-l cunoașteți dvs, acela nu a fost aplicat nici o dată

-**I.Hudiță** : D-le președinte , nu suntem decât **20 de deputați în incintă !**Ridicați ședința !

...liberalismul clasic

[LD : își etalează lecția lui elementară de istorie economică sclavagism ; ev mediu ;garantarea proprietății ;libertățile individuale ; libera concurență ;polarizarea bogăției ;criza liberalismului ; criza economică ;]

[LD este atât amestec în cele ce spune , încât nici nu poate fi etichetat ! Cred că este prototipul **burghezului** ,cu proprietate, cu afacere, cu interese,**și cu apetit pentru discuții politice** , în care ,poate sincer,poate demagogic,devine generos, utopic,mergând până a accepta ,în perspectivă, **comunismul** .Ei, când și cum , asta este o altă chestiune : **mai târziu, după el !**]

-**Mihăescu** :**Eu nu sunt pentru revenirea la economia liberală clasică.Nu !** Nu sunt de părere că este bine să ne întoarcem la ea.**Economia liberală a fost folositoare în secolul**

trecut .În jurul anului 1800 , omenirea și-a dat seama că indivizii lucrează cu randament mai mare dacă se face apel la interesul lui personal.

-Iamandi :Dvs aduceți aici procesul care a făcut motivul acțiunii socialiste de acum 70-80 de ani , și-l plasați în ultimii 5 ani ! Dați-mi voie să vă atrag atenția că , **la noi, acest liberalism economic nu a fost aplicat nici o dată.**

Noi am făcut intervenționism de stat ,de la început ,pentru că Statul a întemeiat toate instituțiile , așa zise burgheze ,începând de la 1881 ,când s-a întemeiat și Banca Națională , și mergând până la **Constituția din 1923** , care ,prin ea însăși , **este definiția intervenționismului de Stat** .

...Karl Marx, Capitalul

-Iamandi :Ea iese din cadrul concepțiunii clasice , **de care vorbiți dvs.**El s-a aplicat în Anglia, unde era o societate industrială Acolo și-a făcut teoria Karl Marx ,însăpământat de dezechilibrul dintre muncă și capital ; Acolo a apărut "**Capitalul**" lui Marx și critica societății capitaliste ...

-Șt.Mihăescu: **Aș vrea să vorbesc de guvernarea actuală , dar nu mă lăsați**,pentru că atunci când am vorbit de situația din țară, **toți ați sărit la mine...**

-VSRadu :Faci teorii greșite , vorbești de liberalism, de doctrina liberală de Anglia, de România la 1800 Nu-mi vorbi de liberalismul economic! Asta o știu și copiii de școală !

-Șt.Mihăescu :**Când ți-am vorbit despre România , săreai în sus ca un prâsnel !**

...proprietatea individuală versus proprietatea "funcție socială"

"Dlor deputați, este astăzi în conștiința oamenilor că **proprietatea individuală nu mai este necesară**, cum era acum câteva decenii ,pentru a stimula pe indivizi la lucru.

Este în conștiința omenirii de astăzi **că individul ar putea să lucreze** ,nu numai din interes personal , ci și **din interes social**, și **în locul proprietății individuale , sfinte și inviolabile**, chiar Partidul Liberal din România a vorbit de **proprietatea funcție socială**.

"Dar, d-lor deputați, dacă proprietatea individuală și libera concurență nu mai sunt așa de necesare, putem noi ,cel puțin **în țara noastră, să abolim această proprietate individuală , și să trecem la comunism ? Eu cred că nu !**Cred că nu, **fiindcă proprietatea individuală și libera concurențănu și-au terminat încă misiunea în lume.**

...Proprietate+individualism+libera concurență

Omenirea are nevoie de progres material, și **motorul cel mai bun** , pentru acest **progres material** este **interesul personal** , cu aceste două corolare :**libera concurență și proprietatea individuală**

#Experimentul comunist

"Eu cred că **nu este bine ca în țara noastră să experimentăm comunismul** .

Această experiență se face într-o țară cu mult mai mare ca a noastră ,în Rusia,care are 150 de milioane de locuitori .Și se face cu sacrificii extraordinare și cu valuri de sânge.

Cred că o țară ca a noastră nu poate să fie pionieră .Avem tot timpul să așteptăm rezultatul experienței de la vecina noastră,Rusia.

"Dar mai este un motiv pentru care **eu nu aș îndemna pe nimeni să-și irosească energia în urmărirea comunismului pe cale revoluționară.**Nu știu dacă dvs cunoașteți ,dar eu cunosc **oameni foarte cumsecade , intelectuali , negustori , care sunt de convingeri comuniste**

-V.T.Prelipceanu(LANC) .**Aceștia sunt în majoritate jidani ! (ilaritate)**

-Mihăescu:"**Sunt și români.Sunt suflete generoase ,chinuite de suferințele omenirii, chinuite de nedreptățile sociale.**Aceștia , din disperare de cauză ,**nu văd altă salvare decât în comunism.**Eu cred că aceștia **pot să fie liniștiți** fiind că , după părerea mea, **comunizarea societății va veni mai repede prin evoluție decât prin revoluție."**

Șt.Mihăescu / 5 dec.'34

▣Progresul prin mașinism

...Scăderea orelor de muncă : 12, 8, 4 , 2 ore/ zi

[LD : face un tur prin lume, prin America , vorbind de supraproducție,de invenții ținute la secret, de ieftinirea energiei,de faptul că omenirea ar putea lucra doar 2-3 ore pe zi ;de **entuziasmul pentru binele general din Rusia** ;de faptul că nici **indivizii nu vor mai simți nevoia proprietății individuale** ,oamenii ar **renunța de bună voie la averea lor** ...

El vorbește de o revistă " **Lupta** " , la care , **din 1930** , a susținut aceste teorii .

Întrucât aceste teorii sunt național-țărăniste ... asta nu mai explică ...

În realitate , **Mihăescu este atras de realitățile americane**,pe care le consideră a fi **calea spre comunism !**]

-**Iamandi** :Dvs ,ca inginer, nu vă dați seama că cu cât **progresul mașinismului** este mai mare cu atât **numărul șomerilor crește** ?! **Eu nu pot înțelege teoria dvs** ,care ați spus că, încet , încet, **omenirea va fi foarte satisfăcută** și cu numai cu **2-3 ceasuri pe zi de muncă** , **omenirea va fi satisfăcută**,și ați dat ex Americii. Dar știți câți șomeri sunt azi în Germania, în Anglia ?

-**Mihăescu** :Este **lupta tragică** care se dă în **America**.Lumea nu-și dă seama că **nu este o criză conjuncturală, ci structurală**. În America [vorbește despre mașinism]

-**Iamandi** : Eu te întreb pe d-ta atât :**cum ai să aduci această fericire de care vorbești d-ta ? În numele cărei doctrini și ideologii vorbești d-ta ?**

-**VSRadu** : Dta **vorbești de organizarea producției** și susții că producția organizată într-un anumit mod, **va rezolva problema fericirii omeniești**.Dar cum se va face **repartizarea acestor bunuri** ?

-**Mihăescu** :**Dvs sunteți îngrijorați de asta ?A reușit omul să le producă,și nu va reuși să le împartă și să le consume ?**În ce privește **repartiția bunurilor**, răspunsul meu este următorul : tocmai aceasta este criza de care suferă omenirea.

Conducătorii popoarelor nu vor să înțeleagă că nu mai este necesar ca omenirea să lucreze 8 ore pe zi,și că sunt suficiente numai 4 ore de lucru.Dar de unde s-a luat **această cifră de 8 ore** ? Este scrisă undeva , **este un lucru sfânt** ?De sigur că nu ! Până acum 20 de ani , s-a lucrat câte **12 ore** pe zi și grație progresului tehnics-a ajuns la **8 ore**. În ultimul sfert de secol, mașinismul , a dus în țările civilizate la **4 ore**.**Eu am susținut acest lucru încă din 1930, în revista " Lupta "** La Geneva acest lucru se discută acum.

-**ACCuza** :Dle Mihăescu ,**d-ta ești din PNȚ**.Cum aplici sistemul d-tale la țară?
Șt.Mihăescu / 5 dec.'34

#"Comunismul rusesc:dictatura proletariului

[LD :nu contează că este o **simplică suetă parlamentară** ;că în parlament mai rămăseseră vreo 20 de oameni .Importantă este **existența problemei,lansarea întrebărilor** și faptul că ea se putea discuta liber Că în România habar n-aveau ce se petrecea în Rusia Sovietică , este o constatare .Că Mihăescu putea confunda societatea americană cu un **comunism sui-generis**, este altceva .Dar că **aceste teorii le făcea ca național-țărănist, era un paradox** .]

-**Iamandi** :În **Rusia** cel puțin s-a încercat , pentru experiență ,**s-a comunizat** și s-a ajuns...

-**Mihăescu** :Cu forța ...

-**Iamandi** : Desigur.**Atunci nu-l cunoști pe Marx**.Dvs știți că **Marx recomandă**,pentru perioadele de tranziție, **dictatura proletariului**. Nu se poate altfel.**Este o formulă absurdă** , dar, în sfârșit,**pentru că această absurditate s-a realizat ,trebuie să constatăm faptele**.

-**I.Hudiță** : O formulă.

-**Iamandi** :**Este o formulă. Nu știu** însă dacă în **Rusia comunismul mai este în forma lui inițială**.Acolo s-a făcut experiență .**Nu știu însă dacă acolo,s-a ajuns la formula de fericire pe care o recomanzi d-ta**;să-ți spun drept ,**eu nu am auzit până acum această teorie** ...

-**Mihăescu** :**Nu se poate face o comparație** între ce este în Rusia și ce am susținut eu.

Eu am spus că nu sunt de părere să facem o experiență de comunizare, ca în Rusia. Comunizarea, eu cred că va putea veni mai repede ,prin progresul tehnic,decât prin dictatura proletariului.

-**Iamandi** :Marx spunea că în **10 ani, societatea capitalistă se va prăbuși**.Dar au trecut de atunci de **7 ori 10ani**, și **societatea capitalistă nu s-a prăbușit**

-**Mihăescu** :**Eu nu pot fi făcut vinovat de ceea ce spunea Marx** Într-o țară mixtă, cum este **America** ... țară unde industria și agricultura -[**dă cifre, privind orele de muncă, nr. de șomeri, de**

fermierul american,cum este îmbrăcat, cum trăește ... etc etc ...]

-ACCuza : Concluzia ?

-Mihăescu : "Concluzia este următoarea : **nu prin bombe revoluționare trebuie să urmărim noi comunismul** .Eu am credința - și acei intelectuali mulți din țara noastră și foarte mulți în alte țări care își irosesc energiile să pregătească aceste bombe revoluționare și fac multe crime și multe măceluri și îndură și multe suferințe și ei și semenii lor ;**acești generoși , care cred că salvarea și fericirea omenirii va veni de la comunism ,să părăsească subteranele de conspirație și să se mute în laboratorile luminoase ale științei , pentru că la comunism se va putea ajunge mai repede prin evoluție ,decât prin revoluție ,se va putea ajunge prin muncă pusă în serviciul tehnicei și științei.**

-V.T.Prelipceanu : Dle Mihăescu , **acesta este punctul de vedere al Partidului Național**

-Tărănesc ?Vedeți, este un lucru foarte important,pentrucă **dvs întrevedeți un viitor comunist .**

-I.Hudiță : Dle Prelipceanu, **Partidul Național -Tărănesc este foarte mare ,și toate opiniile sunt libere.**

-Mihăescu :Dle Prelipceanu , d-ta înțelegi foarte bine că **acestea sun discuții teoretice și nu pot constitui puncte de program pentru un partid de guvernământ**

[cere și obține amânarea discuției , prin lipsă de forum...]

peste 3 zile ... continuă și adâncește ideile avansate.La fel de eclectic , dar **nu mai folosește termenul de comunism ,ci de economie națională social-organizată,ca o formă a " statului țărănesc "**:liberalism anti -PNL; intervenționism de stat -anti PNL;naționalizarea industriilor "parazitare" ; etatism dirijat ; progres tehnologic,repartiție dreaptă, justiție socială ;]

Șt.Mihăescu / 8 dec.'34

#România:repartiția venitului național.

"În domeniul producției naționale ,**actualul sistem este ineficace** , deoarece **deși România este una dintre cele mai înzestrate din Europa ,totuși venitul nostru național este de 5-15 ori mai mic** ,decât venitul național al țărilor civilizate din Europa.

"În domeniul distribuirii bunurilor ,**rezultatele actualului sistem sunt de asemenea nesatisfăcătoare** , pentrucă, **dacă venitul național este așa de mic, totuși el nu este cel puțin just repartizat .O mână de oameni au reușit să acapareze cea mai mare parte din acest venit național; câțiva financiari , mari industriași și înalți funcționari au reușit să acapareze cea mai mare parte a venitului național ,iar 17 milioane de suflete , restul populațiunii , trăesc în stare cu totul mizeră ! "**

Șt.Mihăescu / 8 dec.'34

▣România:Stat național social-organizat

[LD : chiar dacă întortochiat și confuz, Mihăescu ajunge, totuși, să schițeze câteva componente ale aceluși preconizat **stat național-social organizat** .Dar era acesta **statul țărănesc ?!**

"**Dacă actualul intervenționism de stat este destinat prăbușirii** ,înseamnă asta că economia noastră va evolua **spre economia liberală clasică ? Nicidecum ! Acest lucru nu este nici posibil nici de dorit** [-----]

Dar dacă **proprietatea individuală , care stă la baza capitalismului clasic**,nu mai este așa de necesară, asta înseamnă că **economia noastră se îndreaptă spre o economie comunistă ?**

Nicidecum ! Acest lucru nu este nici cu putință și nici nu este înțelept !

Nu este cu putință să ne îndreptăm spre economia comunistă ,deoarece statul nostru este un stat de țărani,ținând cu misticism ,fiecare, la bucata lui de pământ, așa că ar trebui să se facă eforturi și suferințe enorme pentru a-i face să renunțe la proprietatea individuală.

Dar aceasta **nu este nici înțelept ,deoarece România este o țară mică,căreia nu-i este permis să facă experiențe sociale așa de îndrăznețe ,cum este experiența comunismului.**

Să așteptăm rezultatele experienței rusești !Nu este înțelept și pentru un alt motiv :

pentru că eu am credința că omenirea va ajunge la abolirea proprietății individuale, mai degrabă prin evoluțiune,decât pe cale de revoluțiune.

"**Am credința că dacă progresul economic și tehnic va continua cu ritmul de azi,abundența bunurilor și produselor va fi în curând așa de mare , încât proprietatea individuală nu va mai fi dorită nici de continuitate, nici de individ.**

"Am credința că fericirea pe care unii o așteaptă de la **comunismul revoluționar**, o vom avea mai degrabă **de la evoluțiunea creatoare a științei și tehnicii.**

De aceea eu cred că **economia noastră națională nu se îndreaptă spre o economie comunistă revoluționară.**"

Șt.Mihăescu / 8 dec.'34

[LD : Mihăescu ajunge aici la **o combinație sui-generis**, în care este greu să mai afli definirea statului lui ! Interesant este însă pentru a evidenția curentele din PNȚ]

Care va fi această formă ? Pentru asta trebuie cunoscute **câteva axiome** :

Libertatea - un bun de care oamenii nu se va despărți ;

Interesul personal, proprietatea privată, inițiativa particulară -sunt încă necesare omeniilor , dacă sunt disciplinate și organizate ;

Distribuția echitabilă a produselor -care asigură dreptatea socială ;

" Ei bine, dacă plecăm de la aceste postulate, **forma de organizare viitoare a economiei noastre naționale rezultă de la sine.**

În domeniul politic, **Statul nostru va fi un stat liberal și democratic** , însă cu asigurarea **ordinei publice.**

În domeniul economic al producției , **economia națională viitoare se va caracteriza prin inițiativa privată , organizată de stat ;**

În domeniul distribuirii bunurilor , el se va caracteriza prin **urmărirea progresului și justiției sociale.** Cred că **denumirea ei cea mai potrivită este de economie socială organizată. "**

În această organizare , **rolul statului este destul de precis și clar :**

-În domeniul politic :organizarea justiției, administrației, bisericii, școlii ;

-În domeniul producției : organizare și raționalizare ; educație și perfecționare ;

-În domeniul repartiției bunurilor, intervenționism :exproprieri ;relații dintre proprietari -chiriași ; relații dintre debitori -creditori ;

Șt.Mihăescu / 8 dec.'34

...Industria națională

[LD . clar , fără echivocuri, fără false pudori, Mihăescu exprimă p.d.v. al industriei mici, a celei în care - crede el - este interesat PNȚ !]

Statul are datoria să se ocupe de educația economică a populației :școli cu caracter practic , expoziții, popularizarea metodelor de randament, institute de cercetări, oficii de informații

Statul are datoria să intervină pentru naționalizarea unor industrii parazitare , sustrate complet regimului concurenței, care au **ca unic client Statul și instituțiile publice .**

Ex : **industriile de armament , industriile pentru repararea și materialului rulant CFR.**

Aceste industrii trăesc din exploatarea statului .Ele trebuiesc etatizate, preluate de stat .

/ **Statul are datoria de a etatiza industriile cartelate .**

Ex.: **industria zahărului , a hârtiei, a cimentului** , trebuie naționalizate ,pentru că nu este de admis monopol în mâna particularilor [----]

" **În ce privește politica de industrializare a țării , în momentul de față,suntem în situația fericită că întreaga opinie publică și toate partidele politice sunt de acord că țara noastră trebuie să se industrializeze .**În această epocă de autarhizare generală,

este evident că **și România trebuie să se industrializeze.**

Economia socială organizată , pe care am preconizat-o, are ,în această privință,o formulă clară.**Dar fiind conjunctura favorabilă pentru industria mare,statul nu are nevoie să**

încurajeze această industrie.[.....] În ce privește industria mare,statul are datoria **doar de a le împiedica să se cartelaze.**

...Cooperativele și industriile țărănești

Statul are o singură datorie : să încurajeze cooperativele de producție și industriile țărănești ,care sunt necesare pentru a ridica nivelul satelor noastre .

Guvernul actual nu numai că **nu încurajează cooperativele și industriile țărănești,dar ,prin măsurile luate ,face imposibilă înființarea lor.**Prea multe formalități pentru importarea mașinilor și instalațiilor, a materiilor prime ;prea greu se aprobă devizele..

Șt.Mihăescu / 8 dec.'34

...Implicare socială=egalitate socială

Statul nostru trebuie să tindă la **o mai mare implicare socială, pentru a asigura egalitatea socială.** Nu este posibil să mai dureze actuala inegalitate, **ca un număr infim de cetățeni să trăiască în lux, iar marea majoritate să trăiască în mizerie.**

Statul trebuie să intervină și să micșoreze această inegalitate :

-Organizarea unui **sistem rațional de asigurări sociale** :contra bătrâneților, contra accidentelor, contra invalidității;

-Organizarea **asigurării pentru viața vitelor țărănești ;**

-Organizarea **luptei contra cametei, contra speculei, contra cartelurilor și negustorilor ;**

-Dreapta repartitie a terenurilor ,

-Raporturile **dintre proprietari și chiriași ;**

-Raporturile **dintre creditori și debitori** [----]

"Este de datoria PNȚ ca să lupte pe toate căile pentru a repartiza mai just venitul nostru național. Prin repartizarea mai justă a venitului național , prin micșorarea dobânzilor, a impozitelor, a prețurilor mărfurilor industriale, vor profita nu numai țărani -la care , în prima linie , se gândește PNȚ -vor profita toate clasele sociale : lucrătorii din fabrici, intelectualii, liberii profesioniștii, funcționarii statului, funcționarii particulari, absolut toate clasele sociale , afară de o mână de privilegiați."

Șt.Mihăescu / 8 dec.'34

...Dirijismul Statului

Intervenționismul de stat **făcut cu cea mai mare grijă și cu mare prudență ; trebuie să fie nepărtinitor și fără abuzuri ;** trebuie să aibă un **caracter general**, același pentru toată lumea, să nu varieze de la persoană la persoană ; el trebuie să fie luat **cu asentimentul populației ;** el nu trebuie făcut de guvern, prin decrete **, ci aprobat de națiune, prin Parlament ; el trebuie întărit prin lege ; el trebuie aplicat fie de Justiție, fie de instituții special organizate**

Șt.Mihăescu / 8 dec.'34

...Comerțul exterior

Statul social... preconizează ca **comerțul exterior să fie lăsat inițiativei private .**

Dar , în conjunctura actuală ,

el să fie dirijat, controlat și organizat ... de guvern

[**enumeră date, cifre, exemple de anomalii ... în activitatea guvernului**]

Șt.Mihăescu / 8 dec.'34

...Munca românească

" Pentru ca să mărim venitul național, este nevoie ca **poporul nostru să muncească** .[--- -] Ei bine, ce constatăm în momentul de față ?

Observăm că **populația noastră are nefericita tendință de a munci din ce în ce mai puțin ,** fără a-și fi ridicat standardul de viață. Eu cred că această populațiune **nu este vinovată de tendința pe care o manifestă de a lucra cât mai puțin.** Nu este vinovată pentru că **în sufletul acestei populațiuni s-a întronat credința că în Țara Românească nu se ajunge la bogății și onoruri prin muncă ,ci se ajunge prin favoritism, parazitism și bugetul Statului.**

De aceea, aproape toți cetățenii au tendința de a trăi **, fie prin ajutorul unui protector, fie prin obținerea unui monopol sau concesiuni, fie intrând în buget.**

" D-lor , acest lucru nu poate să mai meargă ! **Este necesar ca populațiunea noastră să muncească mai mult în domeniul producțiunii naționale.**

Eu cred că **lucrul este posibil în economia socială organizată ,** pe care am explicat-o ; pentru că , în acest sistem, inițiativa privată și interesul personal au un rol important .

[-----] să se facă **să se nască convingerea** în sufletul poporului nostru , că cel mai bun - dacă nu chiar **singurul mijloc - de a ajunge la bogății și onoruri în societatea noastră , este munca cinstită !**

«Concluzie: economie social organizată în statul țărănesc național

"D-lor deputați, **economia social-organizată**, pe care am avut onoarea să v-o expun, **o opunem** nu numai **actualului sistem intervenționist**, tiranic și steril, dar **o opunem și liberalismului cointeresărilor**, după care oftează **aripa bătrână** din partidul liberal; **o opunem și neo-liberalismului sonor dar gol**, pe care îl propagă d. **lamandi**, în numele **aripei tinere** a partidului liberal **o opunem** și economiei bolșevice, a suferințelor inutile; **o opunem**, în fine, **și oricărei dictaturi**, fie că ar veni cu decret, fie că ar veni prin lovitură de stat, fie că ar veni de la dreapta, fie că ar veni de la stânga. "

" Dlor deputați, îmi dau seama că **realizarea economiei social-organizate, în Statul Țărănesc Național**, este o operă foarte grea. **Sunt însă sigur că Partidul Național Țărănesc va reuși să o realizeze**, pentru că el are forța, pe care i-o dă **vigoarea feciorilor de țărani care au plecat de curând de pe brazda strămoșească**, unită cu energia **frunțașilor din provinciile alipite**, oțeliți în grele lupte naționale cu stăpânirile străine.

" **Am credința că PNȚ va reuși în opera aceasta grea**, pentru că are elenul și tăria **sufletească** pe care i le dau **aducerile aminte**, încă vie, a **suferințelor din satele noastre**. **Iar dacă unii dintre noi vom uita poruncile** cu care am plecat din satele noastre, **sau vom obosi** în lupta grea pe care o avem de purtat, sunt sigur că **țărănimea ne va trimite noi falange de luptători**, care să ne aducă aminte de datoria noastră, să ne îmbărbăteze în luptă și, la nevoie, să ne înlocuiască. "

Șt.Mihăescu / 5, 8 dec.'34

25.) I.N.Drăghici (PNL- deputat de Tulcea), discurs la mesaj , 8 dec.'34

Victor lamandi (subsecretar de Stat) - replică

(DAD, MO 11, șed. din 8 dec.'34 , p. 143 - 152) **Doc.integral- [fișier PNL IX](#)**

Drăghici / 8 dec.'34

▣ Partidele din opoziție

▣ Efervescență inutilă și prematură

[LD : pe parcursul discursului, **Șt.Mihăescu și Serdici**, din când în când îl aprobaseră, pentru că **Drăghici s-a luat rău la harță cu proprii colegi ...**]

Dlor sunt **evenimente politice și la opoziție** care trebuiesc semnalate.

Opoziția se gândește cu simpatie la eventualitatea schimbării de regim.

Și aici, **partidele de opoziție** se împart în două categorii :

cele mici sunt contra " rotativei ", iar **cele mari sunt pentru soluțiunea** - zic ele - **logică** .

" **De-aș fi rege**, evident, **eu aș fi pentru soluția logică**, pentru ca nici un imponderabil să nu intre în schimbarea de regim, **decât voința colegiului electoral.**

Iată că lucrul acesta l-a înțeles destul de bine **dr Lupu** care, deși reușise să aibă întotdeauna un destul de mare contingent de parlamentari, **s-a încadrat totuși în PNȚ** .

Și eu cred că a făcut foarte bine [-----]

Drăghici / 8 dec.'34

▣ Partidul Național Țărănesc

[LD : **insinuări îndoielnice, vulgare, în loc de vreo analiză; de altfel sare de la una la alta ...**]

- **Drăghici** : S-a petrecut un eveniment oarecum trâmbițat : **recăsătoria Maniu -Vaida ...**
- **Eugen Titeanu** (subsecretar Interne) : **Au divorțat ieri seara**, vă anunță Ministerul de Interne (**mare ilaritate**)
- **Drăghici** : Eu nu-i felicitam pentru această recăsătorire ; deoarece căsătoria după divorț...
- **Rizescu -Brănești** : E o ciorbă reîncălzită...(**mare ilaritate**)
- **Drăghici** : da , ca o mâncare încălzită ; și este chiar opriță după dreptul comun.
Apoi **este o căsătorie în extremis**, în care deși **nu știu cine este mireasa**, în orice caz vedem că **mireasa nu avea o trenă imaculată**, țesută din principiile curate ale vreunui partid politic, ci din **mușama** care se rupe în fâșii de pe **afacerea Skoda** (**aplauze la majorități**)

- **V.Serdici** : D-ta nu ești un majoritar disciplinat .

[-----]

S-au adus grave învinuiri partidului nostru și guvernării noastre **de către deputații țărăniști**. Eu consider că **acei care ar trebui să-și bage capul în cenușe și să nu aducă nici un fel de învinuire unei guvernări care , deocamdată , este obligată să repare ceea ce au stricat țărăniștii** , sunt tocmai reprezentanții PNȚ.

) : PNȚ, doar se știe, **a distrus comerțul, a distrus creditul, a făcut cel mai prost serviciu agricultorilor ...**

) : **Tot partidul acesta , care îndrăznește să vorbească în numele democrației, a înscris în analele sângeroase ale țării "Lupenii " și " Grivița".** Altădată Grivița era un simbol , prilej de orgoliu național, pe când astăzi în urma evenimentelor de la Atelierele Grivița , a ajuns un cuvânt de rușine , care **va păta de-a pururi conștiința Partidului Național-Țărănesc.**

- **Crăciun Șerbănescu** : Vreți să vorbiți de ororile inutile de la 1907 ?

- **Drăghici** : În 1907, dvs nu erați în politică.

) : **Eu vorbesc de politica cu care sunteți solidari și vinovați.**

) : **Politica prin care ați distrus toată economia națională,**

) : **ați distrus ideea de autoritate și**

) : **ați compromis prin Skoda însăși reputația țării.**

) : **Nu ați făcut pentru agricultură, decât scrisorile d-lui Mihalache**
Cu acestea, da. ați plouat țara

I.N.Drăghici / 8 dec.'34

26.) Vasile Lepădatu (PNȚ) , discurs la Mesaj, 11 dec.'34

(DAD, MO 13, șed. din 11 dec.'34 , p. 198- 199)

[**LD : în așteptarea deciziilor de la nivelul "de sus" ...național-țărăniștii aveau de grijă doar să țină " focul aprins " : să plece guvernul !**

Rev. "Parlamentul românesc " nota în acele zile : "Apropierea Maniu-Vaida a fost iluzorie, neînțelegerile între cele două perechi de șefi au sporit ."]

Lepădatu / 11 dec.'34

▣ **Turcii , tătarii din Dobrogea**

Deși o problemă locală, guvernul trebuia să se preocupe de problema emigrărilor turcilor și tătărilor din Dobrogea veche și nouă , încadrul dreptului de preemțiune.

Între 1 ian - 1 dec. '34 , din jud. Caliacra, Durostor, Constanța, Tulcea, au emigrat 16.796 oameni , cu familii cu tot.

Dintre ei, doar **598 au fost în regulă cu pașapoartele de emigrare** la ministerului de Interne, ceilalți **16.200 sunt cu pașapoarte de voiaj**, date de prefectura de județ.

Cu acest prilej, s-au făcut mari abuzuri ; sunt primari din comune dobrogene care și-au făcut rost de 7-8 case. La Constanța și Silistra funcționează anumite birouri , care storc bano greu . Guvernul ar trebui să se preocupe, ca oamenii aceștia să nu fie spoliați. .

- **Vict lamndi** (subsecretar Interne) : Este un drept a lor să facă această preemțiune.

Ministerul de Interne se va interesa , va verifica .

V. Lepădatu - Vict lamandi / 11 dec.'34

▣ **Guvernul și partidul național-liberal**

▣ **Guvernarea și partidul național țărănesc**

[**LD : În loc de confruntare de doctrină sau politici, se schimbă săgeți și critici reciproce ...**

De la început până la sfârșit.Nici nu mai apucă să-și spună altceva !

Printre rânduri, aluzii]

Prin Mesaj, guvernul anunță tot felul de legi.

Noi nu punem nici o speranță în aceste legi, menite să îndrepte situația din țară, deoarece **partidul și guvernul nu are unitate**.

Dinu Brătianu, șeful partidului, **trage de mânecă pe dl prim-ministru**, ori de câte ori acesta vrea să realizeze ceva.

- **Vict Iamandi** : **De ce vă ocupați de noi !?** V-aș recomanda să vă duceți în str. Corabia, unde se ține **marele Șanhedrin al partidului dvs.**
- **Lepădatu** : Ce o fi la noi la opoziție, **este o problemă internă de partid**, care se va rezolva...
- **Iamandi** : Dvs voiți să **speculați o chestiune** care nu există. În PNL nu au existat, nu există, și nu vor exista disensiuni, ci va fi acea unitate internă ...
- **Lepădatu** : Nu vedeți că majoritatea dvs zâmbește ? ...
- **Iamandi** : La noi pot fi mișcări de idei, dar nici o dată nu poate fi **anarhizarea acțiunii generale, cum se întâmplă la dvs.** Eu am crezut că dvs veți evita să aduceți acest capitol în discuție, pentru că vă dezavantajează...
[**LD** : să fie o aluzie la **acțiunea antimonarhică a lui Iuliu Maniu ?**
să fie o aluzie la presiunile făcute asupra lui Carol, pentru schimbarea guvernului ?]
Vă întreb : **la cine este partidul ? la d-l Maniu**, la Bădăcin, care **astăzi crede că poate să-și permită luxul unei anumite acțiuni, cu un anume caracter**, sau la **dl Vaida**, la Valea Seacă, sau la **Mihalache**, la Topoloveni, sau la **dl Mirto**, ori la **dl Răducanu**, ori aiurea ? Recunosc că dvs aveți mase în partid, care vă sunt devotate ; dar **aveți un stat -major care este în completă anarhie**.
- **Lepădatu** : Partidul nostru este acolo unde este **șeful partidului nostru, Ion Mihalache** (**apluze la PNȚ**) Puteam să vin și eu cu discursul d-lui Tătărașcu din 1932...
La dvs acum **într-o parte este partidul și șeful**, în ală parte **guvernul și prim-ministrul...**
- **Iamandi** : La dvs, atunci, **partidul era în jurul d-lui Maniu și guvernul în jurul d-lui Vaida**. Iar **în jurul unor miniștri, erau grupulețe**. Activitatea guvernării dvs de **un an și jumătate** a fost icoana vie a **zbucimului intern prin care ați trecut**
- **Lepădatu** : Eu vă răspund atâta : **vă urez** ca în guvernarea aceasta **să realizați** cât am realizat noi în guvernarea noastră ... Am realizat lucruri importante ...
- **Iamandi** : **Să ne ferească Dumnezeu !** [-----] Nu speculați, nu faceți demagogie [-----] Sunteți creați din demagogie ... Dvs veniți să ne luați în zeflemea... În 5 ani dvs nu ați făcut cât am făcut noi într-un an
- **Lepădatu** : Nu ați rezolvat nici o problemă mare ... **singura soluție este plecarea dvs de la guvern** care se va împlini **cât de curând**.

Lepădatu / 11 dec.'34

27.) **Ionel Pop** (**PNȚ**), Comunicare : col.Precup, mr.Nicoară ! , 12 dec.'34

(DAD, MO. 14, șed. din 12 dec.'34, p. 242-243)

[**LD** : se adresează ministr. de Justiție ; nu știu în ce a fost implicat **col.Precup și mr. Nicoară - curierii de altă dată a lui Maniu -Carol - dar ... oricum, după 4 ani de la Restaurație ... erau la Doftana**]]

Dintre ofițerii **condamnați de Consil. de război** al Corpului II Armată, la 21 apr.'34, **8 își executau pedeapsa la penitenciarul de la Doftana**.

Fuseseră **condamnați**, fiecare, la **10 ani de reclusiune**.

Lor li se aplica, însă, o altă pedeapsă, **pedeapsa cu moartea**, executată **conștient și cu mare cruzime**, prin prelungirea ei.

Acești condamnați politici sunt supuși unui regim special, mai mult decât **sălbatec**.

Un regim inadmisibil într-un stat de drept, nici față de criminalii ordinari.

Condamnații sunt ținuți în celule individuale, 2/ 4 m, neâncetat, 23 ore pe zi, fără să li se admită nici o ocupație. În ora de plimbare, **nu au voie să vorbească cu nimeni**.

Nu au voie să citească, să scrie, li s-au luat **cărțile de rugăciuni și ceasurile**.

Din când în când, fără motiv, sunt **închiși în " celula H "** - întunecoasă, umedă, neâncălzită, fără mobilier. Din 20 august, li **s-a luat și hainele de corp**; din oct., li s-au ridicat hainele de

patm' păturile și îmbrăcămintea călduroasă ce o aveau.

De atunci, **nu au pe ei decât hainele zdrențuite ale închisorii**, o cămașă și bocanci. Rudeniile au încercat să le aducă haine, dar nu li s-a admis.

ex-maiorului Nicoară, plin de **reumatisme**,

nu i s-a îngăduit să primească hainele aduse de grați și un cumnat ...

ex. **căpitanului Fleșaru, paralizat de o mână**, nu i s-a îngăduit să primească hainele aduse de unchiul său, col.G.Fleșaru (fost senator)

ex.col.lt. **Precup**, piele și oase, **umbră de om ...**

ex. **cpt. Mesaroșiu - alienat ...**

Toți pradă tuberculozei ...

- **Vict.lamandi** (subsecretar Interne) : **I-ați văzut dvs ?** În fața unei relatări de felul acesta , trebuie cercetat dacă **ceea ce afirmați la tribuna Parlamentului , sunt adevărate** **Îmi pare curios** să venți acum cu această comunicare ... când **sunt anumite zvonuri ...** Dvs vreți să **prezentați pe col.Precup** , care știți ce rol a avut în întâmplările din Vinerea Paștelui , **drept o victimă ?!** Iau sub beneficiu de inventar această declarație.
- **Ionel Pop** : Nu-mi atribuiți intenții pe care nu le am. **Nu refac aici procesul col Precup.** Nu știu dacă ați citit actul de condamnare .
Este condamnat pentru că a voit să introducă în România ... dictatura ...
- **lamandi** : De ce nu v-ați adresat d-lui ministr. de justiție ?
- **Ionel Pop** : Ieri am fost primit dedl ministru de Justiție care mi-a spus să fac această comunicare pentru a putea cerceta ...De ce îmi reproșați ?
Eu i-am cunoscut pe oamenii aceștia ... în altă postură ... încă din 1918...
Sunt revoltat și ca om , și ca ardelean.... că vor să omoare pe oamenii ăștia...
Ionel Pop / 12 dec.'34

28.) **D.Căpățâneanu (PNT) , discurs la Mesaj**, 12 dec.'34 .

(DAD, MO 14, șed. din 12 dec.'34 , p. 220- 221)

[LD : Discurs " de serviciu " : moderat și stereotip în analiză și argumente, sever în concluzie .]

/ Parlamentarismul postbelic ; votul universal /

/ **PT, PNT** - exponent politic al maselor, al intereselor țărănești /

/ PNL - " **armonia socială** " / PNT - " **solidarism social** " /

/ PNL " Fosta-i lele ! " / PNT - apărător al celor ce trudesc. /

/ Respinge Răspunsul la Mesaj /

Căpățâneanu / 12 dec.'34

▣ **Parlamentarism**

▣ **Votul universal**

" **Războiul** a fost o **raspântie** și pentru **parlamentarismul românesc** și o **sursă de nouă viață politică**.

" **Votul universal a chemat la viață** marile **mase muncitorești**.

De acum înainte începe o nouă perioadă parlamentară pentru Statul Român, **țărănimea este chemată la viață** .

Să vedem **cum se desfășoară această viață paramentară** de la 1919 încoace, și până la ce punct **este adevărată afirmația** făcută de d-l deputat **lunian** **că parlamentarismul este o minciună , că el nu vieteuiește?**

" D-lor, de sigur că **în intența păturii subțiri** , în momentul când,

fără voie, împotriva conștiinței ei, a scăpat votul universal și l-a dat masselor , care desigur **nu aveau pregătirea** necesară cetățenească ca ele să-și exprime votul , dar fără de care nu se putea - nu puteam noi să rămânem o insulă izolată , fără vot universal, în Orientul Europei -

a fost să lucreze pentru orientare , **spre țelurile ei** , neluând în seamă

acțiunea asupra conștiinței cetățenești , pentru ca masele să-și înțeleagă rostul lor , iar pe de altă parte **gândul clasei conducătoare nu era îndreptat spre democratizarea Statului.** (aplauze la PNȚ)

Căpățâneanu / 12 dec.'34

▣ P.Ț.= exponent politic al maselor

" D-lor , fatal , masele ,
în moment ce **Partidul Conservator** lichida posibilitățile de viață politică în Statul Românesc, în primii ani de după război - în viață, ca și în natură , gol nu rămâne - **cu instinctul intereselor lor** de a- și apăra și dezvolta trebuințele vieții materiale și sufletești , **au trebuit să-și nască un exponent politic** care să fie în legătură directă cu **aspirațiile și cu cerințele maselor.**
" **Partidul Național -Țărănesc** - Partid Țărănesc la început - **n-a ieșit din voia unor oameni . El nu este operă de laborator , nu este opera unui singur cap politic sau a voinței cuiva.** Oamenii au fost numai instrumente de înfăptuire .
Programul P.Ț. nu este elaborarea creerii unei personalități .
PTȚ, apoi PNȚ s-a născut din **această nevoie a maselor țărănești** de a avea **exponentul lor** , ca și din **nevoia de echilibru politic** în lăuntrul Statului , fiindcă un singur partid nu ar fi putut să facă față necesităților de stat și **s-a născut , mai ales, din necesitatea ca masele țărănești să poată să-și valorifice rosturile lor la conducerea țării "** (aplauze la PNȚ)
[**evocă lupta de grea de la începuturi ; alegerile din '20-21 ; alegerile din vremea lui Goga, '26 ; suferințele și nedreptățile suportate ; aduce prinos de recunoștință acestor lupte ;]**

Căpățâneanu / 12 dec.'34

▣ PNL și armonia socială

[**LD :Un efort de relaxare, de a nu mai vorbi de luptă de clasă, ci , fie și metaforic, de solidarism social , echivalentul , în fond , al armoniei sociale , ambele concepte fiind atribute ale doctrinei neolibérale]**
" În Adresa de Răspuns la Mesaj, între altele,
se vorbește și de crearea acelei armonii sociale , care este cheazășia progresului.
D-lor deputați, **depinde cum se înțelege această armonie socială.**
Unii văd în armonia socială un fel de supunere voită sau nevoită, dorită sau nedorită, dar o supunere la anumite planuri de organizare și îndrumare a societății.
Noi înțelegem această armonie socială , dar această armonie socială o înțelegem ca un tablou pictat care, văzut de aproape, nemulțuiește ochiul , privind felul de așezareal fiecărei culori ; văzut , însă, de la distanță fiecare culoare cu nuanța ei de ansamblu , îți dă impresia puternică a unui frumos tablou pictat.
Așa trebuie să fie și pentru noi această armonie socială .
Ea trebuie să fie rezultatul unui **solidarism național**, care nu se poate sprijini la temelie decât prin **înțelegerea adâncă a intereselor diferitelor categorii sociale ,** înțelese și realizate la maximum.

Căpățâneanu / 12 dec.'34

▣ PNL - " fosta-i lele ! "

▣ PNȚ - apărător al celor ce trudes.

PNL este în complet deficit pe această latură .

furtul urnelor din 1922 ; seria de ilegalități ce le-a patronat ; aservirea administrației și jandarmeriei ; atentate repetate la libertățile cetățenești ; devierea parlamentarismului ; nesocotirea legitimității PNȚ la guvernare ;

" Se poate spune cu drept cânt **despre PNL** , pentru tot trecutul lui și pentru forma lui de viață actuală : < **Fosta-i leleo !** >
De astăzi înainte , **viața acestui stat curge pe alt drum**, drumul **valorificării muncii, în favoarea celor ce trudesc.** " (aplauze la PNȚ)
De aceea.... Nu va vota Adresa
D.Căpățâneanu / 12 dec.'34

29.)Situția în PNȚ : Maniu, Vaida , Mihalache , 13-14 dec.'34

("Lupta" , 14, 15 dec.'34)

[LD : Se explică de ce , la Mesaj, iau cuvântul deputați PNȚ din linia a II-a !
Ce reprezentau cele " două linii" ale PNȚ (Maniu , Vaida) ...nu se spune...
Oricum , în acele zile circula **Memoriu lui Maniu**]

Întrunirile și consfăturile cari au avut loc în ultimele zile în cercurile național-țărăniști , după sosirea lui **Vaida în Capitală**, nu au dus la o clarificare a situației în conducerea PNȚ .

Problema în dezbatere : **tactica ce trebuie s-o adopte PNȚ în lupta pentru răsturnarea guvernului PNL .**

Partidul are de ales între tactica lui Maniu și rezistența lui Vaida ,

ambii având de partea lor grupuri de partizani .

Situația ar urma să se clarifice cu prilejul **discuției la Mesaj** , la care **Maniu a fost anunțat** printr-un **Comunicat** al sfatului parlamentar PNȚ , **printre oratori .**

Numai că , de la publicarea acelui Comunicat , nu s-a mai produs nici o manifestare oficială a conducerii PNȚ , încât **nu este sigur dacă Maniu va vorbi.**

Maniu nu a participat la ședința sfatului parlamentar ,

întrunită la club PNȚ , sub conducerea lui Mihalache ;

Întrebat de reporter, dacă a fost convocată Delegația Permanentă - cum au anunțat unele ziare- **Mihalache a declarat că se va ține dacă Maniu și Vaida mai rămân în Capitală ;**

Atmosferă parlamentară. Reportaj presă (" Lupta") . 12 dec.'34

("Lupta" , 14 dec.'34, Reporter - Radu Matei)

[LD acest comentariu ... este un **eșantion-dovadă de faptul că românii, politicieni și ziarști, nu știau să prețuiască regimul parlamentar, libertatea opiniilor, confruntarea de idei, dată de un regim democratic !**

/ **Succesul d-lui Titulescu la Geneva** a avut un mare ecou și în Adunarea deputaților. și în Senat , unde Gafencu se asociază trimiterii unei telegrame de omagiu... **pentru marele serviciu făcut țării.**

/ **Discuțiile la Mesaj ? Ați mâncat vreodată *chewing-gum* ?**

Numai atunci veți înțelege ce este , **în realitate**, discuția **Răspunsului la mesaj.**

Prilej de vorbă care se întinde , se întinde, amenințând să nu se mai sfârșească nici o dată.

În incintă este plictiseală ; cum încep discursurile , sala se golește ..

/ Pe banca ministerială se sacrifică doar **Victor Iamandi și Eug.Titeanu ;**

/ **Sefii de partide se țin în rezervă. De ce? Nu putem înțelege .**

În lista oratorilor la Mesaj, lipsesc : I.Mihalache, Vaida-Voevod , Iuliu Maniu, dr.Lupu, Gh.Brătianu, Oct.Goga ...

A vorbit la Mesaj, **Căpățâneanu ... Echipa de sacrificiu a parlamentarilor , mereu prezentă în incintă, a ajuns la saturație.**

PNȚ / 12 -13 dec.'34

30.)Iuliu Maniu, Memoriul privind relațiile lui cu MSR Carol II , 13 dec. '34

(BCS, Colecții Speciale, Mss 21.833 - Fd. Braniște)

[LD : A circulat sub formă de **manuscris**, în mai multe exemplare , în culisele politice.

Ar fi fost prezentat sub formă de **expunere la o ședință PNȚ**

Un asemenea exemplar a fost lansat de Stelian Neagoe la o sesiune științifică la ISISP .

Unii istorici l-au considerat **apocrif**. Pe un exemplar s-ar fi găsit adnotările lui **Averescu**

care-l contrazicea. Deci îl iau în considerație cu toate rezervele, coroborându-l cu alte documente. Mie mi se pare destul de credibil.

5 ani de străduință pentru a-l readuce pe Carol pe Tron, Dumnezeu știe cu ce gânduri !

4 ani și jumătate , la trântă cu **Carol, cu Elena Lupescu, cu camarila,** sperând să poată **guverna și aplica programul PNȚ !**

10 ani , cu profunda dorință de a **împiedica PNL să revină la putere !**

Dar difuzarea acestui Memoriu în dec.'34 ce viza ?]

Doc.integral - **fișier PNȚ XI**

/ Convingeri monarhice și dinastice /

/ "Chestiunea Carol " - Consiliul de Coroană din 1925 ; pro-Carol /

/ 1926-1927 . Demersurile lui Maniu pentru readucerea lui Carol în țară /

/ Misiunile la Carol : Popovici, Iunian , Ciolan, mr.Precup, mr.Nicoară /

- condiționare : fără Elena Lupescu !

/ 7- 8 iul.1930 .Planurile lui Maniu privind revenirea lui Carol :

protocol - loc în Regență - primirea - ghinionul .

/ 8 iul.1930 Concluzii : Restaurația - operă a lui Maniu, a PNȚ /

/ 1930- 1931. Guvern Maniu /Mironescu / Maniu /

Maniu -Carol - PNȚ- Camarila

Ratarea încoronării - Lupeasca la Foișor - Maniu între Sovata și Viena

/ 1931-1933 .Guvern Iorga -Argetoanu / Guvern Vaida / Guvern Maniu /

Maniu -Carol - Camarila

Maniu / 13 dec.'34

În problema **Restaurației**, circulă **o serie de versiuni , în totul sau în parte greșite .**

De aceea **expun succint fazele principale** ale evenimentului.

Convingerile monarhice - atât ca șef de partid de opoziție, cât și ca șef de guvern -

l-au determinat să susțină monarhia și dinastia ,

chiar și atunci când acestea erau nedrepte cu el, cu PNȚ .

Maniu / 13 dec.'34 , retro '25 -'nov.'28

▣ " Chestiunea Carol "

▣ Acțiunea lui Maniu pentru readucerea lui Carol

Ideea monarhică primise o grea lovitură prin **renunțarea principelui Carol la succesiunea**

Tronului Stabilitatea , continuitatea și autoritatea ei au fost lovite.

Ea a fost lovită și de diversele **atitudini din jurul Curții Regale.**

Trebuia reabilitată această instituție.

1925. Invitația la Sinaia ...

Împreună cu Vaida -Voevod, a fost la **Consiliul de Coroană** convocat de **Ferdinand la Sinaia** (sfârșitul lui dec.'25).Era la Cluj și nu bănuia motivul convocării.

Sosit la Sinaia, a doua zi a fost **invitat de Ferdinand în audiență personală .**

În drum spre Palat, a fost întâmpinat **de un om de încredere al Reginei Maria ,**

care **mi-a comunicat obiectul audienței și al Consiliului de Croană,**

rugându-mă să fac ceea ce va dori regele.

Am spus că mă voi bizui cu tot devotamentul regelui, **dar nu pot promite nimic,**

până nu știu despre ce este vorba ,

deoarece **nu sunt o persoană particulară , ci președinte de partid [P.N.R]**

1925. Audiența la Ferdinand ...

La audiență, **Ferdinand era foarte întristat .**

"Cu ochii plâși" , i-a comunicat într-un ton " foarte intim și cu vocea tremurândă" ,

că l-a ajuns **o mare nenorocire : prințul-moștenitor Carol a trimis din străinătate ,**

o scrisoare de abdicare la Tron ;

că el l-a trimis pe ministrul Palatului, **Hiottu,** în străinătate , la principe, **pentru a-l convinge**

să se întoarcă ; că Hiottu s-a întors cu același rezultat , întărit cu o nouă scrisoare,

mai categorică. **Ferdinand i-a spus că vrea să propună Consiliului de Coroană să accepte abdicarea lui Carol**, să-l proclame **moștenitor pe Mihai**, și să instituie o **Regență**. **El i-a comunicat regelui** (motivându-i pe frământări intene) **că nu poate consimți la această soluție** și că este **împotriva acceptării abdicării lui Carol**. Regele să anunțe Consiliul de Coroană, **dar să amâne hotărârea**. **Regele să trimită o delegație de 3 oameni politici** (printre care să fie și IICBrătianu), care **să-l înduplece pe Carol să revie**. Dacă Carol revine, Consiliul nu va mai avea obiect. Dacă Carol nu revine, abia atunci să fie convocat Consiliul. **"Incidentul"** nu poate fi rezolvat numai prin intervenția Curții Regale, ci **prin factorii oficiali ai vieții de stat** (calitate pe care Hiottu nu a avut-o). Ferdinand nu a acceptat această propunere și, emoționat, l-a spus lui Maniu că este convins că o altă intervenție nu va avea succes. L-a rugat să-l susțină la Consiliu. **Maniu i-a comunicat regelui "că-l doare mult"** dar **nu poate face asta**, ci **va face o contra-propunere** în Consiliu de Coroană.

1925 **Consiliul de Coroană ...**

În Consiliu de Coroană, **Ferdinand a făcut propunerea de acceptare a abdicării lui Carol**. **Toți cei ce au luat cuvântul**, cu diverse comentarii, **s-au declarat pentru aprobarea hotărârii regelui Ferdinand, în afară de Iorga, Vaida și Maniu**. El a făcut **contra-propunerea** anunțată. **Ionel Brătianu s-a declarat contra propunerii lui Maniu**; **Vaida și Maniu** și-au susținut p.d.v. până la sfârșit; **Iorga**, până la urmă, **s-a supus hotărârii**, după un schimb de cuvinte "accentuate"; **Regele a fost foarte afectat de atitudinea lui Iorga, Maniu, Vaida**; **Consiliul a adoptat părerea regelui**. După Consiliu, toți erau unanimi în a aprecia că ... **cariera politică a lui Maniu "s-a sfârșit"**, și că **soarta partidului su este "pecetluită"**.

1926 **Maniu "lucrează" ...**

Regele s-a îmbolnăvit. Pe toate căile, **Maniu a "lucrat" ca Ferdinand să-și schimbe opiniile față de prințul Carol**. Avea "informații sigure" că Ferdinand evoluează favorabil, dar că **"anturajul" lucrează din răspuțeri împotriva lui Carol**. În același scop, **Maniu a cerut o audiență la rege** (sub pretext de a-l anunța fuziunea) **dar nu i s-a acordat audiența**. El și-a continuat acțiunea.

1926. **Misiunea lui Mihai Popovici ...**

Mihai Popovici i-a fost de mare ajutor, în acest scop, deoarece avea mari legături cu oamenii politici, încât **Ferdinand s-a învoit cu Mihai Popovici** ca acesta **să se pună în legătură cu Carol, să-i cunoască părerea, să-l convingă să se reîntoarcă, cu condiția să o părăsească pe d-na Lupescu**.
..... Survenind o serie de "neîmpliniri" și **regele Ferdinand decedând....**
aceste demersuri nu au avut demersul dorit ...

1926. **Acțiunea PNT ...gub. Averescu**

[LD : Maniu nu povestește de ce a avut această subită dragoste pentru Carol ;
Un lucru este fără ecchivoc : că a "lucrat" pe toate căile pentru aducerea lui Carol,
și că , din acest p.d.v. , **poartă întreaga răspundere în fața istoriei .]**

Maniu spune că **acțiunea lui nu a fost "personală"**, ci că **a angajat și partidul în această acțiune**. **Prevederea politică** i-a impus ca decesul lui Ferdinand să nu găsească **"chestiunea Carol" nerezolvată**.

Pentru a preveni opinia publică, pentru a precipita evenimentele,
Biroul PNT a luat hotărârea favorabilă a readucerii prințului Carol în țară și a publicat un **Comunicat** în acest sens.

Guvernul marșalului Averescu a confiscat această Comunicat, și când, în Parlament, **Maniu a cerut cuvântul să protesteze pentru asta, a fost împiedicat să vorbească**.

În tot acest timp, **a ținut contact cu prințul Carol** și a susținut în opinia publică **o atmosferă favorabilă lui**.

Iar când **mareșalul Averescu** a intrat în "conversațiuni" cu Maniu pentru **realizarea unei fuziuni a partidelor lor, prima condiție a lui Maniu a fost ca așa -numită "chestiune constituțională" să nu fie considerată "închisă"**, **din contra**.

1927-nov. 1928 **Acțiunea PNT ...gouv. IICBrătianu, Vintilă Brătianu...**

După căderea guv.Averescu, șidecedarea lui Ferdinand, Maniu a continuat acțiunea de partid în opinia publică și în jurul prințului.

În Parlamentul PNL, **Maniu a luat cuvântul** în acest sens și scop, **de față cu IICBrătianu**. **La Carol a trimis diverși emisari**, printre care pe **Grigore Iunian**, atât pentru a-l încuraja, cât și pentru **a-l convinge s-o părăsească pe Lupeasca**.

La rândul-i, **Mihai Popovici** a luat cuvântul în Parlament, fapt ce i-a adus **excludereade de la 30 de ședințe**.

Maniu **și-a continuat acțiunea** și după decedarea lui IICBrătianu, **pe vremea guv.Vintilă Brătianu**.

Maniu / 13 dec.'34 / retro'28 - '30 /

▣ "Chestiunea Carol "

▣ **Timpul Regenței**

[LD : O schimbare de ton și metodă , odată cu răspunderea guvernării .
Dar nu schimbare de gând ! Se poate presupune cum **a întreținut și stârnit dorința prințului de a se reîntoarce în țară**]

După venirea PNT la guvern (sfârșit '28) , convingându-se și mai mult că **guvernarea țării sub Regență era dificilă , deși nu se putea plânge de regenți , a continuat acțiunea dusă în opoziție , cu " convenitele precauțiuni" pe care i le impunea calitatea " oficială"**

L-a numit **consul la Paris pe Petre Ciolan** , cunoscut ca devotat prințului ; **miniștrii activi** , au întreținut relațiile cu prințul ; **a primit pe prietenii prințului** ce soseau la București , având cu ei conversații ; în conversații cu **principeasa Mamă Elena** , s-a străduit **să-i atenueze mâhnirea** explicabilă față de Carol , **pentru a pregăti o împăcare cu el ;**

Nerăbdarea lui Carol...

Nerăbdarea lui Carol , între timp , creștea , **fără a da de înțeles că renunță la Lupeasca** .

Toți emisarii lui Maniu îl informau despre asta .

Prevederea lui Maniu , apărea în ochii lui Carol ca o "nehotărâre" .

Condiția cu Lupeasca , lui Carol îi apărea ca o " ezitare"

Pentru Maniu , două probleme erau importante :

1. Asigurarea că **Carol va domni " constituțional" , nu cu " prieteni personali "**
2. **Despărțirea de Lupeasca** care avea supra lui " o nefastă influență"

Schimbare în Regență ...

Între timp , a murit regentul Buzdugan . **Maniu s-a hotărât să pună un regent pro-carlist** , pentru ca , la momentul potrivit , să-i predea locul și **să faciliteze restaurarea** .

De aceea s-a **fixat la Const. Sărățeanu** (magistrat , ex ministru în guv.Averescu) .

Despre planul lui , Maniu l-a informat doar pe Vaida , care a păstrat o discreție absolută.

Între timp , Carol a aflat motivul " ezitărilor" lui Maniu și a întreprins , prin **Petre Ciolan** , un demers la Maniu ...

1930. Raportul lui Ciolan...

Ciolan a fost chemat la **Claridge**. A fost imediat introdus la prinț.

Peste câteva minute a apărut **Lupeasca** care , după ce l-a salutat , i-a debitat " o lecție învățată" :

< Eu știu , dle Ciolan , pentru ce dl Maniu se opune revenirii MS.

El crede că eu voi veni în țară după Alțeta Sa și voi face dificultăți

Ei bine , declar aici , în fața Msale , că este cea mai mare eroare .

Eu am fost lângă Alțeta Sa un tovarăș de suferință , l-am îngrijit când a fost bolnav.

I-am întreținut moralul sănătos și plin de încredere și voi fi cea mai fericită când Alțeta Sa

sse va reîntoarce. În ziua când MSRegele își va relua tronul , spre fericirea țării ,

eu voi dispărea pentru totdeauna și nici nu vreau să se mai vorbească despre mine . >

Când a terminat ea , Carol a adăugat :

< Este , dragă Ciolane , că d-na nu a fost nici o dată o piedică pentru mine ,

că nici o dată nu s-a opus planurilor mele de a mă reîntoarce , precum s-a vorbit pe contul ei ? Nu voi uita însă devotamentul cu care m-a îngrijit în exilul meu și îi voi purta o curată recunoștință. > După această spovedanie,

d-na L. a plecat, iar după câteva minute Carol l-a "concediat" pe Ciolan.

leșind pe culoar, **Puiu Dumitrescu i-a atras atenția să transmită lui Maniu ceea ce a auzit .**

mai 1930 .Precipitarea evenimentelor...

Maniu nu s-a încrezut exclusiv în **Raportul lui Ciolan**, deoarece celelate informații ce-i veneau vorbeau clar despre faptul că **Carol nu renunță la Lupeasca.**

Atunci s-a gândit **să-l folosească pe prințul Nicolae** și chiar el, personal, **să ia contact cu Carol.** Plănuia o călătorie... Data plecării prințului Nicolae fusese fixată pentru 18 iul .1930.

Iunian, care pleca și el în Franța , **urma să-l întrebe și el pe Carol ,** dacă cele transmise prin Ciolan se confirmă

și că **el, Maniu, este dispus să se întâlnească cu Carol** în cursul verii.

Tot atunci a început **o campanie injurioasă contra lui Carol .**

Ziarul "**Cuvântul**" , Nae Ionescu, timid dar clar , **a pornit o campanie pro-Carol**

Maniu a hotărât confiscarea ziarelor de ambele curente, pentru ca măsura să fie dreaptă, ceea ce a produs mare vâlvă ...

mai-iul. 1930. Misiunea mr. Precup...

La sfârșitul lui mai 1930, s-a prezentat la Maniu **mr.Precup, cunoscut bun al lui Maniu dar prieten cu Carol,** care i-a spus că **prințul Carol l-a însărcinat să-l întrebe pe Maniu ce atitudine va avea dacă Carol va veni acasă ?**

Maniu i-a atras atenția că **Carol să stea liniștit , că va veni la el prințul Nicolae ;**

Maniu l-a mai întrebat **ce intenționa prințul cu Lupeasca ?**

Precup i-a răspuns că **ea nu va veni în țară.**

Maniu i-a mai spus lui Precup că , **dacă , totuși, Carol va veni în țară ...**

va găsi în Maniu nu un dușman ci un binevoitor.

... **Precup a plecat imediat și s-a reîntors la București la 4 iul.1930 ,**

când i-a comunicat lui Maniu că **Carol a plecat din Paris cu scopul de a veni**

la București, că contează pe bunăvoința lui Maniu ,

pe care-l ruga să îmbrățișeze ideea restaurării.

Maniu i-a repetat că ar fi fost mai bine să-l fi așteptat pe prințul Nicolae,

dar **dacă s-a hotărât altfel, îl va primi cu bunăvoință.** L-a întrebat și când se va întâmpla chestiunea ? Precup i-a răspuns că-l **va ține la curent prin mr.Nicoară.**

.. **Precup, în aceeași seară,**

se reîntorcea la Carol pentru a-i comunica răspunsul lui Maniu...

Maniu / 13 dec.'34 / retro' iul'30 /

▣ **Reîntoarcerea lui Carol**

Informațiile lui Nicoară ...

Noaptea următoare, pe la 12 , Nicoară i-a comunicat că Carol este " în drum"

și că va pleca **din Munchen spre București** cu avionul , **va ateriza la Cluj (pentru benzină)** și va sosi **la București** pe la ora 6 dimineața.

Tot Nicoară l-a informat că o echipă a partidului averescan îl așteaptă pe Carol la Viena , gata de plecare cu un avion.

Dezinformări ...

Nicoară i-a dat și **o informație inexactă , care l-a derutat (și din care ulterior i s-au tras serioase neplăceri) , anume : că partizanii lui Averescu au ținut în noaptea aceea o consfătuire la Mihail Manoilescu - la care ar fi participat și Goga și Iunian - la care s-au discutat amănuntele aducerii în țară a prințului prin ei , inclusiv a realizării restaurației prin ei .**

Maniu acționează singur ?!

[**LD : dacă documentul este autentic, aceste declarații sunt năucitoare și șocante și-l pun pe Maniu într-o lumină deosebit de dubioasă . Adică toată acea regie ,**

povestea cu venirea lui Carol... cu știrea lui și toate măsurile luate de el personal ?!]

Afirmația lui Nicoară s- a dovedit inexactă , în ce-l privește pe Iunian , dar **i-au impus o reticență și discreție îndoită** .

De aceea **nu le-am spus nimic colegilor din guvern**, de aceea **ulterior le-am cerut scuze** .

În preseara sosirii lui Carol a făcut următoarele demersuri :

/ **L-am chemat pe col.Manolescu** (adjutantul prințului Nicolae) , cerându-i să-i comunice lui Nicolae **că vreau să-i vorbesc** ;

/ L-am chemat pe **g-ral Condeescu** (ministr.Armatei) căruia i-am spus că **va veni Carol la București** , și **să dea Corpului II Armată din Cluj și Iași** , instrucțiuni pentru stăpânirea situației - dacă ungurii sau rușii ar face vreo incursiune ; Condeescu și Samsonovici (șef MStM) au luat toate măsurile .

Protocolul ...

/ Seara **s-a întâlnit cu prințul Nicolae** care s-a bucurat de venirea lui Carol .

Cu el a pus la punct **un fel de " protocol"** la venirea lui Carol .

Au căzut de acord la toate .

Loc în Regentă...

/ A doua zi, a mers la **Vaida** și l-a pus la curent cu sosirea lui Carol.

/ Apoi a mers la **regentul Sărățeanu** , convingându-l ca **un regent să dimisioneze** , **cedându-i locul lui Carol** . **Sărățeanu a fost de acord**.

/ Apoi a mers la **patriarhul Miron**, care **și-a dat și el învoirea** ;

/ Apoi le-a comunicat lui **Mihalache și miniștrilor celorlalți** ... sosirea lui Carol,

Primirea...

/ Apoi l-a rugat pe **Vaida** să-l ia pe **prefectul Poliției** (g-ral Nicolau) și 100 jadarmi , Să meargă la **aeroportul Băneasa** , să-l întâmpine pe Carol și **să-l ducă la Cotroceni** .

Ghinionul ...

Spre nenorocire , Carol a fost silit să aterizeze la Vad, a sosit la Cluj târziu, apoi viforul din Carpați... și **a sosit la București cu întârziere** .

Aceasta a încurcat toate lucrurile : Vaida și Nicolau s-au întors în oraș, văzând că prințul nu sosește ; Carol a ajuns la Băneasa neîntâmpinat ; a plecat cu câțiva **ofițeri din Regimentul Vânători** - preveniți ! - și , de acolo ... **la palatul Cotroceni** , **dând astfel sosirii lui Carol un caracter " cu totul neavenit"**

Maniu / 13 dec.'34 / retro 8 iul.'30 /

▣ **Concluzii : Restaurația**

▣ **Dar...**

1. **Eu și partidul nostru am militat consecvent pentru venirea lui Carol** ;
2. **Revenirea lui Carol nu a fost o surpriză** , ci a fost îndelung pregătită .
3. Nu a fost o surpriză , pentru guvern , ci **a fost un lucru știut și voit de mine**.
4. **Restaurația s-a produs ca urmare a pregătirii opiniei publice** multă vreme, **de el și de PNT**
5. **Restaurația a fost o necesitate**
6. **Dna Lupescu nu trebuia să se întoarcă în țară**.

***** **Carol- rege !**

[LD : chiar dacă totul pare un vodevil de operetă , eu cred în această variantă.

Măcar totul are o logică , și gesturile ulterioare ale lui Maniu capătă o semnificație ; starea emoțională surescitată a fiecăruia ; starea delicată a lui !]

După sosirea lui Carol , lucrurile au început să se dezvolte **nepotrivit**.

Influența anturajului său s-a dovedit mare

Maniu s-a prezentat la Cotroceni , la Carol , **la ora 2-3 noaptea**, a avut o conversație , a constatat că **prințul era supărat pe el** , sub impresia unor informații greșite.

Netulburat , **Maniu i-a vorbit** despre modalitatea lui de a veni la domnie, și s-au înțeles categoric că **El va intra în Regentă** (în locul prințului Nicolae sau Sărățeanu) .

Chestiunea d-nei Lupescu nu s-a discutat .

/ Dimineața, la ora 6 , **Mihalache și Iunian** i-au comunicat că **s-a hotărât** [LD : **adică** ?!?] **Carol să fie proclamat Rege .**

Maniu a fost surprins de această întorsătură care-i răsturna planul .

El voise ca , **intrat în Regență**, lui Carol **să i se anuleze divorțul** cu principesa Elena și **să se lichideze problema Lupescu .**

Maniu a convocat pe cei 3 regenți, rugându-l pe Nicolae să-l convingă pe **Carol să renunțe la varianta Rege, și să consimtă Regent .**

Ne-am prezentat la Carol : **discuția a fost fără rezultat ;**

Am convocat **Consiliul de miniștri : 5 au votat pentru Regență , 6 au votat pentru Rege ;**

Totuși , Mihalache și Iunian au spus că se vor supune hotărârii lui .

În timpul Consiliului , s-a prezentat **o mare delegație parlamentară** - peste 30 - care , deși devotați lui Maniu , au spus că doresc ca Carol să fie proclamat Rege , rugându-l să nu împiedice această lucră .

Atunci Maniu a văzut că **chestiunea este pe o pantă** de pe care nu se mai poate reveni și **că unele probleme (divorțul, Lupeasca) nu se vor rezolva**, și vor avea consecințe grave. Dar a văzut că **nici nu se mai poate opune**. A recurs la singura **soluție logică și onorabilă : s-a supus opiniei publice , majorității guvernului, parlamentului.**

Guvernul GGMironescu /Maniu

Neputând purta povara răspunderea unei atari Restaurații ,

Maniu a propus succesor la guvern, pe Mihalache ;

acesta nu a primit și atunci **Maniu a propus pe GGMironescu , care a primit.**

Astfel Carol a fost proclamat Rege. Deci el nu a luat domnia în urma unei " mișcări militare" , ci prin voința liberă a Națiunii .

Mironescu a stat la guvern câteva zile. Maniu a cerut să se formeze un **guvern de " concentrare" ,** în frunte cu **Prezan .Nu s-a putut .**

Carol l-a însărcinat pe Maniu cu formarea guvernului.

Ratarea Încoronării de la Alba Iulia ...

Lupeasca la Foișor...

[LD : o Doamne! Maniu , care boicotase încoronarea regelui Ferdinand la Alba Iulia .. iată-l acum pregătind o " încoronare" pe placul lui ! și iată-l supărat , refugiindu-se la Sovata , lăsând grija guvernului pe seama celorlalți ; și iată-l iarăși "tras pe sfoară" ...

afând de la alții că Lupeasca este la Foișor ; și , în sfârșit, demisionând dintr-un guvern pe care nu-l mai conducea de fapt, luând drumul Vienei ...

Este o variantă credibilă și, oricum dă o explicație la ura neampăcată a lui Maniu privind **Restaurația , Carol . Lupeasca , camarila ...**

Întrebarea este : **de ce spune el acest adevăr după 4 ani și jumătate ?]**

Maniu a propus să se facă încoronarea ,împreună cu principesa Elena, între 15- 20 septembrie , la Alba Iulia .

De la Sovata ... la Viena ...

Apoi el, **Maniu, a mers 2 luni la Sovata ,** fiind foarte obosit .

La întoarcere , a găsit **situația total schimbată .**

Regele nu mai voia încoronarea ! Raporturile lui Carol cu Elena se înrăutățiseră ;

În gazeta lui Nae Ionescu , Maniu era zilnic atăcat ;

Maniu a aflat " întâmplător" că d-na Lupescu s-a întors în țară ;

l-a întrebat pe cei de la Siguranță - Cădere și Bianu - și ei au negat ;

Vaida nu știa nimic ; Maniu a aflat că la 4 august ,Elena Lupescu a venit la București, și că s-a stabilit la Foișor ;

Obosit și descurajat , Maniu și-a dat demisia (iar GGMironescu) a plecat la Viena, unde , din cercuri diplomatice, i s-a confirmat că Lupeasca era în țară .

La scurt timp, GGMironescu și-a dat demisia

și la putere a venit guvernul Iorga -Argetoianu , după aceea , guvernul Vaida ...

Maniu / 13 dec.'34 / retro '31-' 32 /

▣ **Carol , Guvern - Partid - Camarilă**

[LD : această fază prezintă aceleași culise, ițe, balansări , ezitări, compromisuri, manevre .
Din ele, Maniu apare ca fiind umilit, manevrat , ridicat și doborât , dar mereu revenind ...
Se adevărea proverbul că " Nu-i pentru cine se pregătește , ci pentru cine se nimerește ! "
În ce-l privește pe Maniu , încă un adevăr teribil : ura lui , peste măsură , față de PNL .
O întrecea pe toate celelate !]

Partidul îi cerea să preia președinția PNȚ ; Carol îi cerea același lucru ; el n-a acceptat .
După alegeri Vaida , în urma unor insistențe , **a declarat că revine , sub anumite condiții .**
După o criză îndelungată , **a căzut și al II-lea guvern Vaida .**

Regele , Vaida, Titulescu l-au rugat zile întregi să revie ... el nu voia....

A acceptat doar atunci când alternativa ar fi însemnat revenirea PNL la guvernare

(aveau deja emisarii la Sinaia !) **A acceptat cu 2 condiții :**

- 1. Libertate în guvernarea și administrarea țării ;**
- 2. Puiu Dumitrescu și alții de la Curte , să fie îndepărtați ;**

Regele a acceptat asta , în prezența lui Titulescu .

1933. Guvern Iuliu Maniu și camarila

La începutul guvernării, **el a aplanat conflictul Carol-Elena**

A aplanat neînțelegerile Carol-Regina Maria- principesa Ileana ;

Regele a acceptat reforma administrativă și programul economic al PNȚ

**Dar pe urmă ... când Maniu a cerut schimbarea lui Ștefănescu -Amza (dir.Poștei și CFR)
atmosfera a devenit încărcată.**

D-na Lupescu și anturajul Regelui a văzut că el vrea să guverneze .

**Când Mihalache (înțeles cu Maniu) a cerut înlăturarea lui Marinescu și Dumitrescu
de la Oficiile lor, anturajul și-a pus la bătaie toată influența pentru a fi păstrați,
și Regele le-a dat câștig de cauză. Maniu și-a dat demisia o dată cu Mihalache.**

Iuliu Maniu / 13 dec.1934

31.) **CCGiurescu (PNL-g) , discurs la Mesaj, 12 dec.'34**

Vict.Iamandi , Eug.Titeanu , G.Hogea , Ionel Pop , - intervenții polemice

(DAD, MO 14, șed. din 12 dec.'34, p. 229- 242)

[LD : Activitatea guvernului în lumina "ideii naționale" , a "statului național unitar" .
Atacă toate chestiunile prin prisma acestor concepte ...

Giurescu / 12 dec.'34

▣ **Stat național unitar**

▣ **Unificarea administrativă**

[LD : a fost atât de preocupat , pasionat și pregătit în această idee , încât o va pune în aplicare când va deveni ministru " rezident regal " sub regimul carlist.]

" Tocmai pentru că **Statul nostru s-a alcătuit din 4 fragmente** ,

ce au trăit sub regimuri de drept diferite , **existau** , în momentul întregirii Statului nostru ,
hotare artificiale , create de stăpâniri străine , care nu aveau interese favorabile nouă ,
ci , bine-nțeleș , urmăreau interesele lor proprii .

până la 1918. Legiurile străine...

În felul acesta **exista Prutul ca hotar artificial** , pentru că vechea împărțire
administrativă a Moldovei cuprindea ținuturi care treceau dincolo de Prut ;

județele Iași și Fălciu se știe că se întindeau și dincolo ,

în Moldova dintre Prut și Nistru .

În Carpați , linia de hotar era de asemenea artificială , pentru că austriecii ,

printr-un procedeu incalificabil , de înaintare a **pajurilor imperiale** ,

printr-o hoție pur și simplu , **au împins hotarele Moldovei** , în veacul XVIII ,

înspre noi , **furându-ne un teritoriu care echivala cam cu două județe .**

" **Ce era mai firesc decât** , în momentul când s-a realizat Statul național unitar ,

să se facă să dispară asemenea hotare administrative artificiale ,

hotare create de stăpâniri străine , dușmane nouă ? [-----]

1929. Legea administrativă țărănistă...

- **CCGiurăscu** : Au urmat guvernările național-țărăniste .

" Mărturisesc că **nici astăzi nu înțeleg** care a fost **rațiunea** pentru care guvernările național-țărăniste , **în loc să întărească acest proces de unificare administrativă, au făcut din nou Prutul hotar între cele două părți ale Moldovei,**

și au făcut **Carpații, nu pe linia lor naturală, aceea de despărțire a apelor, a obcinei, ci pe linia artificială creată de austriaci,**

din nou **hotar administrativ între Moldova și Ardeal !**

Ce spirit de particularism , ce interes local , va fi stat la baza acestei împărțiri , nu înțeleg. În orice caz, faptul rămâne !

O măsură fericită , pe care un om de Stat , care avea cultură istorică și care înțelegea dezvoltarea istorică a neamului nostru, o luase , a fost anulată !

[-----]

CCGiurescu / 12 dec.'34

▫ **Politica demografică :**

▫ **Colonizarea românească !**

Există, însă, alte soluțiuni, care trebuie neapărat puse în practică.

Statul român trebuie să aibă o politică demografică

Statul român trebuie să urmărească accentuarea elementului românesc

pretutindeni, în regiunile unde este amenințat sub raport etnic,

fiind că prima avuție a Statului nostru rămâne populația .

[-----]

Guvernarea PNT ...

" Sunt obligat să spun , pe dvs [**PNT**] nu v-a preocupat **Statul național** ci **Statul electoral.**

Noțiunea de **democrație** , de **voț**, de **electoralitate** ,

v-a fost mai scumpă **decât** noțiunea **națională.**

Primatul l-a avut electoralul , nu naționalul .

PNT a oprit brusc procesul de colonizare cu elemente aromânești în Cadrilater ;

nu a descurajat sfidarea elementelor rutene din Bucovina ;

nu a avut grijă de compoziția națională a regiunilor de graniță ;

[-----]

CCGiurescu / 12 dec.'34

▫ **Realitatea demografică a orașelor**

În statul modern, orașele sunt centrele motoare , centrele nervoase, care comandă viața unei națiuni.

Dacă satele sunt imensul rezervor de energie vitală , puterea de viață a națiunii,

impulsul , directivele , formele de organizare , acelea le dictează orașele ,

prin tot ce implică ele, prin **puterea banară**, prin **presă**, prin tot **angrenajul de elemente , d**

e forțe, care fac din oraș citadela vieții contemporane.

)): Sub acest raport, Statul românesc este în situația cea mai critică ,

aș îndrăzni să spun în situația cea mai critică din statele europene.

)): Statul românesc are orașele străine. [-----]

Medias...

În **orașul Medias** , în 1918 erau **400 de locuitori maghiari**. Dup 16 ani de la Unire , **populația maghiară a atins cifra de 4.000 , adică de 10 ori mai mare .**

Timp de **3 secole** - în sec. XVI avea numai 82 maghiari ! - **ajunseseră la 400 ,**

iar acum a sporit **de 10 ori !**

- **Ionel Pop (PNT) : Cred că faceți o greșală! Orașul este mic, cred că are cca 12 .000 locuitori .Cifra este exagerată . Cifra mi se pare curioasă .**

Dacă s-a făcut vreo deplasare ... s-a făcut în detrimentul sașilor , care ,

în cele trei secole, **aveau anume privilegiile , adevărate " ziduri chinezești " în jurul orașelor.**

Nu cred că este exemplul cel mai potrivit ales De ce nu vă referiți la **Cluj** sau **Târgu Mureș** ?

Cluj...

" În Cluj, o spun cu toată mândria, **elementul românesc câștigă teren**, nu numai în ce privește **numărul populației ci și în ce privește punctul despre care spuneți dvs că este important, stăpânirea.** **Cartierele frumoase de vile care se ridică la Cluj, 90 % sunt românești.**

Tg.Mures

" De asemenea, în ce privește **orașul Târgu-Mureș**, știți ce era acolo. **Aveam 2 preoți , câțiva credincioși, 1 singur comerciant și câteva zeci de plugari. Ei bine, situația s-a schimbat cu totul.**

Înainte vreme , în Târgu Mureș , nu auzai vorbă românească , nu puteai vorbi într-o prăvălie în românește, fiindcă nu te înțelegeau.

S-au făcut progrese imense. "

" **E bine să nu exagerăm** ; s-a făcut prea puțin , este adevărat , trebuia să se facă mai mult, **însă elementul românesc în Ardeal , și la orașe, și la sate, a știut să facă opera de naționalizare .**

Și dați-mi voie să vă spun că acum s-a tradus în fapt imaginea de pe o stampă veche , pe care am văzut-o o dată pe o stampă de **pe la 1700** : era o cetate văzută din afară ; **pe poarta cetății ieșea un nobil țănoș** , călare pe un cal buiestraș , **și pe altă poartă , intra un țăran român și o femeie** cu desagă în spate și cu opinci în picioare . **A fost o imagine profetică.**

Lucrul acesta s-a întâmplat .Orașul Cluj se românizează, prea încet, poate, fiindcă el este lăsat în grija soartei. **Trebuie să avem preocuparea permanentă , care să fie a tuturor, de a accentua acest proces de românizare , dar nu trebuie să exagerăm , să spunem că regresăm sau stăm pe loc. "**

Ionel Pop / 12 dec.'34

32.) I.Hudiță (Cameră) ,DRIoanițescu (Senat) , Comunicare :

arestarea lui Petre Constantinescu - Iași , la Chișinău , 12, 13 dec.'34

(DAD, MO 14, 12 dec.'34, p. 244 ; DS, MO 13, 13 dec.'34, p. 125)

Comunicarea este adresată ministrului de Război .

- **I.Hudiță** : " Ca rezultat al unei **campanii de defămare** , lipsită de orice justificare , **autoritățile militare din Chișinău** au arestat de 15 zile pe **profesorul Constantinescu -Iași**. Ca protestare contra acestei arestări abuzive, prof. N.Constantinescu -Iași **a declarat de la început greva foamei.**

Nici unui **membru al familiei nu-l este permis să-l vadă.**

Avocatului Paraschivescu -Bălăceanu , i s-a refuzat intrarea în închisoare .

" **Această arestare** și punere în secret e cu atât mai **scandaloasă** ,

cu cât este vorba de un **profesor universitar , un intelectual** de mare valoare , cu reputație științifică definitiv consacrată , atât în cercurile intelectuale din țară , cât și din străinătate.

" **E o concepție profund greșită** , de a se crede că **prezența lui , ca și a altor intelectuali , în mișcarea muncitorească , poate constitui o primejdie.**

Din contră , modul de luptă ca și metodele de acțiune și de instruire a acestei muncitorimi, **se vor resimți de o influență binefăcătoare** din partea acestor intelectuali.

" **Protestând** contra regimului nedrept la care este supus profesorul Constantinescu , îl rog pe d-l ministru al Apărării Naționale **să dispună eliberarea lui imediată** și **să aplice sancțiuni severe autorităților militare abuzive din Chișinău.**

" Totodă , rog să mi se pună la dispoziție , prin biroul Camere, **dosarul** privitor la această arestare , **pentru a vedea dacă nu e cazul să dezvolt o interpelare "**

I.Hudiță / 13 dec.'34

33.) Schimbarea g-ralului I.Antonescu. Interpelare Popescu- Necșești , 14 dec.'34

Madgearu, dr.Lupu, G.Brătianu, CICBrătianu, Mihalache, Iamandi, Gh.Tătărescu

/ cenzura ! / armata ! / demisia !]

(" Lupta " 16 dec.'34 , foto : Brătianu, Mihalache, Tătărescu)

[LD : în epocă, episodul a stârnit mari emoții și așteptări. PNȚ și alte partide mici de opoziție, **au sperat chiar că guvernul va fi răsturnat** . Pentru istorie, rețin episodul pentru a marca rădăcini din care vor răsări , în viitor, animozitățile și legăturile lui **Antonescu** cu personajele politice ale timpului. Pentru momentul propriuzis, el nu a avut nici o consecință.]

Doc. integral la **fișier Armată** .

"Lupta" / 14 dec.'34

▣ Atmosferă parlamentară

Incinta parlamentară populată ca niciodată .**Toți deputații majoritari** , dornici de un spectacol select , au venit la ședință, în frunte cu **CICBrătianu**.

Pe banca ministerială, **Gh.Tătărescu, gral Paul Angelescu, Vict.Antonescu, Vict.Iamandi, Valer Pop, Eug.Titeanu D.luca ...**

Când soneriile au început să sbârnie, **incinta era complet ocupată**.

Pe băncile opoziției : **Maniu, dr Lupu, Mihalache, Madgearu ; Octavian Goga, C.Argetoianu GH.Brătianu, apariții rare** , din motive inexplicabile , în dezbaterile parlamentare.

Tribunele publice supraâncărcate ; o tăcere de mormânt , prevestitoare de furtună ,

În aplauzele nestăpânite ale opoziției , **NNSăveanu** , anunță **interpelarea** lui :

Furtuna întreruperilor se deslănțuie la discursurile lui Madgearu, Lupu, George Brătianu...

Se potolește la intervenția lui **CICBrătianu**, care evocă figura martirului Duca și elogiază Meritele lui Antonescu ; Iamandi explică situația ;

Tătărescu conchide că PNL nu va pleca de la guvern până ce nu-și va îndeplini programul.

a) Al.Popescu-Necșești

Adresată **exclusiv primului ministru**. Fostul subsecretar de stat , svelt, elegant, într-o formă impecabilă, **va deslănțui patimile politice** , care - speră unii - **se vor solda cu demisia guvernului** .

Pentru că subiectul propriuzis nu este schimbarea de la MSt.M ci ... **cenzura abuzivă**.

Popescu -Necșești vrea să știe pentru ce **ziarele nu au avut voie să anunțe demisia lui Ion Antonescu**, și pentru ce s-au cenzurat articolele care elogiau pe militarul distins, a cărui capacitate era recunoscută și dincolo de hotarele țării .

b) gral Paul Angelescu

A citit scurt, militărește , **Ordinul** din 12 dec.'33 , prin care **I.Antonescu** a fost numit, **provizoriu**, sub-șef al MStM (cf Legii din 1932, art 15) deoarece , ca general e Divizie , nu putea fi șef peste generalii de Corp de armată. După un an de funcționare , constatându-se că disciplina a suferit , a fost înlocuit . Nu a spus nimic despre cenzură .

c) Virgil Madgearu

Se ridică **contra cenzurii**, anunțând că oficiosul PNȚ nu se va mai supune.

Interpelarea d-lui Necșești este o dovadă a zădărniceii cenzurii , care a provocat enervarea opiniei publice și a ajuns în Parlament.

Privind **schimbarea lui Antonescu** , protestează că **de ce** a mai fost numit ? ;

de ce acum nu a fost lăsat să lucreze ? ; **de ce** a mai fost schimbat g-ral Samsonovici ? ,

numai pentru că a fost ministru la PNȚ ? că a învinuit PNL că nu s-a ocupat de înzestrare ?

de ce acum "executorii testamentari " ai lui Duca ... încalcă ce a făcut Duca ?

(**majoritarii strigă Skoda ! Skoda ! ; opoziția strigă : demisia ! demisia ! Vacarm, zsgomote**]

d.) Virgil Madgearu / 15 dec.'34

▣ Injoncțiuni în lucrările parlamentului .

▣ Șefia M.St.M

[Madgearu, bine înțeles, trage foc pe turta PNȚ , deși, din acest p.d.v., se găsește într-o situație jenantă .Pe cine să aprere ? Pe **Antonescu** sau pe **Samsonovici** ?

Dar mai presus de toate, de ce să nu pescuiască în apele tulburi ale liberalilor, de ce să nu bage " fitile" între ei ? De ce să nu comită oarecari insinuațiuni și mai sus, spre Carol chiar ? Aceasta era "maniera" cu care Virgil Madgearu voia să-i pună în dificultate pe adversari : vorba " în doi peri" ...]

În ședința trecută s-au petrecut două lucruri care izbesc în prestigiul parlamentului : injoncțiuni ale reprezentanților guvernamentali în desfășurarea lucrărilor și încălcări ale președ. de ședință în ordinea de zi , soldate cu sistarea ședinței.

Lucrurile au fost lămurite de dl Popescu -Necșești...

"Ați împiedicat acest cuvânt mai mult de 24 de ore , și ați creat o senzație în plus în această opinie publică destul de enervată. Era normal ca chestiunea să ajungă la tribuna parlamentului
Virgil Madgearu / 15 dec.'34

▫ PNL - Antonescu - Samsonovici

" Foarte bine ; a fost înlocuit un șef de stat major, numit provizoriu, printr-un titular.

Dar atunci întrebarea este : aceste condiții , care nu sunt împlinite de g-ral Antonescu , nu erau cunoscute când a fost numit ?

Noi care am fost la guvern în momentul când a fost numit la statul major distinsul ofițer care este g-ral Samsonovici, noi știm să apreciem înaltele sale însușiri.

Dar întrebăm : după ce d. g-ral Samsonovici a fost ministru în guvernul național-țărănesc, pentru ce nu a fost trecut , din nou, la MSt.M ?

Pentru ce i s-a dat o nouă comandă , pentru ca astăzi să fie rechemat la statul-major ?

Pentru ce acest interimat al d-ului Antonescu la statul -major ?

Ei bine , ne-am deslușit . Avusese loc în Cameră (2 mart.'33)

o dezbatere importantă privind armata , în cursul căreia g-ralul Samsonovici

a acuzat și a făcut răspunzător PNL pentru starea în care a fost armata în războiul

reîntregirii ; a dat o replică foarte tare răposatului Duca, respingând " lecția" pe care

încearca să o administreze ...

Aceasta este explicația pentru care răposatul șef al PNL nu a vrut să-l treacă pe g-ral Samsonovici la MSt.M. Este o chestie politică în care nu se amestecă ...

dar ...întreabă pe executorii testamentari ai testamentului poltic al răposatului , și în special pe Tătăărăscu , " dacă nu cumva este adevărat că și în această privință , ca în multe alte privințe, d-sa nu lucrează prin voința sa însăși , ci lucrează prin alte inspirații ,

sau dacă nu umva actele pe care le contrasemnează nu sunt acte pe care le discută și le hotărăște în Consiliul de miniștri , ci sunt acte care se discută, se prepară se hotărăsc

[LD : Camarila ?] și numai se execută de dl Tătăărăscu ,

pentru că d.Tătăărăscu nu are autoritatea politică necesară . " (vociferări, zgomot)

" În aceste condiții, noi considerăm chestia ridicată [----] ca deschisă și

așteptăm răspunsul d-lui președinte de Consiliu ,

și declarăm că nu suntem satisfăcuți de răspunsul d.lui ministru al Apărării Naționale și nici cu răspunsul pe care va încerca să ni-l dea d.ministru lamandi "

e) Dr.Lupu / 15 dec.'34

▫ Răspunsul g-ral Angelescu =

▫ Nesocotirea Parlamentului

Declarațiile lui Popescu -Necșești și Virgil Madgearu , nu-l satisfac. " Noi suntem cu toții sub sub impresia profundă a unui răspuns disprețuitor pentru autoritatea oricărui Parlament , pe care ministrul Apărării Naționale , bunul meu prieten d.general Anghelescu ,

l-a dat adineauri. Ce ? Avem nevoie să vină d-sa să citească date din almanah , în care ,

până la 12 ianuariea fost cutare general de divizie ,cutare și cutare și gata .Acesta e un răspuns ?

Ce. Dvs vă mulțumiți cu atâta ? Dvs credeți că se poate trece cu atâta ușurință asupra unor fapte ca acestea în preajma unor evenimente grave care ne așteaptă ? Că nu poate fi șef de

MStM un general dedivizie ? dr acum s-au trezit d-lor, ? Alaltăieri ? **Dar de un an de zile nu este gral Antonescu ?** [LD : continuă cu aceste întrebări retorice , cu amintiri din război, când ca soldat- medic a condus generali care fugeau de holeră...]

Di.g-ral Angelescu și cu **șeful guvernului** sau presupusul său de aici , **sunt datori Parlamentului țării** acest răspuns : **pentru ce culpă militară generalul de brigadă Antonescu a fost scurt și cuprinzător** , peste noapte, **luat de la postul său și trimis la Pitești ?**

Nu motive de curiozitate bolnavă ne îndeamnă la aceasta .Nu. **Genealul de brigadă Antonescu** , care a fost la Statul Major , a fost în cursul acestor 6 luni de zile **trimis în străinătate** , a luat contacte cu statele majore ale Franței, Iugoslaviei, Cehoslovaciei , țări aliate cu noi [-----] **Ce vor zice toate aceste state** , care și-au dat aceastui general toate planurile și secretele lor, cari au lucrat cu dânsul , au pus la cale atâtea fapte ? [-----] Ce vor zice când vor vedea că acest general a fost demis ? [-----]

" **Dle ministru, să nu vă jucați cu focul** .Nu avem în această țară destule elemente capabile în nici unul din domeniile ei. Atunci când se găsește unul, **să nu ne jucăm cu reputația lui , căci pedeapsa va veni**. Aștept deci răspunsul cinstit și franc [-----] Și mai este ceva : **mutați la loc întrebările și comunicările parlamentare ! Nu le puneți la sfârșitul ședințelor** , că riscați să nu se mai poată desfășura.

Dr.Lupu / 15 dec.'34

▣ **Desființarea cenzurei**

Protestez și eu , împreună cu ceilalți [----] **puteți tolera mai departe și la infinit regimul cenzurei ?** Un om se poate deprinde cu orice , la urma urmei poți să-l îndobitocеști complet ; dar datoria dvs de la posturile superioare , este să reacționați.

Bine, **s-a introdus cenzura în 1933**, când s-a întâmplat pacostea și nenorocirea aceea gravă națională, ca șeful guvernului să fie asasinat . **De atunci a trecut un an .**

Ce pericole mai aveți dvs acum ?

Cu bolșevicii ați făcut pace : avem pe **Ostrowski** chiar aici lângă mine la Athénée Palace (**ilaritate**) **Ce mai motivează cenzura ? Și câtă vreme s-o țineți ? La infinit ?**

Această țară , născută prin **dezvoltarea libertăților**, prin lupt care au costat sângele și viața atâtor predecesori ai dvs - Ion Brătianu bătrânul a stat în închisoare , și alții .

Apoi dvs vă faceți acum patronii întronării la infinit a unui sistem de cenzură și sugrumării libertăților publice ?

Generalul Prodan este un militar foarte simpatic, înalt la trup, frumos, chipeș, dar **ce are el a face cu presa ? Taie ce crede de cuviință** ; azi e una , mâine este alta , la întâmplare .Mâine poate vă taie și pe dvs. **Dvs din guvern sunteți mai tineri** , a rămas doar unul **mai bătrân, Victor Antonescu**, dar și el făcea parte din tinerimea generoasă , mai este poate generos și acum. **Vă rog luați cu profundă seriozitate și la un examen cinstit chestiunea și suprimați cenzura ; nu se poate dezvolta țara mai departe , cu asemenea sugrumare a libertăților publice "**

Dr.Lupu / 14 dec.'34

▣ **"Universul "**

"Universul" este **o gazetă populară**. Mie, 8 ani de zile cât am scos **"Aurora"** nu mi se cenzura, cu cerneală , mi se tăia ziarul cu foarfeca . **"Universul"** este **o gazetă culturală**, face servicii prin imensul său tiraj, este cât **o universitate pentru popor** ; este considerată **o gazetă**

"de dreapta", nu prea colorată... Ce o să zică lumea când o să vadă că **articolele lui Stelian Popescu** - care numai revoluționar nu este ! - sunt **tăiate complet de cenzură ?**

[-----]

I.Mihalache / 15 dec.'34

▣ **Încredere în generali**

▣ **Îngrijorare pentru armată**

" De sigur , **nu putem decât regreta** cu toții că **nu încheiem această discuție** asupra unei probleme atât de importante , lăsând impresia , spre liniștea țării, **că cel puțin pe chestiunea apărării naționale , parlamentul este într-un deplin acord.**

Este regretabil că dl prim-ministru a trebuit **să recurgă la formule**

cu care să lase **falsa impresie** că cel puțin **majoritățile au găsit linia de acord** între ele.

Nu este vorba - și țin **să se stabilească în mod categoric** - că **noi, partidul național-țărănesc**, această fracțiune parlamentară , **am încerca să dăm certificate de capacitate sau incapacitate ofițerilor generali.**

Ținem să declarăm în mod precis și categoric , că , pe cât ne este nouă cunoscut, ne exprimăm **întreaga noastră încredere și stimă reputațiilor pe care și le-au stabilit** și fostul șef de stat major , **tânărul și distinsul general Antonescu** , care pleacă , și actualul șef de stat major **și general de corp de armată Samsonovici**

care a revenit în acest înalt post. Dl g-ral Samsonovici, care vine în fruntea MStM ne-a făcut onoarea să primească a fi ministru al Apărării Naționale în cabinetul nostru. Am putut , prin urmare , să constatăm însușirile sale.

"**Dar de altceva este vorba**, dle prim ministru, și regretăm că,

dacă pe noi nu voiiți să ne înțelegeți , nu ați voit să înțelegeți nici pe șeful partidului dvs. Dl Dinu Brătianu a arătat parte din motivele de ordin sufletesc

de la care pleacă îngrijorările tuturor.

- **Tătăărăscu** : **Cu dânsul mă înțeleg eu întotdeauna** , cu dvs mai rar ...

- **Mihalache** : **Ar fi fost bine** , și pentru liniștea noastră, și pentru liniștea dvs , dar mai ales pentru liniștea țării, **să vă fi înțeles , înainte de a veni aici.**

Și ar fi fost în interesul țării ca **șeful PNL , d.Dinu Brătianu,**

în loc să vină aici , la această tribună, și **să vă facă recomandațiuni părintești și familiare [....]** să fi venit aici **să vă felicite pentru alegerea** pe care ați făcut-o.

Dar d.Dinu Brătianu s-a urcat la această tribună spre a arăta că **Parlamentul este în drept** și că d-sa **se simte dator să arate neliniștea** care frământă țara , când este vorba de acte așa de importante ce privesc soarta armatei noastre .

Prea a fost dureroasă experiența pe care a făcut-o această țară cu **lipsa de armament.**

Prea fost dureroasă experiența pe care a făcut-o țara în **halul detestabil în care a fost trimisă armata în război, în halul detestabil în care a fost întreținută armata în război, ca să nu simtă o obsesie permanentă asupra ei**

problemele care privesc comandamentul și armamentul."

Mihalache / 15 dec.'34

▣ Cenzura

" **Provocarea dvs a învederat că** atunci când s-a vorbit în opinia publică despre cauzele care ar fi determinat schimbarea la comandament, **îngrijorarea a fost așa de mare , încât dvs însivă ați socotit util să aplicați cenzura ,** chiar **împotriva unui important director de gazetă , și fost ministru** , care semna cu numele lui propriu, și care , după cum remarca prietenul meu dr Lupu, nu este considerat printre oamenii răzvrățitori din țara asta .

Mai mult, ați socotit că **această îngrijorare este așa de întinsă ,**

încât să exercitați în mod indirect o cenzură parlamentară ,

chiar **împotriva propriilor dvs majorități**, și chiar și atunci când știți că **șeful partidului dvs** vine să adauge cuvântul său.

Mihalache / 15 dec.'34

▣ Răspunderile

[**LD : mi se pare stupefiant ca acest lucru să-l ridice Mihalache, PNT !**

Ei cu acea afacere Skoda, în care răspunderile au fost pasate de la unul la altul !]

" În aceste condiții, **regret dle prim-ministru** că ședința aceasta

nu a avut darul să lămurească țara asupra cauzelor care au determinat schimbările de la MStM , și regret că, în acest scop, **s-a recurs la citirea unor articole din legile militare [----]**

" **Țin iarăși să subliniez un punct de vedere** , pe care **l-ați exprimat** și formulat aici, **în mod cu totul greșit** , și care poate să fie plin de consecințe neplăcute .

Trebuie să stabilim o dată că puterea executivă este singura responsabilă de toate actele ce privesc comandamentele și armamentul țării . Numai în acest chip vom putea urmări , preciza și trage la răspundere pe cei vinovați de lipsa de înarmare a țării . Altfel veți încuraja totdeauna fuga de răspundere și clevetirile cărora trebuie să li se pună capăt în țara aceasta . Iar acest lucru nu se poate fără precizarea răspunderilor asupra unor oameni , cari pot fi trași la răspundere "

I.) dr.Lupu

▣ Replică lui Tătărașcu

▣ Armata .

[LD : totdeauna Lupu cu a sa sămânță de scandal ! Mi-l amintesc la declanșarea scandalului Skoda . Iată-l acum , alături de cei pe care-i atăcase, îndreptându-și ironiile, sarcasmul și focul contra PNL]

Regret că prin intervenția noastră , **am sustras pe dl prim ministru** de la ocupația grea și importantă căreia i s-a dedicat în ultimele zile , credeam că și în ultimele luni, pentru înarmarea țării.

Dar , nu este mai puțin **important** decât aprovizionarea țării cu cele mai bune arme , **numirea persoanelor** care în timp de război **vor mânui acele arme.**

Poți d-ta să aduni munți de muniții , dacă nu ai conducerea, ai mântuit-o și cu țara și cu războiul.

Dvs ați răspuns cu toleranța dvs obișnuită .Foarte frumos : **numai că ați alunecat alături de chestie** . Nu a fost vorba aici de faptul că Parlamentul vrea să se ocupe de acum înainte de numirile de comandanți în armată, nici să discute calitățile și defectele cutăruia și cutăruia.

" **Aici a fost un caz precis și special : un general** dintre cei mai capabili ai țării **a fost numit subșef de MStM**, după ce au **fost consultați toți factorii guvernului dvs**, inclusiv actualul **șef al partidului, Dinu Brătianu.** [---- LD : repetă iat toată povestea ...]

[-----]

- **Lupu** : Dle Tătărașcu , eu te cunosc pe d-ta de mult, avem amândoi o oarecare prietenie peste partide ...

- **Tătărașcu** : Am regretat totdeauna că nu suntem în permanență alături ...

- **Lupu** : Nu este vina mea, este vina dvs, că m-ați bătut la alegeri ...

Dvs sunteți un om tânăr, ați intrat în viața politică urcând treptele , nu una două, ci câte zece...

- **Tătărașcu** : Probabil așa a fost destinul...

- **Lupu** : Să știi o treabă : **nu este greu să ajungi, este greu să te menții ...**

Acest loc de mare onoare ocupat de ilustrațiile mari ale țării , cei doi Brătieni, Kogăniceanu și alții , **dvs ați luat o grea răspundere .**

[-----]

dr.Lupu / 15 dec.'34

▣ Cenzura .

" **Și nu se poate intitula partid liberal acela care astăzi** , după un an de la marele eveniment, **continuă încă să guverneze cu cenzură.** Cenzura l-a gătuț pe Ion Brătianu bătrânul și a gătuț toată mișcarea liberală la începuturile ei.

Nu are dreptul partidul liberal , prin reprezentanții lui, **șeful cel bătrân și șeful cel tânăr** , să continue cu asemenea metode care pot duce țara la dezastru , ruină și faliment.

Adunați-vă toți în Consiliu de miniștri, examinați și constatați că

azi în țară nu este nici un motiv de liniște, dar **absolut nici unul,**

și **luați foarfeca cenzurii din mâna unui general,** oricât de capabil ar fi în timp de război,

dar **absolut incapabil în administrarea publică a libertății presei.**

[-----] **Cu cenzura , vă las să reflectați.**

Dacă nu, voi reflecta eu de la această tribună ,
am să vă toc la cap în serie , până ne veți scăpa de ea . "
Dezbateră înlocuirii lui Antonescu / 14 dec.'34

34.) C.Tătăranu (PNL, raportor la Mesaj) discurs final la Mesaj, 17 dec.'34

Madgearu, Călinescu - clarificări polemice.
(DAD, MO 19, șed. din 17 dec.'34 , p. 375- 380)

[LD : deputat de R.Sărat. Se străduiește destul de onest să radiografeze **situația țării** ,
pe care o raportează la **soluțiile avansate de partidele din opoziție**.
Este în impas față de formula **statului țărănesc** , provocând la oarecari clarificări din partea
național-țărăniștilor, după care ... totul se transformă în **penibila ciorovăială, " noi " - " voi"]**
Document integral - **fișier PNL**

/ **PNȚ - " statul țărănesc " : concepția proprietății -comunistă ; lupta de clasă ;
formulă electorală /**

/ **Programele PNL versus PNȚ : romantism versus realism ;
politici sanitare ; agrare ; școlare**

/ **Administrație / alegeri locale / despoliticianizare /**

Tătăranu / 17 dec.'34

▣ **Partidul Național -Țărănesc**

▣ **Statul țărănesc**

" Ajung la **doctrina PNȚ** , doctrină întruchipată în ultima vreme într-o **formulă proaspătă** ,
formula **Statului țărănesc**.

Vă mărturisesc că la începutul dezbaterilor asupra Adresei la **Răspuns la Mesajul Tronului** ,
mi-am pregătit creionul și hârtia , dornic să iau note și să mă lămuresc asupra acestei formule.

Spre desolarea mea - și probabil și a dvs - creionul meu a rămas intact și hârtia imaculată ,
pentru că **nimeni** din reprezentanții acestui partid **nu s-a simțit obligat să ne lămurească**
și în special **să lămurească țara** , să lămurească pe aceia de la care mâine vor cere
o dată mai mult votul lor .Mă văd , deci, obligat, pentru a studia această formulă ,
să mă servesc de elemente disparate , de discursuri incidentale și , alături cu chestiunea ,
și de articole spicuite din gazeta oficioasă a PNȚ .

Esența comunistă

Din analiza acestor elemente , sunt obligat să cred , mai întâi ,
că **esența acestei formule** este pur și simplu **comunistă...**

- **V.Serdici** : Eu v-am dat o explicație mai bună, d-le raportor ...

- **C.Tătăranu** : ...pentru că am avut de la această tribună **o masivă și foarte documentată
pledoarie pentru comunism**, făcută de onorabilul nostru coleg **d-I Mihăescu** ,
și dacă nu ar fi fost aceasta suficient, am coroborat această expunere cu **un articol**

- dintre multele apărute **în oficiosul PNȚ** , cu litere mari și pe prima pagină -
articol ce se intitulează **" Statul țărănesc și funcția proprietății "**

[**citează pasajii din articol**] ("Dreptatea" , 13 ian.'34)

< Proprietatea mică este fără îndoială rezultat al muncii chibzite și al economiei . >

**< Proprietatea mare , de orice natură, reprezintă furtul , un furt recent
sau moștenire străveche de la hoți , penalizați sau scăpați de penalizare .>**

"Mai întâi, veți recunoaște că **este greu de găsit** , în mod logic, **de ce munca chibzuită și
economia nu pot duce decât la proprietatea mică** de orice fel și nu și la proprietatea mare ,
după cum d-lor, **ași fi foarte curios să știu, ce vor fi gândit dl Mironescu , sau Mihai
Popovici , sau Mirto, sau toți proprietarii mari** de orice natură din PNȚ ,
**când au citit această afirmare , că proprietatea mare , de orice natură, este un furt recent
sau moștenire străveche de la hoți !** (**aplauze la PNL**)

Autorul spune : **< Este eronat să se considere proprietatea privată ca un instinct
uman . Proprietatea nu este instinct, ci viciu uman ; fiindcă apelezi la lăcomia,
la egoismul brutal, și la plăcerile aceluia mic porc , care veghează în fiecare din noi . >**

și în paranteze se simte obligat să spună în franceză

< le petite cochon qui someille dans chacun >

- **Virgil Madgearu** : Ași vrea să știu , dle raportor , **cu cine polemizați dvs ?**
- **Tătăranu** : **Cu nimeni. Analizez** cu elementele pe care am putut să le găscem esența acestei noi formule , asupra statului țărănesc , a funcțiunii proprietății .
[**LD : atenție ... cât de penibilă este apărarea lui Madgearu !**
Ce caracter urât poate avea ! Cât de mult rău a făcut partidului său]
- **Madgearu** : **Acest articol** și alte câteva care s-au publicat în același gen , **au fost dezavuate tot în " Dreptatea "** , cu o notă transmisă redacției **de secretarul general** al partidului , **în numele partidului (aplauze la PNT)**
- **ACCuza** : **Noi protestăm** în contra acestui sistem **de a se face propagandă comunistă și pe urmă să se dezavuiere !**
- **Tătăranu** : Recunosc în această afirmație a dvs , **caracteristica principală a partidului dvs** , cu **afirmări și dezavuări .**

Proprietatea - concepția PNT ...

- **Madgearu** : Știam că dvs sunteți un om obiectiv.Cum cadrează atunci **polemica pe care o faceți dvs.** , cu un articol , care **s-a strecurat în timpul vacanței** (**ilaritate la PNL**) în coloanele oficiosului nostru , articol care a fost dezavuat imediat ce s-a luat cunoștință de apariția lui ?

De altfel , concepția PNT despre proprietate a fost formulată precis

în programele de guvernământ publicate și în toate discursurile oratorilor noștri , de la această tribună sau de la altele .

PNT socoate despre proprietate că în situația de astăzi [LD : numai astăzi ?] trebuie să fie considerată ca o funcție socială . Atât și nimic mai mult . "

- **Iamandi** : "Noi am creat-o !"
- **V.Serdici** : Cer cuvântul . **Am fost pus în cauză** căci am vorbit la Mesaj , și **am dat definiția statului țărănesc ...**
- **Madgearu** : Faceți impresia că vă luptați cu morile devânt , ca don Quichotte .
- **Tătăranu** : **Eu recunosc afirmația d-lui Madgearu** , că în adevăr **oratorii autorizați ai PNT au afirmat** în nenumărate rânduri **că nu vor desființa proprietatea privată** și că deci **sunt obligați din nou să caute alt drum pentru explicarea statului țărănesc. Eu vreau** , dle Madgearu , să cred că **nu voiți desființarea proprietății private** , pentru că vă afirm , că în optimismul meu , **aș vrea să cred în posibilitățile de control și de emulație** , binefăcătoare pentru această țară , **a partidului dvs. "**

"Drăgălășenii " ...reciproce ! ...

- **Madgearu** : Dar nici nu e nevoie să o crezi d-ta Pe d-ta nici nu te interesează , căci **pe d-ta poate să te intereseze** , cel mult , **cercurile d-tale de la Râmnicu Sărat** . Nici asta nu te interesează prea mult , căci **te duci prea rar pe acolo** , după cum mi s-au plâns alegătorii d-tale...
- **Voce** : Ieftin spirit !
- **Tătăranu** : Și ieftin și inexact !
[-----]
- **Iamandi** : Recunosc că dvs **sunteți un admirabil om politic** , muncitor , cunoscător , specialist , însă trebuie **să recunoașteți că rezultatele guvernării** , din nenorocire , pe drept sau pe nedrept , v-au pus într-un **permanent conflict cu opinia publică** .Afară de aceasta , mai este o considerație : **nu vă simpatizează , sunteți un element antipatic** opiniei publice "
- **Madgearu** : ... ași vrea să întreb pe dl Iamandi **de ce a furat urnele** din 4 secții din Ilfov și **de ce a furat toate urnele la Hotin** , ca să nu mă aleg deputat ?
Recunosc că sunt urât , dar știți de cine ? **De PNL , căruia i-am cășunat foarte mult rău "**

Lupta de clasă ?...

- **Tătăranu** : Se vede obligat prin deducțiune să socotească că formula presupune **lupta de clasă** , adică a voi cel puțin înlăturarea celorlalte clase , pentru **exclusiva întronare a clasei țărănești** . Numai că acest scop , în mod fatal , duce la **adevărul revoluționar** .
- **Armand Călinescu** : " Treceți vă rog la alt argument ; acesta nu este bun .

Nu suntem revoluționari."

Stat țărănesc ?...

- **Tătăranu** : Dle Călinescu eu sunt fericit că , pentru lămurirea opiniei publice , am câpătat cel puțin această nouă afirmație precisă și clară.

" Dar vă întreb atunci, **de ce-i ziceți stat țărănesc ?**

Dacă nu vreți eliminarea nici unei alte clase, atunci **de ce această nouă titulatură** , de ce această **nouă șaradă politică**, pe care o asvârliți în fața opiniei publice și **refuzați cu încăpățănare** , din voință sau neputință , **a da o explicație** cât de cât acceptabilă ? [-----] Nu aveți dvs impresia că **semănați cu musca din fabulă** care,

așezată pe jugul bouului, venea de la arat ,

închipuindu-și că a arat ogorul stăpânului toată ziua ?

E tardivă formula . Ea a fost consumată de noi prin împroprietărire și vot universal .

Formulă electorală...

Constatând deci, că pe nici unul din aspectele discutate nu ați putut găsi **deslegarea acestei șarade** , oare aș putea eu fi găsit vinovat , dacă mi-aș permite să cred că **această nouă formulă** nu este decât **pur și simplu o nouă formulă electorală**, care să înlocuiască pe cealaltă , pe care ați perimat-o, prin cei 5 ani de guvernare ?

- **Madgearu** : Îți dau **întâlnire la viitoarele alegeri** , ca să vezi dacă formula este perimată ...

Programul " țărănesc " / Programul liberal ...

- **Tătăranu** : Coborând de pe planul teoretic **pe plan practic**, să vedem dacă cel puțin **aplicarea doctrinei pe teren** , vă îndreptățește să veniți astăzi cu formula **statului țărănesc**.

DI.Mihalache pretindea, într-un **discurs ținut la Câmpulung**,

că **pătura țărănească** are nevoie de îndeplinirea cât mai grabnică a **trei postulate mari** , pentru deplina ei dezvoltare :

1. Sănătatea fiziologică , printr-o bună politică sanitară ;

2.Sănătatea materială, printr-o politică agrară ;

3.Sănătatea morală , printr-o politică de învățământ primar .

Îmi voi permite să analizez care au fost aplicările pe teren, **în timpul guvernării dvs**, pentru **realizarea acestor trei postulate** .

Politici sanitare ...

În materie de **politică sanitară** , ați inaugurat **închiderea pur și simplu a spitalelor** , din motive bugetare , nevalabile în materie de luptă declasă ;

ați încetat politica dispensariilor rurale ; Basarabia trăește sub teroarea tifosului exantematic ;

ați micșorat posturile de medici și a trebuit să venim noi ...

- **Madgearu** : Vai de mine !

- **Tătăranu** : ... **ca să mărim numărul spitalelor** .Am cifrele aici, d-le Madgearu , dl ministru lamandi vi le va da cu prisosință .

- **Madgearu** : V-ați împărțit cifrele !

- **Tătăranu** : Am inaugurat și politica de **dispensarii rurale**, și politica **sporirii numărului de medici** la țară cu **20%** ; am mărit de la 2.400 la 3.400 numărul paturilor în sanatoriile de tuberculoși ; am dat prime la doctorii ce merg la țară ;

- **Madgearu** : Numai că înaintea dvs. , în ultima noastră guvernare , s-au sporit posturile de medici rurali și s-a făcut **cel mai serios buget** la Ministerul Sănătății , din câte au fost după război .**Ați copiat programul nostru** .

Politici agrare ...

- **Tătăranu** : Ca primă **manifestare de politică agrară** ne izbește în primul rând și **o concepție și o practică** , **practica epistolelor d-lui Mihalache** , **" concepția politistă în materie de politică agrară "** ... că dacă țărani nu voiesc să devină **civilizați** de bună voie, o vor face de nevoie, fiindcă o va impune.

În faa acestei concepții , **PNL a venit cu politica persuasiunii** ,

și cu noua politică a agronomilor ambulanti...

politica transformării agronomilor din birouri, în agronomi de teren;

- **Madgearu** : O să ajungeți la agricultură ambulatorie ...

- **Tătăranu** : Politică **valorificării cerealelor** , despre care, evident, dvs veți spune că am copiat-o de la dvs ! Am împărțit-o în trei etape

[**se dau cifre, se trag concluzii ; Madgearu intervine la fiecare propoziție, îl persiflează ;**

- și dă un răspuns stupefiant când este somat să nu mai intervină]
- **Madgearu** : " Noi nu am luat cuvântul la Mesaj .Dați-ne voie ca , pe cale de întrerupere , să punem la punct anumite chestiuni.

Politici școlare ...

- **Tătăranu** :) : Și în acest domeniu, PNT a început prin **desființări de școli, de posturi ...**) : Au făcut **armate de desnădăjduiți , de revoltați**, care în loc să semene cultură , seamănă **idei subversive și de destrămare ...**
Noi am mărit nr. de învățători cu 6.500 ... am numit 9.000 învățători noi ...
- **Madgearu** : Toată chestiunea este să avem cu ce-i plăti ...bugetul este descoperit ... Trebuie să plătești și funcționarii ... deficitul se mărește ... în nov.'33 , când am plecat de la guvern, **740 milioane erau restante** pentru funcționari, dar erau peste **1 miliard economii la împrumut...**
- **Tătăranu** : "**De când am venit noi la putere**, noi regimul plutocrat , care împilăm țărănimea , noi regimul nefast, **am mărit nr. școlilor clădite de noi cu 4.000 și am transformat această armată de răsvrățiți într-o armată de făclieri** care să pătrundă în toate unghiurile cele mai întunecate ale **analfabetismului țărănesc**.
Am auzit zilele trecute pe **dl prof.Andrei** , pentru care am toată stima, știind că **d-sa apără o cauză**, știind **câte eforturi a făcut** ca subsecretar de stat , pentru **a convinge guvernul să-i dea mai multe fonduri** pentru o **sănătoasă politică școlară**. D-sa spunea că **s-au desființat școli** , deoarece **revenea prea mult pe cap de elev** , ca și când **școala ar fi fost o întreprindere comercială** , care trebuia judecată după randamentul bănesc.
Randamentul unei școli nu poate fi material ; nu există decât un randament moral , care nu este niciodată prea mult plătit pentru un popor. (aplauze la PNL)
- **PCAndrei** : Eu vă dădeam câteva exemple și apelam la obiectivitatea dvs. , dacă se poate admite să ființeze o **școală cu 16 elevi și cu 10 profesori !** Când țărancă nu știe să facă mâncare și să faci școli pentru rame de scoici , consider aceasta o risipă scandalosă. Aceasta nu este operă culturală, ci bătaie de joc ! (aplauze la PNT)

Romantism politic...

Realism politic...

- **Tătăranu** : " Am văzut că **politica dvs pe teren practic este aproape nulă și se soldează** numai cu **legiferarea muncii orășenești** a d-lui Ionaițescu . Este **cel puțin bizar** pentru **un partid care se numește cu încăpățănare " țărănesc"**
Eu recunosc la dvs - poate din cauza tinereții dvs - o **tendință foarte marcată de romantism politic**. **DI Mihalache este un mare poet social** .
Eu știu că **d-sa mângâie** ideea unei clase **țărănești frumoase , sănătoase, culte și bogate** . Dar uită , cu **imaginația d-sale bogată și romanțioasă** , că **aceasta depinde** , în primul rând, de **puterea de realizare și nu de puterea de imaginație**.

Deosebirea dintre dvs și noi , este că **la dvs este o tendință permanentă de sărituri disparate și individuale de sus, spre utopie și cu căderea pe punctul de plecare** , pe când **la noi**, este **tendința încordată** ca, împreună **cu tot poporul , să mergem înainte spre progres**. [-----] În aceste condiții , dați-mi voie să mă întreb , dacă **formula nouă** , formula pe care ne-o serviți astăzi **cu atâta emfază** , dar cu **atâta sărăcie de explicațiuni** , mai **poate servi ca steag** sau, dacă nu reprezintă **o simplă și ieftină formulă de alegeri** .
Și dacă și pe aceasta o veți perima mâine, **cu ce veți mai veni pe urmă ? "**

C.Tătăranu / 17 dec.'34

35.) **Vict.Iamndi** (PNL, subsecretar de Stat) , **discurs final la Mesaj, 17 dec.'34**

Virgil Madgearu , **Armanad Călinescu** , **Petre Andrei** , **dr.Lupu** , - intervenții polemice (DAD, MO 19, șed. din 17 dec.'34 , p. 381- 397)

[LD : în Senat , **Al.Lapedatu** ținea și el **discursul -final** , din partea guvernului .

Iorga și Laurențiu Onea îl atăcaseră foarte dur pe Maniu - vezi fișierul următor ... ;
[LD: discursul lui Iamandi este un impresionant tur de forță în istoria politică a perioadei postbelice. Este o veritabilă reglare de conturi cu adversarii politici ai PNL , tare pe poziții după primul an de guvernare . Metodic și necruțător, Iamandi face **procesul adversarilor politici** , lăsând însă o șansă la rotativă, PNT - **proces** în care clarifică toate aspectele legate de **tradiția, realizările, doctrina și programul PNL** .
Miza pare a fi oferta **binevoitoare** : **acceptarea , rotativei** celor două partide "**guvernamentale** " , **dar cu condiția ca PNT....**

Punctual, meciul este dominat și pare câștigat de Iamandi .

Maniu, Mihalache , ardelenii... nu par a fi în incintă ;]

Sublinieri, problematizări, supratitluri ,colorări , îmi aparțin

Doc.integral, **fișier PNL IX**

/ **Consens parlamentar / solidaritate guvernamentală** :

Monarhie Politică externă Armată

/ **Parlament , parlamentarism / prestația parlamentară a PNT /**

/ **Iamandi -Madgearu (polemic) : politici economico-financiare /**

/ **Iamandi -Madgearu, Petre Andrei , (polemic) : politici școlare /**

/ **Iamandi -Madgearu (polemic) : muncă și ocrotiri sociale /**

/ **Iamandi -Madgearu (polemic) : disfuncții, conflicte în PNL și PNT /**

/ **Iamandi -Madgearu (polemic) : Situația din PNT /**

/ **Administrația / legea administrativă ('25, '29) : regionalism - federalism - tradiție /**

/ **PNT - etape, evoluție, doctrine , guvernări / PNT- PNR -PNT /**

/ **Iamandi - Lupu (polemic) : stat țărănesc /**

/ **Regim democrat : stare de asediu - cenzură /**

[-----]

Vict.Iamandi / 17 dec.'34

▣ **Consens parlamentar .**

▣ **Solidaritate guvernamentală**

Monarhie....

[LD : plătește poliță grea lui Gh.Brătianu ; ignoră murmurul anticarlist dinspre PNT]

" Din îndelungatele debateri ce s-au făcut asupra Adresei de Răspuns la Mesajul Tronului, trebuie să constatăm , în primul rând , **călduroasa manifestare de devotament față de Coroană din partea tuturor** aceluia care s-au perindat la această tribună.

[-----]

[LD : nu ține seama de rezervele lui ACCuza]

" **Aceeași solidaritate** și aceeași **unanimă manifestare** de încredere **din partea tuturor** , le desprindem din aceste debateri cu privire la **politica externă a țării** , ale căruia **continuie succese** , făurite , în primul rând , de **strălucitul nostru ministru de externe** , d-l **Nicolae Titulescu** (**aplauze prelungite , ovații**) , în jurul căruia stă permanent **sprijinul guvernului întreg** , constituie o garanție temeinică pentru asigurarea păcii și pentru securitatea Statului ."

Armata

[LD : nu ține seama de scandalul Skoda și de alte nereguli la armată]

" **Pe același plan de atenție și de sollicitudine** neclintită , **din partea tuturor reprezentanților diferitelor partide și grupări** , care au venit să-și spună cuvântul la această discuție , a fost așezată **armata țării** ,

[-----]

Vict.Iamandi / 17 dec.'34

▣ **P.N.Ț**

LD : este interesant că **Virgil Madgearu** - care nu luase cuvântul la Mesaj - îl secondează , îl sâcăie , îl contrazice (cum a făcut și el oratorii la mesaj !) .

Pe fond, ambele partide pierd din prestigiu și credit , prin discreditare reciprocă.

După "**despoliticianizarea**" atitudinii față de **monarhie, armată, politică externă** , după "**despoliticianizarea**" **administrației** (susținută de Tătărescu și Tătăranu) , **lamandi propune "despoliticianizarea " școlii prin scoaterea de sub influența politicului , de sub tutela politicilor de partid** , ceea ce înseamnă, implicit , recunoașterea consecințelor amestecului nefast al acestora .

Sună bine, frumos, logic, numai că ... face această propunere o dată ajuns PNL la guvern ! Se ridică cel puțin două probleme : **programul cărui partid devine acceptat "național" ? Care ar mai fi rolul partidelor (al diferențelor și nuanțelor) în mecanismul de guvernare ?**]

" Discuția mesajului , **deși a ținut atât de mult** , **deși** de la această tribună **s-au perindat nenumărați oratori** , **a fost lipsită în anul acesta de cuvântul** cel puțin al reprezentanților autorizați **ai opoziției celei mai numeroase** din această Cameră , **ai PNT** .

" Din această cauză, suntem puși în situația de **a nu cunoaște exact care sunt opiniile acestui partid de guvernământ asupra tuturor problemelor importante și de astăzi și de mâine ale Statului nostru**, și suntem siliți să constatăm că **din diversitatea opiniilor și a contradicțiilor** - adesea ori constatate - **nu am putea ajunge la convingerea că PNT se găsește în măsură de a putea să-și spună cuvântul** cu toată hotărârea și asupra situației politice și asupra obligațiilor pe care această organizație înțelege să și le ia în fața țării "

- **Madgearu** : Vă înșelați amar.
- **lamandi** : Dle Madgearu, dvs **ați lipsit aproape tot timpul** cât a fost discuția la mesaj...
- **Madgearu**: Am luat regulat parte la ședințe...
- **lamandi** : ...și v-ați mulțumit să dați **însărcinări colegilor dvs**, persoane foarte onorabile, foarte bine pregătite ; dar s-a întâmplat ceea ce și dvs ați constatat că dintre reprezentanții dvs , **parte au fost membrii fostului Partid Țărănesc al dr. Lupu**, care, nu numai că sunt **situați la stânga dvs**, dar chiar între ei nu-și au opiniile precise asupra problemelor puse în discuție, iar **ceilalți, din vechiul partid Național-Țărănesc**, care au guvernat cu dvs împreună, s-au ocupat de **câteva chestiuni speciale, fără să tragă concluziile** necesare în ceea ce privește politica dvs generală. "

[-----trece la alt capitol -----]

Vict.lamandi / 17 dec.'34

▣ Activitatea economică

" Evident , **ceea ce stăpânește încă** și astăzi , cu destulă intensitate , situațiunea internaționalăși implicit și a noastră, este **criza economică** și, ca o consecință a ei, **criza financiară**. "

A ascultat cu multă atenție **interpelarea** adresată de **Madgearu** ministrului Industriei și comerțului, cu privire la **politica economică a guvernului** .

Cunoaște **temperamentul lui Madgearu** care , deseori, pierde obiectivitatea necesară, dar tot **a rămas consternat** când acesta a afirmat că **țara n-a fost nici odată guvernată de oameni mai slăbănogi și mai incapabili ca noi !**

- **Madgearu** : Nu am spus incapabili, ci doar **slăbănogi** , iar eu **sunt consternat de politica dvs economică...**

[---- se declanșează iar **polemica cu " moștenirea" și greșelile politicilor economice** -----]

Vict.lamandi / **Virgil Madgearu** / 17 dec.'34 , retro '28-'33

▣ Concepția economică a lui Madgearu / PNT

▣ Politici economice

[LD : dincolo de **doctrine și metode diferite**, dincolo de **greșelile unora sau altora, acești doi oameni aveau caractere foarte asemănătoare** și , fiecare pentru partidul său, puneau atâta patimă pentru apărarea partizană , încât polemica lor se transforma în **ură și răzbunare** . Țării nu i se oferea decât spectacolul unei **contestări reciproce** .]

- **lamandi** : " **Noi ne găsim la guvern abia de un an și această guvernare a noastră** , în primul rând, **trebuia să ia măsuri pentru lichidarea moștenirii** pe care am primit-o

- după o guvernare de aproape 5 ani a Partidului Național-Tărănesc.
- **Madgearu :** " Am stat 1 an și 2 luni la putere a doua oară și 2 ani și jumătate întâia oară, la o altă nu fac nici 4 ani , și dvs spuneți 5 ani . Guvernarea noastră a fost **întreruptă de guvernarea tehnicienilor** cu concursul dvs. "
 - **lamandi :** ați venit la guvern la 11 noiembrie 1928 ; ați stat la guvern 2 ani și jumătate ; A fost intermezzo Iorga -Argetoianu , 1 an și 2 luni ; ați revenit , și v-ați reluat activitatea) : **cu aceleași metode , cu aceleași politică , și cu aceeași dovadă permanentă de neînțelegere a situației .**
 - **Madgearu :**) : **Aceasta este părerea dvs, nu și a țării .**
 - **lamandi :** Die Madgearu, eu **sunt un democrat și cinstit ; să nu confundați** recoltarea de sufragii din ultima vreme , **cu un verdict real** al opiniei publice pentru partidul dvs.
 - **Madgearu :** Acesta este **democratul sincer !**
 - **lamandi :**) : Sunt foarte sincer .Știți că de multe ori în **această recoltare de sufragii** se întrebuințează **o serie întregă de mijloace** , pe care dvs vi le-ați pregătit din vreme și care, în orice caz, **au fost străine de practica electorală a PNL** , față de alegătorii săi. Din acest punct de vedere , **după un an de guvernare , nu avem decât interpelarea d-lui Madgearu** , la care d-sa va primi răspunsul autorizat al d-lui ministru al Industriei .
 - **Madgearu :** După Crăciun !
 - **lamandi :** După Crăciun.Încolo , **tot ce s-a rostit** de la această tribună împotriva noastră **pe tărâmul politicii economice și financiare** , nu a fost decât **sarcina îndeplinită cu sârguință a opozantului cu orice preț** , pentru că eu mi-aș permite să întreb pe dl Madgearu ...
 - **Madgearu :** Dar să mă lași să răspund...
 - **lamandi :** **dacă d-sa , în cei patru ani de guvernare** , pe care i-a avut, **a fost în fiecare moment în măsură să stăpânească situația și dacă programul cu care a venit d-sa în 1928 , la urmărit cu consecvență până la capăt sau a fost nevoit** , în decursul acestor 4 ani, **să recurgă la o serie întregă de expediente** în toată acțiunea sa de guvernare și , pe deasupra tuturor , **să fie stăpânit de un spirit de sectarism de partid** , care a acoperit și a zădărnicit și ceea ce d-sa putea să realizeze sănătos în această țară) : **Dvs, d-le Madgearu, sunteți responsabil de întreaga ruină economică și financiară a țării "** (aplauze prelungite la PNL)
 - **Madgearu :** Verdictele dvs nu plătesc nici o ceapă degerată (**protestări la PNL**)
 - **lamandi :** Să vă spun drept, d-le Madgearu , **eu nu mășeptam** ca, la o afirmare a mea atât de categorică , dvs să-mi răspundeți în felul elegant în care ați răspuns.
 - **Madgearu :** Eu mă așteptam la dvs la orice. Observația dvs este așa de elegantă , încât mă dispensează.
 - **lamandi :** Dvs **ați stat în acest Parlament de la 1922 până la 1928** și v-am urmărit întreaga activitate .Eu personal **am toată stima pentru dvs...**
 - **Madgearu :** Vă mulțumesc de așa stimă (**ilaritate**)
 - **lamandi :**) : **Nu am stimă pentru opera pe care ați realizat-o** , pentru că nu o văd nicăeri . (**protestări la PNL**) Dvs , **timp de 6 ani, ați atâcat pe toate fronturile politica noastră economică și financiară.**) : De multe ori , **vehemența v-a umbrit calitățile** pe care le aveți ;) : **iar nedreptatea și metodele ce le întrebuințați v-a transformat în cel mai antipatic om politic** pe care îl are Țara Românească (**aplauze la PNL**) **Ați preconizat o politică economică și financiară diametralmente opusă politicii noastre .**) : Ați ironizat formula "**prin noi înșine** " ; ați aruncat cu noroi împotriva noastră. Și când ați venit la guvern , la 1928, iarăși recunosc, **cu verdictul unei mari popularități a țării** , ați încercat **câtăva vreme, să vă puneți în practică programul dvs** , iar către sfârșitul guvernării , **când ați văzut că rezultatele sunt dezastruoase , ați început, încetul cu încetul, să cedați**

- și să acceptați o bună parte din programul economic al PNL**
- **Madgearu :** **Nu ați avut nici o dată un program** (protestări la PNL) .
Dacă ai avea un pic de bună credință, dle Iamandi, **ar trebui să recunoști că criza a răsturnat programele tuturor guvernelor din lumea întreagă.**
 - **Iamandi :** Dlor deputați, incontestabil că **dl Madgearu are dreptate** atunci când spune că ceea ce s-a întâmplat în 1929 - **criza mondială - a răsturnat toate programele guvernelor** din omenirea întreagă. Este foarte adevărat, recunosc acest lucru. Trebuie însă să recunoașteți d-le Madgearu , **că la noi, în România, era o situație foarte deosebită, în bine.**
 - **Madgearu :** **Când am venit la guvern am găsit o ruină imensă .**
 - **Iamandi :** În România era o situație foarte deosebită în bine , față de cea mai mare parte din țările în cari criza economică făcuse ravagii. Pe dvs **nu vă învinovățesc că nu ați coborât pe pământ raiul**, pentru că nu-l aveți ;
) : **vă învinovățesc că nu ați realizat nici minimul** pe care puteați să-l realizați, date fiind **bogățiile imense ale României și condițiile mult mai prielnice** decât aiurea pentru stăvilirea consecințelor dezastruoase ale dezechilibrului economic mondial.
) : Dvs era greu să fiți preocupați prea mult chiar de îndeplinirea programului dvs de guvernământ. **Ajunseserăți la guvern după o opoziție foarte îndelungată** și era prima guvernare și **prima guvernare este** , totdeauna, trebuie să fie totdeauna, **foarte voluptoasă.**
 - **Madgearu :** **Ajunsesem la guvern cu 16 miliarde deficit lăsat de dvs.**
 - **Iamandi :** Ați utilizat guvernarea , după ce **ne-ați criticat pe noi timp de un deceniu** , asupra metodelor pe care PNL le-ar fi utilizat în trecut, **ați utilizat guvernarea în beneficiul exclusiv al partidului dvs. "** (aplauze la PNL)
 - **Madgearu :** **Aceasta este o calomnie de ultimă speță.**
 - **Iamandi :** Dle Madgearu, dvs puteți să-mi mai ripostați și mai violent .
 - **Madgearu :** Așa cum vorbiți și dvs
 - **Iamandi :** Mă aștept și la astfel de replici , însă nu am să vă urmez pe calea aceasta
 - **Madgearu :** De ce să mă urmați, când mă precedați ...
 - **Iamandi :** **Ceea ce spun eu este în conștiința întregii țări conștiente** (aplauze la PNL)
 - **Madgearu :** **Să nu mai vorbiți decât în umele conștiinței dvs personale**, dacă aveți una , **dar nu în numele conștiinței țării**
Nu reprezentați nimic până acum în politica țării acestia .
ca să vorbiți în numele conștiinței țării (proteste la PNL)
 - **Iamandi :** Era explicabil , prin urmare, ca **rezultatele guvernării dvs ,** și din acest punct de privire, **să fie complet negative ."**

Vict.Iamandi /Virgil Madgearu / Petre Andrei / 17 dec.'34

▣ Politici școlare

- **Iamandi :** Dl raportor adusesese în discuțiune chestiunea **politicii dvs școlare.**
Ear pentru dvs **o datorie elementară , partid de mase**, care pretinde a reprezenta în forma cea mai completă , **interesele și năzuințele țărănimii** ,
ca **să continuați** măcar politica școlară lăsată moștenire.
-) : Dvs erați datori să faceți asta cu atât mai mult cu cât însăși conducătorul dvs , **Ion Mihalache**, era nu numai unul din **admiratorii și prețuitorii marelui Spiru Haret** , dar era și unul dintre aceia care a avut prilejul **să aprecieze și să cunoască întreaga operă școlară** pe care o făcuse Spiru Haret .
) : Nu numai că **nu ați urmat această linie**, care era reprezentată , în 1928, când am plecat de la guvern, **prin dl dr. Angelescu** , dar ați socotit că e mai nimerit **să inovați** și de aceea) : **ați început o acțiune** care a pus **școala** de toate categoriile **înt-o situație dintrecele mai grele.**
) : Nu voi insista și nu voi arăta câte **școli profesionale ați desființat.**

- după cum nu voi arăta , cu acest prilej, nici **câte burse pentru fiii de țaran ați suprimat**, burse pe care le-ați găsit în ministerul Instrucțiunii , tocmai dvs care pretindeați că reprezentați interesele țărănimii mai mult ca oricine alții.
- **P.C.Andrei : Pentru prima oară s-a introdus la noi, în bugetul acestei țări , burse speciale pentru fiii de țărani , de 10.000 lei fiecare**
 - **lamandi** : Ați introdus un număr foarte neînsemnat de burse, de acest fel, care nu reprezentau nici pe departe sumele ce se acordase sub noi, în acest scop.
Încă din prima guvernare (1922-1926) Vintilă Brătianu dăduse Ministerului Instrucțiunii **50 milioane de lei , annual, pentru burse**. Era un fond global care se dădea și pentru licee, și pentru școli normale și naționale .Cercetați Liceul internat din Iași ,,,,
 - **PCAndrei : Ați suprimat și subvenția ce o dădusem eu ...**
[-----ceartă pur și simplu -----]
 - **lamandi** : Cred că ați putea să aveți bunăvoința să mă ascultați, cum v-am ascultat eu....
 - **Madgearu** : Eu te ascult ...
 - **lamandi** : Dvs nu mă puteți asculta fiindcă sunteți pornit .
Dvs numai când **faceți sport** sunteți bine dispus. (**ilaritate**)
 - **Madgearu** : Vă recomand și dvs să faceți sport , să fiți mai calm ...
 - **lamandi** : Mie , la vârsta pe care o am, deși nu sunt așa bătrân, îmi vine foarte greu să învăț **a dansa** și să fac **sporturile** pe care le faceți dvs ,
cu o pasiune de juned 20 de ani (**ilaritate**)
 - **Madgearu** : Fiecare cu pasiunea lui ! (**ilaritate**)
[-----]
 - **lamandi** : **Eu am propus** ca , pentru politica școlară **să se stabilească între factorii** răspunzători ai țării **aceeași linie de conduită** , să se cadă de acord asupra unui **plan minimal** care **să scoată învățământul de sub fluctuațiunile politice** .
Am putea **să valorificăm forțele creatoare** ale poporului nostru ,am face un **act de mare înțelepciune** și am dovedi că știm **să ne scuturăm de orice subiectivism vătămător**, **dacă am scoate școala definitiv din mijlocul luptei politice** .
Atunci , firește, nu s-ar mai da naștere **nici la dialoguri în Parlament** ,
nici la ceea ce se întâmplă astăzi, că o dată **un guvern plecat**,
a doua zi guvernul care urmează să strice , să dărâme, tot ce a făcut guvernul anterior.
Aș fi fost satisfăcut dacă dvs, în această direcție ,
ați fi venit cu o politică școlară mai bună.
Dar în loc de asta **dv ați întrerupt** ceea ce făcusem noi,
și **n-ați realizat nimic pozitiv pe cont propriu**.
) : **Ați compromis problema obligativității învățământului pimar** (**aplauze la majoritari**)
) : **după cum ați făcut imposibilă penetrațiunea elementelor de la sate**
în școala secundară (**aplauze la majorități**)
pentru ca **să avem desechilibrul numeric** pe care îl avem azi în liceele din anumite părți ale țării și care constituie **motive de speculațiune și agitațiune**
pentru acei care caută să pescuiască în ape turbure ."

Vict.lamandi / Virg.Madgearu / 17 dec.'34

▣ Muncă și ocrotiri sciale

- **lamandi** : Am ascultat cu foarte mare atenție acum două zile **o cuvântare de mare interes și teoretic și intelectual** , spusă cu un **talent deosebit** , a d-lui deputat **Cartoian** .
[**LD : PNȚ, lipsă doc.**] D-sa s-a ocupat de **problema muncii** și, deși cunoscător al acestei chestiuni ... - nu vă uitați așa mirat , d-le Madgearu , căci **dl Cartoian este al d-lui Ioanițescu** de la Vlașca ...
- **Madgearu** : **Este al Partidului Național-Tărănesc !**
- **lamandi** : Dar în primul rând al d-lui Ioanițescu ... **D-I Cartoian** a adus pe lângă **cunoștințele teoretice** , care îl onorează , și pe lângă **felul de expunere interesant**, pentru care i-am exprimat toate felicitările mele,
a adus și o serie de învinuiri partidului nostru ,

că n-ar fi având o politică pentru clasa muncitorească ,
că ar fi fost lipsit de solitudinea necesară față de această însemnată clasă socială ,
că problema aceasta n-a fost rezolvată decât incidental de noi și
că rezolvarea ei definitivă ar fi opera d-lui D.R.Ioanițescu ,
șeful său politic și fostul ministru al muncii în ultima guvernare național-țărănistă .

- Madgearu : Foarte exact !

- lamandi : Eu cunosc problemele muncii , am apreciat strădania d-lui DRIoanițescu ,
însă nu pot să uit că înainte de a se produce această strădanie a d-lui DRIoanițescu ,
a existat strădania foarte serioasă , constructivă și pe terenul îndrumării ,
și din punctul de vedere al ideilor , pe care a lăsat-o Gheorghe Mârzescu .

Codul muncii, elaborat pe un plan de mari proporții de Gh.Mârzescu ,
constituie o dovadă strălucită de înțelegeri adânci a însemnătății pe care o reprezintă
această clasă socială. De altfel, toată lumea știe că la 1922 , când Mârzescu a venit la
Ministerul Muncii , acest departament era un simplu strapontin , pe când la 1923 ,
abia după un an , în urma activității pe care acest mare bărbat de Stat o dezvoltase ,
Ministerul acesta luase așa proporții , încât a fost nevoie să fie despărțit în două :

de o parte Ministerul Muncii , de altă parte Ministerul Sănătății .
Continuatorul răposatului Gheorghe Mârzescu la Ministerul Muncii , d-I Chirculescu ,
a mers pe aceleași căi indicate de politica muncitorească făcută de Mârzescu.

Evident, o reformă cu caracter operator în toate direcțiile , care privește viața unei clase
sociale , nu se poate face de la o zi la alta , dar sursa de unde au pornit după aceea
toate reformele în această direcțiune , aparține PNL . (Vii aplauze la PNL)

[LD : nici o vorbă despre dr. Lupu - ca ministru al Muncii , în guvern PNL !

De asemenea, speculează animozitatea DRIoanițescu- Madgearu ,
încât nu mai are cine-l apăra pe senator național-țărănist !]]

De altfel, era și explicabil.): Partidul dvs - am să mă ocup mai târziu de atitudinea pe care
o aveți față de clasa muncitorească - Partidul dvs n-a avut vreme nici să-și fixeze atitudinea ,
nici să întreprindă , și în anii de opoziție , și la guvern, o examinare serioasă a acestei
probleme , pentru a se putea spune că , într-adevăr, aveți o politică precisă muncitorească.
Și dacă dl Madgearu spunea adineauri despre onoratul domn Cartoian
că este reprezentantul PNT , eu recunosc că este așa , dar dați-mi voie să spun că
dl DRIoanițescu a făcut la Ministerul Muncii ,
nu atât o politică a PNT, cât o politică a sa personală .

- Madgearu : Aceasta este așa ...

- lamandi : Este purul adevăr. Acțiunea d-lui Ioanițescu , recunosc,
este destul de însemnată. A avut însă un caracter personal.

[----- culise, intrigi politice -----]

Vict.lamandi / Virg.Madgearu / 17 dec.'34

▣ PNL / PNT

▣ Disfuncții, conflicte ...

- lamandi : N-aș vrea să introduc în această afirmare a mea nici un fel de intrigă politică , dar
pentru că dl Madgearu se mira, țin să-i amintesc că , la un moment dat, se vorbea de
înființarea unui partid al muncii , al cărui șef să fie d-I DRIoanețescu .

- Madgearu : Așa se vorbesc multe. Se vorbește , de pildă,
că dvs sunteți cu dl Tătărăscu , contra d-lui Dinu Brătianu
(ilaritate la PNT ; intreruperi la PNL)

- lamandi : D-le Madgearu, eu te-aș ruga să nu încerci discuțiuni cu mine
în direcția aceasta .

- Madgearu : Dar d-ta de ce încerci discuții cu mine pe partea cealaltă ? (ilaritate)

- lamandi : Eu vorbesc în privința unor fapte petrecute , fiindcă , dacă ați vrea
să încercați o discuțiune cu mine asupra evenimentelor zilei , v-aș întreba :
ce se petrece la ora aceasta la dvs ? (mare ilaritate , vii aplauze la PNL)

" Cazul " Antonescu ...
Conflict Dinu Brătianu - lamandi ?

- Madgearu : La care , d-le lamndi , eu te-aş ruga să-mi spui **ce s-a petrecut aici în Cameră între d-ta și dl Dinu Brătianu ? (ilaritate)**
V-ați pus de acord cu privire la rolul Parlamentului ? Fiindcă d-ta ai spus pe banca ministerială că **Parlamentul n-are a se amesteca în chestiunea comandamentelor militare , iar d-l Dinu Brătianu , șeful dvs , a spus exact contrariul .**
(aplauze la PNȚ ; întreruperi la PNL ; mare șgomot)
- lamandi : Dați-mi voie să vă răspund imediat .**Vă invit să luați notele stenografice , fiind convins că nu veți vedea acolo decât un singur lucru...**
- Madgearu : Le-ați retușat !
- lamandi : D-le Madgearu, dacă sunteți de bună credință - și nu vă pun buna credință la îndoială - trebuie să recunoașteți că **d-l Dinu Brătianu nu s-a deosebit de d-l Titulescu decât într-o singură direcție...**
- Madgearu : Eu vorbesc de d-ta , nu de d. Titulescu .
- lamandi : ... și anume în acea **de a nu se face aprecieri pe socoteala ofițerilor.**
Atât și nimic mai mult[-----]
așa cum din imprudență ai făcut d-ta , pentru a câștiga anumite favoruri de publicitate, d-le Madgearu (aplauze prelungite PNL ; strigăte de bravo !)
- Madgearu : D-ta care mă cunoști de 15 ani , știi foarte bine că în tot acest răstimp **n-am căutat niciodată favoruri de publicitate .**Atitudinea mea a fost rectilinie.
În cazul de față **am ridicat o chestiune de regulament.**În preziua dezbaterii de la Cameră , eu mi-am împlinit datoria și am vrut a doua zi , la sumar ,
să arăt rolul urât pe care l-ai jucat d-ta în injoncțiunile făcute **de a goli incinta** când știai că **șeful d-tale politic trebuia să ia cuvântul** într-o chestiune delicată.
(aplauze la PNȚ ; întreruperi la PNL)
- lamandi : D-le Madgearu, **nici în motivarea intervenției d-tale la sumar ,** în ziua când s-a pus în discuție chestiunea ridicată de d-l deputat Popescu -Necșești , **n-ai fost sincer. D-ta n-ai ridicat o simplă chestiune de regulament .**
- Madgearu : **Toată viața mea am fost sincer.**
- lamandi : **Să mă ferească Dumnezeu de sinceritatea aceasta a d-tale.**
Eu cred că nu ești sincer nici în alte domenii .Dar în domeniul politic ?
- Madgearu : D-le lamndi , eu **am un singur cusur în politică și anume că nu sunt diplomat ca d-ta .**
- lamandi : D-ta ai făcut o întreagă **incursiune în relațiile dintre PNL și alegerea șefului MSt.M.** D-ta ai vorbit **de autoritatea noastră politică și** ne-ai făcut **un adevărat rechizitoriu politic,** pe care **nu trebuia să-l faci decât la Mesaj.**
În ședința de astăzi ai avut curajul să-mi faci **imputarea că în PNL ar exista divergențe și că noi ne-am găsi în conflict cu d-l Dinu Brătianu .**
[----- gata explicația ! -----]

Vict.lamandi / Virgil Madgearu / 17 dec.'34

▣ Situația din PNȚ

- lamandi : **Eu doresc - și să se ia act că fac o declarație cinstită - că partidul dvs** să fie un **instrument de guvernare** cât mai **omogen ,** cât mai **disciplinat** și cât mai **serios.**
Întrucât **facem parte din clasa conducătoare a țării ,** indiferent de ceea ce crezi d-ta asupra valorii dorințelor mele ,
eu sunt un partizan adânc convins al guvernării prin partide serioase .
Partidul dvs , dacă este un partid de mase ,
în schimb este un conglomerat din punct de vedere al conducerii .
- Madgearu : **Aceasta este părerea d-tale !**
- lamandi : **Eu vă doresc ,** pentru a ieși din această fază de incoerență și de dubiu,
în care vă găsiți , **în ce privește statul dvs major , să aveți disciplina , armonia , și solidaritatea , care se găsesc în rândurile Partidului Liberal**
- Madgearu : **Să ne ferească Dumnezeu ...**
- Ghelmegeanu : **D-le lamandi , am înțeles : ne-ați condamnat !** (ilaritate la PNȚ)

▣ Administrația

▣ Legea administrativă

Sună bine, frumos, logic, numai că ... face această propunere o dată ajuns PNL la guvern !
Se ridică cel puțin două probleme : **programul cărui partid devine acceptat "național" ?**
Care ar mai fi **rolul partidelor** (al diferențelor și nuanțelor) **în mecanismul de guvernare ?**
[LD : dacă din p.d.v. al consolidării unirii , **teza liberală** are deplină justificare ,
în ceea ce privește glorificarea , impunerea , extinderea , constrângerea , forțarea ,
generalizarea "**modelului regătean**" **administrativ** , cred că a fost nefericită .
În fond, care era acest **model** ? Ce **tradiții** avea ? Ce tare și ce **mentalități** ?
Oare să fi fost acest **model "național"** , forma perfecționată , idealul administrației românești ?
Și oare chiar avansarea doritei **despoliticianizării administrative** nu era , pe fond,
dorința liberalilor de a-și asigura un aparat funcționăresc fidel ?]

Reprezentanții PNT au adus nenumărate critici felului **cum a fost recrutată administrația**.
Au făcut reproșuri (**Armd.Călinescu**) cu privire la **întârzierea alegerilor** din unele județe .

Administrația pe care **am dat-o noi țării** este cea mai **serioasă**, cea mai **capabilă** și cea mai **corectă** , în comparație cu cea din ultimii ani. (**aplauze la PNL**)

În Răspunsul la Mesaj, se prevede **o nouă lege administrativă** , al cărui principiu importatnt este de **a scoate administrația din slujba politicii și intereselor de partid** . [-----]

Se va realiza totuși **un început de administrație independentă** , scoasă de sub influența partidelor și de sub fluctuațiile dăunătoare ale politicii.

Regionalismele

Federalizarea ...

PNL a fost **împotriva** acelor directive care , traduse în fapt, ar fi dus la **o adevărată federalizare**.): Proiectul de **Constituție al PNT** , al cărui **studiu introductiv** a fost **opera profesorului Stere** , prevedea **un sistem de federalizare** , cu **păstrarea completă a autonomiilor provinciale**, ca **unități organice**.

Tradiția...Modelul ...

" **Noi ne-am ridicat împotriva acestui sistem** și am susținut atunci ceea ce astăzi a intrat în conștiința publică, că **la noi, în România, nu poate exista decât o singură tradiție** , în ceea ce privește administrația țării , aceea **pe care o reprezintă Vechiul Regat**. [-----]

): **Provinciile de peste munți**, Ardealul, Banatul, ca și Bucovina și Basarabia , deși acestea din urmă se găsesc în altă situație, **nu au avut o tradiție administrativă națională românească**.

): Aceste provincii **au aparținut unor state străine** și, prin urmare , din acest punct de privire, toate instituțiile lor , **nu sunt nici produsul concepțiunilor românești** și **nici nu s-au dezvoltat în spiritul nostru național**.

S-au putut încetățeni **unele obiceiuri** , s-au putut stabili **unele norme** ,

): Însă **instituțiile** din aceste provincii **nu reprezentau nici una din caracteristicile esențiale ale tradiției noastre naționale** , care , chiar dacă au fost, **s-au pierdut** în decursul secolelor de impilație.

Și de aceea, **dacă avem un început de tradiție administrativă românească** , către care trebuie să ne îndreptăm toată atenția și care trebuie să constituie în permanență **principiul călăuzitor, acea tradiție nu este decât aceea din Vechiul Regat** ."

Reformele : 1925 , 1929 , 1934

Pe acest principiu am clădit noi întreaga reformă administrativă de la 1925 .

Am realizat-o atunci , dar **a venit legea național-țărănistă din 1929**

): **care a anulat-o tocmai în părțile care tindeau la acest început de unificare administrativă** , revenindu-se din nou la **păstrarea intactă a unităților provinciale**. [-----]

▣ PNL-Gh.Brătianu

[-----]

" **L-am pus în inferioritate în alegerile din 1932** , când dl **Armand Călinescu** , factotul la Ministrul de Interne, **i-a sprijinit oficial gruparea** , dând-o drept adevăratul PNL, în locul nostru (**ilaritate**) **Era și o necesitate a PNT** ...

-**Armd.Călinescu** : **Te rog să observi că surâd ...**

-**Iamandi** : "Surâzi pentru că d-ta **știi adevărul** .

"Nu puteți nega că **ați tratat cu d-l Gheorghe Brătianu** .

"**D-l Vaida** a tratat cu d-l **Gheorghe Brătianu** o colaborare la guvern , dar neputându-se înțelege , **l-au menajat și l-au sprijinit** în alegerile generale din vara anului 1932.

S-a căutat a se provoca de către guv.Vaida o **diversiune** , mai ales la sate , prezentând atențiunii alegătorilor **că noi eram arătați drept o cantitate neglijabilă** .

Gh.Brătianu a avut 200.000 de voturi ... fiind transformat în "**coadă de topor**" în mâna PNT .

Vict.Iamandi / 17 dec.'34

▣ Partidul Național Țărănesc

▣ **Etape, evoluție, doctrine, programe, guvernare ...**

" Să-mi dați voie să mă ocup foarte pe scurt de **onorații noștri adversari** , recunosc, **serioși, singurii care ne stau în față** : de **Partidul Național-Țărănesc** .

Evident, PNT a ajuns să fie un factor politic de mare importanță ,

pe care noi, din loialitate, **trebuie să-l recunoaștem ca atare** .

" **Dacă guvernarea PNT** nu s-ar fi petrecut în condițiile care s-au petrecut [**criza ?**] , și **dacă** de pe urma ei ar fi ajuns în opoziție unitar,

cu o doctrină la fel și cu un program minimal la fel, cu o **coeziune sufletească nedesmițită**, evident că n-ar avea nici un rost să mă ocup de **situația sa internă și de criza prin care trece** astăzi. Aspectul pe care l-au luat în vremea din urmă **frământările acestui partid și diversitatea directivelor sale**, mă obligă să stăruiesc foarte pe scurt asupra **opoziției pe care PNT o ocupă în politica țării** .

Partidul Țărănesc .1918- 1919...

" În 1918, și-au făcut apariția în viața noastră publică dl **Mihalache în Muntenia**, ca **simbol al țărănimii** , aducând bagajul teoretic pe care d-sa îl dezvoltase la revista învățătorescă "**Vremea Nouă**" , în anii de dinainte de război, iar **în Moldova, la Iași**, s-a constituit o **grupare a muncitorilor** sub conducerea profesorului universitar **Bujor**, care avea ca secundanți pe dl **Costăchescu** și pe dl **Borcea** .

" **Aceste două grupări s-au contopit începându-și acțiunea timid** și în indiferența opiniei publice.

S-a întâmplat greșala politică a d-lui general Averescu de a nu se prezenta în alegerile generale din 1919 .

De pe urma acestei greșeli, **noul partid a recoltat un număr de mandate** , care a fost o surpriză chiar pentru d-lor !

Trebuie să fim leali și să **recunosc că** , față de ceea ce reprezenta conglomeratul politic al generalului Averescu , chiar dacă s-ar fi prezentat la alegerile din 1919,

tot Partidul Țărănesc , până la urmă, **ar fi rămas în arenă** .

Pentru că , **chiar dacă** partidul dvs reprezintă o exagerare și cădeați adesea în demagogie, mai ales atunci când erați în faza de izbucnire inițială , **chiar dacă** vă mișcați în acest cadru, însă **înfățișați**, fără doar și poate , **o realitate socială** ;

pe câtă vreme **gruparea politică a generalului Averescu** , nu reprezenta **decât o popularitate** , sprijinită pe un **mit trecător** și **care s-a risipit** chiar mai repede decât orice așteptări.

Partidul Țărănesc ... Stere, Lupu ... , 1922-23 ...

" La 1922, în momentul când noi urcam treptele guvernării , **Partidul Țărănesc** căuta **dibuind să-și fixeze poziția sa doctrinară** .

Proiectul de Constituție - despre care vă vorbeam - **elaborat de dl Stere** și precedat de **studiul introductiv făcut de d-sa**, aș putea spune că , mai mult decât tot ce spusese

dl Madgearu , în vremea aceea , **constituia suportul doctrinar al dvs.**
Erau exagerări ; dar trebuie să recunoaștem că și făuritorul acestui program, dl Stere, plecase **din Partidul Liberal** , unde stătuse peste 20 de ani **la extrema stângă ;** iar ca **animator** , în această vreme, îl aveați pe **dr.Lupu** , care și **d-sa își avea primele începuturi politice** , care i-au dat posibilitatea să-și afirme personalitatea , **tot în Partidul Liberal.**

" Am putea spune prin urmare că, **din punct de vedere ideologic,** dvs, **prin autorii inițiali ai doctrinei și ai acțiunii [Mihalache] , v-ați situat mult mai la stânga** decât pozițiunile pe care le ocupau **acești doi oameni politici în Partidul Liberal.**

PT + PNR , 1924-'26...

" De unde începe acțiunea dvs și diferitele **încarnațiuni teoretice ?**
Începe din momentul în care **v-ați dat seama** că politicește creșteți în opinia publică , ați înțeles că, la un moment dat, **veți ajunge să obțineți răspunderea guvernării.**

" Pentru a vă întinde organizația pe tot cuprinsul țării, și pentru a vă asigura o preponderență în provinciile de peste munți, **ați început acele faimoase pertractări cu Partidul Național din Ardeal,** care s-au sfârșit **abia în iunie 1926,** după ce, cu câteva luni mai înainte , se formase guvernul Averescu. **Fuziunea ați făcut-o numai pe hârtie.**

" **Partidul Național din Ardeal,** reprezenta, fără doar și poate , **o însemnată forță politică ;** **dar** din punctul de vedere al **esenței sale interioare** , el **nu avea decât un caracter de negațiune,** moștenire a rolului pe care îl îndeplinise în monarhia habsburgică , unde **nu avea drept țintă,** până la Unire, **decât a apăra** cu orice preț , **interesele românești amenințate de unguri.**

" **În Partidul Național erau curente de toate felurile,** **de la extrema stângă până la extrema dreaptă .**

O parte din ei mai plecaseră , veniseră în Partidul Liberal ; alții , se duseseră în **Partidul Poporului** , care deși se găsea a doua oară la guvern, **nu a izbutit să se înfiripeze** și să existe politicește mai departe , dar **marea majoritate rămăsese** ca factor politic aparte , **și dvs ați făcut cu dânsii fuziunea.**

" **Erau două mentalități aparte ; erau direcții doctrinare ideologice opuse ,** însă necesitățile , care se arătau din ce în ce mai presante, ale apropierii de guvern, **ați găsit un " modus vivendi" și, la 1928 ați venit la cârmă ."**

Vict.Iamandi / 17 dec.'34 , retro '28-'33

Serdici, Andrei, Lupu - replici polemice

▣ **Guvernările PNȚ .**

▣ **Statul țărănesc .**

" **În guvernarea de la 1928 și 1931, în prima guvernare** , ca dovadă a **lipsei de coeziune și** numai a **lipsei de coeziune dintre conducători** , grefată pe ambițiuni și neînțelegeri cu caracter adeseori meschin - dar și a **lipsei de unitate de directive** - **ați avut 4 formațiuni ministeriale., în 2 ani și jumătate :**

Guvern Maniu / Mironescu / Maniu / Mironescu .

În a doua guvernare, ați avut alte 4 guverne , oferind spectacolul , și **doctrinar și practic,** a unei **diversități de atitudini,** prezentându-vă în fața lumii în **situația curioasă de a avea la dispoziție o popularitate reală** , de a avea la dispoziție masa, **însă de a nu avea un stat-major** care să știe care-l sunt obligațiile.

Acum , în vremea din urmă, s-a mai adăugat la acest **sanhedrin de conducători** , **dr.Lupu.** Personalitatea dr.Lupu, , în acest **divorț politic** care a ținut **7 ani (1927)** s-a desvâțat de o mulțime de metode .**Era o vreme** când, în parlament, **dr.Lupu conducea** realmente pe **onorații reprezentanți ai PNȚ.**

Am impesia - după manifestarea prietenilor săi la tribuna Parlamentului -

că d-sa , **sau se simte rău printre prietenii regăsiți, sau are o tactică specială** , asupra căreia își rezervă dreptul să **arate la timp în ce direcție merge.**

(aplauze la PNL , ilaritate)

Iamandi/

Statul țărănesc ...

" Care mai poate fi **poziția dvs doctrinară** atunci când din p.d.v.al organizației interioare și a conducerii , înfățișați **o situație atât de haotică și contradictorie ?**

Am auzit de la **1932** , repetându-se neconținut **formula statului țărănesc .**

"**Ați pus-o în discuția Parlamentului** în 1932, când erați la guvern , printr-un simpatic reprezentant de la Iași , dl **Demostene Botez** , care a căutat să pună la contribuție întregul său talent - care este mai mult literar și poetic decât politic -

dar n-a izbutit să manifeste **decât ceea ce manifesta poporanismul** pe vremuri , când făcea **doctrină literară la " Vieața Românească "** ,

o simplă atitudine de simpatie față de clasa țărănească ; atât și nimic mai mult.

" A mai scris apoi , dl **Ernest Ene** o broșură asupra **Statului țărănesc.**

Am **toată stima** pentru d-l Ene, am **citit broșura** d-sale, cu toată atenția, dar , drept să vă spun, nu am rămas cu **nici o lămurire precisă** asupra felului în care **se poate alcătui Statul țărănesc.**

" Acum în urmă , ați revenit din nou la această chestiune care încercați s-o popularizați,

fără însă a izbuti a o lămurii. Am citit **conferința d-lui Petre Andrei asupra Statului țărănesc.**

am văzut **discursul foarte caracteristic al d-lui Costăchescu la Iași,**

am luat cunoștință de **o conferință a d-lui Ghelmeageanu** despre această chestiune.

Am ascultat pe dl **Serdici** - nuanță Lupu - anunțând în cuvântarea la Mesaj, că este **partizantul Statului țărănesc,**

- **Serdici : Trebuia să veniți la conferința mea, d-le ministru .**

- **Iamandi : când veți defini exact ce este statul țărănesc ?**

- **P:C:Andrei : Vă interesează mai mult definiția decât realizarea ?**

- **Iamandi : Nu. Eu spun că , nici în teorie nici în practică,**

Statul țărănesc nu este posibil.

- **PCAndrei : Vasă zică vă bazați pe ceva pozitiv !**

- **Iamandi : Mă bazez pe viața organică a popoarelor, căci aceasta justifică formula juridică sub vestmântul căruia se desfășoară întreaga lui activitate**

- **Armd.Călinescu : Noi credem că singurul lucru care nu mai este viabil astăzi, este statul liberal " (ilaritate)**

dr. Lupu / 17 dec.'34

▣ **Țărănism, stat țărănesc .**

[LD : atenție, nici el nu a catadixit să vină la dezbateri, să-și susțină tezele , și acum **face discurs în discurs !** Am impresia că , văzând că au eșuat cu schimbarea guvernului, s-au hotărât să **contra-atace** în parlament .Altfel, Lupu este Lupu : demagogul prin excelență ; opoziția sat -oraș , el care toată viața a locuit în apartamente de hotel luxoase ! Revenit în PNȚ, pentru a-l schimba dinăuntru, sau în speranța ajungerii la guvern !]

- **dr.N.Lupu : " Dle Iamandi, nu trebuie atâta filozofie în chestia Statului țărănesc.**

Eu nu sunt la curent , nu am citit nici broșura lui **Ghelmeageanu**, nici a lui **Ene**, și n-am ascultat nici conferința lui **Andrei**, nici a lui **Costăchescu** .[-----]

Mă gândeam la **câteva icoane** care le-am văzut vara aceasta **la mine în sat și aici în București .**

La mine în sat mă uitam pe câmp - și așa este în toată țara - și vedeam **tot câmpul nearat.**

Au semănat grâu doar 4 oameni și în grâul acela mergeau **vitele tuturor și îl pășteau.**

Nici măcar jitarii [paznici] nu mai sunt ca altădată.

Au venit oamenii și mi s-au plâns că **sunt amendați că nu trimit copiii la școală.**

Dar **o carte costă 200 lei.**

La spitalul "Regele Carol" din Ghermănești, cu 40 de paturi, pe malul Prutului , făcut cu gândul la Basarabia , cu 20 de ani în urmă (făcut de el și fostul prefect conservator Cerchez) , **spitalul stă cu 6 bolnavi , în frig și fără medicamente .** Și ce este acolo, este pretudindeni.

); " În scurt, toată acțiunea noastră , și a dvs, și a național-țărăniștilor

- eu nu spun și a mea de acum , căci am s-o schimb ;
de aceea am venit aici (ilaritate, aplauze la majoritari)
Dacă o voi schimba nu o să vă placă și
iarăși mă veți face din nou " bolșevic "

toată acțiunea de guvernământ este alături de țară ,este pospai.

" Uitați-vă acum la București . Bucureștii au crescut ; este acum New-York.
În doi ani s-au făcut case până la cer, investindu-se aproape 40 de miliarde.

): Vă dați dvs seama ce înseamnă pentru economia națională ca
în loc să întrebuițezi 40 de miliarde în intensificarea producției și în civilizare ,
să-l vâri numai în clădiri , care vor necesita după aceea cheltuieli de întreținere ?

- Mitiță Constantinescu (subsecretar la Finanțe) : Vor plăti impozite !
- Dr.Lupu : Nu vor plăti nimic, va veni o criză grozavă și nu va avea cine să stea în ele .
Arhitectul este străin, chiar de peste graniță , proprietarul este străin,
de ai d-lui Cuza [evrei] și mai sunt și alții. Zidarii sun bulgari și unguri .
Mă gândeam că poate aceia care cară cărămidă sunt români ;
dar și aceia sunt țigani " (ilaritate)

Lupu / **Țăranul român...**

Va să zică din 40 miliarde , capital care trebuia să circule , fiindcă acest capital
a fost scos de la țărani, ar fi trebuit să vină ceva și la el , înapoi.

Dar nu a venit nimic ! Realitatea este aceasta. Avem noi 14 milioane de români ;
Dar nu este socoteala numai de număr , ci este socoteala și de calitate.

Or, acești români de astăzi, din cauză că nu s-au luat măsuri la vreme ,
merg din sărăcie în sărăcie , sunt zderțăroși , flămânzi , goi și bolnavi.

Pelagra, întinsă înainte de împroprietărire, a dispărut subit în timpul războiului,
astăzi este mai abundentă decât înainte de război : aproape 1 milion de pelagroși !

Românii - minoritățile ...

Lupu / **Străinii ...**

" Câtă vreme vom merge alături cu țara , în această Românie Mare ,
se va vorbi stricat românește , dar ea nu va fi a românilor.

" Minoritarii au dreptul să trăiască , așa cum spui d-ta, în țara noastră. Este foarte just.
Dar cine i-a dat afară pe ai noștri ?

Dvs știți că industria petroliferă și industria clădirilor ,
care înainte întrebuițau elementul românesc, nu numai la mâna de lucru, ca salahori,
dar și la aceea care se cheamă Skill-labour, adică meșterii ,
astăzi toate aceste societăți străine , olandeze sau engleze,
nu întrebuițează decât unguri și sași, pe motiv că aceștia sunt protestanți,
pe câtă vreme românii sunt ortodoxi ?

" Românul , în țara lui, este zvârlit la o parte și moare de foame.

Noi , românii, nu avem decât două [LD : trei !] posibilități ca să ne câștigăm o pâine :
să fim oameni politici sau să fim funcționari ; din ce în ce mai rău plătiți, sau servitori ."
(aplauze la PNȚ) Ba chiar și servitori , numai bieții români din Ardeal primesc să fie,
ceialți, din Vechiul Regat , sunt prea fuduli pentru așa ceva. " [-----]

- Victor Iamandi : Noi am rezolvat , deocamdată, pe cale de lege chestiunea
și legea se va aplica...

- Cuza : Se va...

- Iamandi : Se va aplica cât de curând, dle Cuza, vom realiza pe teren , atât cât este posibil
de realizat, pentru a schimba în bine situația grea de astăzi .

Lupu / **Statul țărănesc ...**

" Vrei să știi ce este Statul țărănesc ?

Stat țărănesc înseamnă că aceia care conduc această țară
și care alcătuiesc abia 20% din populația ei [LD ?!]
să se ocupe , în primul rând ,de pătura țărănească
și apoi de celelalte categorii sociale . (aplauze la PNȚ)

Pentru aceasta , mijloace sunt destule. Îmi pare rău că-ți fur prea mult din timpul d-tale, dar eu ți-aș putea da o mulțime de exemple.

Lupu /

Școala ...

Aș începe prin a-ți arăta că de la școala rurală și până la universitate , cheltuim degeaba și nu învățăm pe copii carte

În loc să fie 40 de manuale didactice la școlile primare , care îmbogățesc 40 de potențați, ca autori de cărți didactice , să faceți ceea ce este în Anglia : *Monitorul Oficial*, în loc să tipărească discursurile noastre , pe care nu le citește nimeni, să tipărească abecedare , care să fie distribuite gratis în toată țara .

Atunci nu va mai fi nevoie de amenzi împotriva acelor care nu-și trimit copiii la școală.

lata o reformă a statului țărănesc. Și ca aceasta , sunt multe.

Ar trebui să ne luăm cu toții la întrecere pe această cale, să faceți și dvs Stat țărănesc , să facem și noi Stat țărănesc, și să ne întrecem cine îl face mai bine."

(aplauze la PNT)

- **Victor Iamandi** : cât privește *statul țărănesc*, eu îmi exprim nedumerirea numai asupra formei în care se pune de către PNT această chestie, pentru că nu sunt atât de naiv - și nici de rea credință - ca să cred că PNT , în momentul când ar mai avea sarcina de a conduce statul,

ar face o politică numai pentru clasa țărănească , și nu pot să cred că această preocupare exclusivă, de ordin formal, de clasa țărănească , dând statului și titulatura generală de *stat țărănesc*, izvorăște numai din grija și sollicitudinea pentru țărănime.

Este și un interes politic ce îl urmăriți. " Statul țărănesc ?

Am spus că în teorie nu este posibil.

Evident, în stat, elementul cel mai numeros care predomină este clasa țărănească , dar **statul este totdeauna național și este și al celorlalte clase sociale.**

Nici nu poate funcționa un stat fără exercițiul permanent al tuturor atribuțiilor economice și sociale pe care le au clasele și categoriile sociale , care alcătuiesc populația , încât practic, dvs ați putea realiza un singur lucru , când vorbiți de statul țărănesc,

ați putea realiza dictatura unei minorități care să se sprijine pe clasa țărănească.

" În momentul de față, **clasa țărănească** neavând o educație politică completă, deși această pregătire este foarte înaintată în raport cu ce s-a întâmplat în alte țări, și **poate fi ținută ca element de sprijin** pe anumite ademeniri și anumite promisiuni , **dacă ați urmări în mod sincer și serios realizarea acestei dictaturi** , pentru dvs ar însemna ca problema să aibă **rezolvare în viitor** .

" **Dvs nu sunteți un partid, cum sunt partidele socialiste** , care să fiți preocupat de atingerea telurilor dvs finale , fără să aveți preocupări pentru prezent și pentru viitorul imediat .

Dvs nu aveți telurile fixate într-un viitor îndepărtat . Dvs urmăriți să guvernați !

" **Nu înțeleg țărănimea numai după îmbrăcăminte**, o înțeleg să reprezinte rolul de factor producător jos, **să se ridice în clasa mijlocie**, prin jocul liber al curgerii populației , și **să ajungă clasă dirigentă prin selecție.**

): " Prin urmare , dvs , în mod deghizat , ați dat **o nouă formulă** pentru a avea **o nouă platformă** în spatele căreia să vă puteți îngădui **jocul politic electoral.**

Pentru că **dacă este vorba să trecem la practică, statul țărănesc**, din acest p.d.v., **ar trebui să-l revendicăm pentru noi** , mai mult decât alții dintre dvs acest termen "

(aplauze la PNL) [Se întoarce iar la **votul universal și împroprietărire**]

[Armand Călinescu iar îl contrecează cu întârzierea reformelor ..]

[eu sunt de acord, la acest capitol, cu liberalii]

" **Noi am realizat temeinic condițiunile de progres ale țărânimii noastre ; noi am făcut din țărănime o clasă politică liberă , și am făcut din țărănime o clasă stăpână pe pământul ei "** (aplauze la PNL)

- **Armand Călinescu : De ce a durat 30 de ani până la realizarea votului universal ?**

- **lamandi** : Dar Anglia a avut nevoie de un secol... [-----]
De ce ne cereți nouă, țară cu o **formațiune modernă abia la începutul ei, cu o clasă conducătoare de dată recentă care** - aici voiam să ajung , trebuie să mărturisim avea interese economice și sociale **diametral opuse țăranimii, să înfăptuim această reformă** în mai puțin de 30 de ani ?! [-----]
" În asemenea condițiuni , **dacă este vorba să ne împăunăm cu o firmă,** care să aibă o anumită **rentabilitate electorală,** atunci **noi suntem cei dintâi care ar trebui să întrebuițăm această metodă.** Dvs **sunteți** evident într-o **creștere electorală la sate** , dar **aveți nevoie** pentru justificarea dvs politică , **de o nouă platformă.** De aceea **v-ați luat firma mai întâi,** și acum **căutați explicațiunea și eşafodajul teoretic** , care să stea în dosul firmei. Până nu veți face această clădire teoretică și nu veți ajunge la încheieri precise și categorice, până atunci **noi suntem nedumeriți asupra formulei dvs,** și mai ales suntem nedumeriți pentru că , **tot în numele țăranimei ați venit la guvern în 1928. "**
[urmează o ciorvăială cu Lupu privind anul 1907, când au fost omorâți mii de țărani ----]
Tachinării liberalo-țăraniste
- **dr.Lupu** : **Partidul Liberal** - dacă vrei să facem discuția, o facem - a plecat cu oameni **ideologi** , cu Ion Brătianu, Kogălniceanu și Costache Rosetti .
Acea a fost **faza romantică a liberalismului** , când se manipulau idei pentru cari d-ta faci acum reproș că le manipulează alții .
Apoi a venit **perioada sătuilor** . Au venit apoi **indivizi** care au luat cu 5 lei în arendă hectarul de pământ, care trebuia să vie la țărani. Atunci **v-ați făcut burghezia dvs liberală, burghezia neoliberală** , care a fost **mai rea decât cea conservatoare . (aplauze la PNȚ)**
Atunci a **trebuit să venim noi [LD : !?!**], recunosc, în frunte cu Ion Brătianu , care are marele merit că **a apelat la tinerimea generoasă.**
Am venit și v-am dat sânge nou [LD : !?!], și ați făcut ceea ce ați făcut .
Acum iarăși v-ați anchilozat și trebuie să vă înlocuim noi. (aplauze la PNȚ)
- **Vict.lamndi** : Cu toată deferența și simpatia pe care o am față de dr.Lupu , îmi permit un mic sfat : nu ne spuneți nouă și **nu ne întrebați pe noi ce face Tătărașcu, Dinu Brătianu, George Brătianu ; interesați-vă ce face Maniu, ce face Vaida , ce face Mihalache, ce face dr Lupu, ce face Mirto , și ce face Madgearu ? (ilaritate)**
- **dr.Lupu** : Die lamandi, până acum ai fost de bună credință, **nu fi te rog perfid și să mă pui într-o oală pe Mirto , pe Maniu și pe mine ... (aplauze la PNL)**
În mai puțină vreme decât crezi d-ta **la noi va fi liniște , armonie și înțelegere deplină. ... la dvs, vă fac profeția, nu va fi niciodată !**
- **lamandi** : Deocamdată , **iau act** numai de faptul că d-sa a lăsat să se înțeleagă că **preferă să fie cu dl Maniu într-o oală, dar nu cu dl Mirto** .
Aceasta constituie pentru mine o **indicațiune** că , **după baramometrul din PNȚ** , este f. puțin probabil să **ajungeți la unitatea** de care vorbiți dvs.
În asemenea condițiuni, îmi veți îngădui să **trag o altă concluzie :**
că **PNȚ , găsindu-se în această deficiență doctrinară , având o diversitate de curente** , așteptând **salvarea** doar de la **conferința asupra statului țărănesc** pe care o va ține **dl Mihalache** la Institutul de studii sociale, în februarie....
- **Lupu** : Nu fi ironic, te rog....
- **lamndi** : Nu ironizez deloc. Eu , întotdeauna am salutat în **dl Mihalache triumful principiului democratic în politica țării**
- **Lupu** : de ce ironizezi o conferință ?
- **lamandi** : Nu ironizez deloc. Dl Mihalache ține o conferință. E foarte onorabil.
De ce o iei d-ta în sens peiorativ ?
- **Lupu** : Lasă că știm noi să citim printre rânduri ! (ilaritate)
- **lamandi** : Până atunci , eu trebuie să **constat că și programul PNȚ este departe** de a se înfățișa cu acele garanții necesare , care să ne facă să credem că **organizația dvs** politică va fi în stare , mâine sau mai târziu , **să domine situația.**
- **Lupu** : Nu te mai apuca să-l mai citești , **sunt 20 de volume** - ce am făcut noi la **Techirgol ?**
- **lamandi** : Din cauza acestor **20 de volume** , sunteți departe de a putea înjgheba

- măcar un volum mic , care să cuprindă ceea ce este necesar .
- **Lupu** : Vezi-ți de d-ta. **Dacă vine dl Gheorghe Brătianu unde te duci ?**
 - **Iamandi** : **Dacă dl Gh.Brătianu ar fi fost băiatul popii de la Arsura , sau din extracțiunea mea socială, ar mai fi putut să se numească șef de partid ?!**
- [-----]

Vict.Iamandi / 17 dec.'34

▣ Situația PNL, a guvernului.

[LD, ciudată premoniție și ciudat destin se pregătea pentru **Călinescu , Iamandi și Madgearu !**
Rezum doar aceste afirmații pentru a le surprinde destinul comun de mai târziu]

PNL, în momentul de față , stăpânește complet situația. Atunci când noi am putut face ce am făcut, să îndeplinim o operă de ordine în țară, pierzând pe Duca, în această acțiune,

[-----]

- **Armd.Călinescu** : **Dle Iamandi, românul are o vorbă : și câinele iese din iarnă , dar numai pielea lui știe cum ! (ilaritate la PNL)**
- **Iamandi** : D-le Armand Călinescu , eu **nu ți-aș dori nici o dată d-tale în viață**
 - ești un om cu incontestabile merite și desigur ai înaintea d-tale un viitor politic important - **nu ți-aș dori nici o dată în viață să fii obligat să rezolvi chestiuni din acelea ,** pe care le-am rezolvat noi , și **să fii nevoit să faci sacrificii sângeroase pentru asigurarea liniștii interne** , fără de care nimic durabil nu se poate înfăptui.

[-----]

Îți fac această urare d-tale pentru ziua de mâine. De aceea d-ta nu fă comparații de acelea cu animale care reprezintă diferite simboluri (ilaritate)

Vedeți, **râde și dl Madgearu ! (mare ilaritate)**

[LD : atenție! sesizată bine **funcția și rolul lui Iamandi !**]

- **Madgearu** : **Eu râd , că ai bătut recordul îndrăznelii în materie politică . Dta ești oratorul guvernului . Este o meserie nouă în politică . Înainte erau liderii majorității . Acum d-ta , pentru a fi lider al majorității , ești ministru fără portofoliu, dar n-ai nici un fel de activitate.**
- **Iamandi** : **Asupra activității pe care o desfășor, nu trebuie să te pronunți d-ta. Dacă te referi la activitatea mea, îmi pare rău că ai avut rare- ori față de mine momente de bună credință în public, căci în particular ai totdeauna. În particular, ai recunoscut , împreună cu prietenii d-tale , opera modestă , dar grea și primejdioasă , pe care am realizat-o la Ministerul de Interne.**
- **Madgearu** : **N-o recunoaște dl Inculeț ... Eu recunosc activitatea d-tale, dar regret pentru d-ta , că la vârsta d-tale, ai primit rolul de ministru fără portofoliu.**
- **Iamandi** : **Îmi pare foarte rău că , de 12 ani de când ne cunoaștem , n-ai ajuns să vezi care este esența sufletului meu, ca să-ți fi dat seama că nu pentru un portofoliu mă găsesc acolo unde mă găsesc.**
- **Madgearu** : **Nu .Sunt convins că nu pentru aceasta sunteți ministru. "**

[-----]

Iamandi / Madgearu / 17 dec.'34

▣ Regimul democrat.

▣ Cenzura , starea de asediu .

- **Iamandi** : **Noi am reprezentat , de la întemeierea partidului nostru și până astăzi, , în România, regimul democrației , evident, regimul unei democrații începătoare, cu toate scăderile , dar și cu toate părțile ei bune.**

- **Madgearu** : **Cu cenzură și stare de asediu !**

- **Iamandi** : **Nu vorbiți de cenzură , fiindcă și dvs , ultra-democrați,**

ați venit și ați guvernat cu cenzură și sub stare de asediu. [-----]

Vict.Iamandi / Madgearu / Lupu / 17 dec.'34

36.) Al.Vaida-Voevod , ***Memorii*** , vol.III , profil-portret : **Virgil Madgearu**
[LD :poate îți folosește undeva , cândva]